

KUTSAL MİRAS

Yılanın Biri Beni Şaman Yoluna Çağıyor

Şamanlık ve Jung Psikolojisi

Hazırlayanlar
DONALD F. SANDNER
STEVEN H. WONG

Türkçesi: Nur YENER

OKYANUS

KUTSAL MİRAS

Yılanın Biri Beni Şaman Yoluna Çağırıyor

ŞAMANLIK VE JUNG PSİKOLOJİSİ

Hazırlayanlar
DONALD F. SANDNER
STEVEN H. WONG

Türkçesi
Nur YENER

OKYANUS

© Donald F. Sandner & Steven H. Wong
© Okyanus Yayıncılık ve Yapımcılık Ltd. Şti.
İstanbul,

•
Türkçesi
Nur Yener

•
Düzeltili
Esra BİLAL

•
Kapak Tasarım
Nare EKİNCİ

•
ISBN - 975 - 7200 - 60 - 3

•
Ofset Hazırlık, Kapak Baskı, İç Baskı ve Cilt:
ÇİZGE Matbaacılık Ltd. Şti.
Tel.: (0212) 482 56 28

•
OKYANUS YAYINCILIK VE YAPIMCILIK LTD. ŞTİ.
Ankara Cad. Konak İşhanı 34/304 3440 Cağaloğlu/İstanbul
Tel+Faks: (0212) 513 42 5

İÇİNDEKİLER

Analitik Psikoloji ve Şamanlık
Donald F. Sandner

•

Şamanlık ve Gizemcilikte "Bilginin Kitabı":
Evrensel Kaynak İmgesi
Meredith Sabini

•

Hissedilen Görü
Jeffrey A. Raff

•

Kundalini Enerjisinin (Yılan Ateşinin) Uyandırılması
ve Bunun Klinik Açıdan Uygunluğu
Louis Vuksinick

•

Acı ve Ameliyat: Şaman Deneyimi
Arthur D. Colman

•

Dinlemeyi Öğrenmek: Yılanın Biri Beni
Şaman Yoluna Çağırıyor
Carol McRae

•

Hapsolmuş Ruhlar: Ruh Dünyasına Giden Bir Geçit
Lori Cromer

•

Dünya Ağacının Yenilenmesi: Psikoloji, Din ve Şamanlıkta
Şifacılığın Temel Kaynağı Olarak Kutsal Olanın Doğrudan
Deneyimlenmesi
Margaret Laurel Allen ve Meredith Sabini

•

Turizmin Ötesi: Şamanca Niyetle Yolculuk Etmek
Pilar Montero ve Arthur D. Colman

GİRİŞ

ANALİTİK PSİKOLOJİ VE ŞAMANLIK

Donald F.Sandner

Psikoterapi sanatı ve uygulaması ilk ortaya çıktığı zaman bin yıllık şamanlık tarihiyle karşılaştırılmıştır. Güney Fransa'da içinde trans halindeki şamanların oniki bin yıllık resimleri bulunan mağaralar vardır. Şamanizm sadece zamanda değil, alanda da yayılmıştır; Patagonya'dan Sibirya'ya dek tüm dünyada şaman uygulamalarına rastlanmıştır. Bu yüzden, Jung'un en derin şifacılık kavramlarının şamanlıkla pek çok ortak yönü olduğunu kavraması hiç de şaşırtıcı değildir. Jung şöyle yazıyordu, "(Şamanın) vecd haline, genellikle kendi cinleri ya da koruyucu ruhları tarafından 'sahiplenildiği' bir durum eşlik eder. Bu sahiplenilme dolayısıyla, bir biçimde kendi gerçek ve bütünsel ruhsal kişiliğini oluşturan gizemci vasıtalarını kazanır. Bu da şamancı sembolizmden çıkartılabilecek psikolojik bir sonucun, yani bunun bireyselleşme sürecinin bir yansıması olduğunu doğrular" (Jung 1967, 341). Jung, görünüşteki farklılıklarına rağmen hem şamanlığın hem de analitik psikolojinin psişenin gelişmesi (bireyselleşme) ve şifa bulması üstüne odaklandığını anlamıştır. Bazı terapistler bu

çalışmadan esinlenerek hastalarını tedavi etme yollarını geliştirmek ve hatta yeniden belirlemek için şamanlığı incelemeyi sürdürdüler. Onların çalışmalarının pek çok örneğini bu kitaptaki makalelerde bulacağız.

Hem tarihte hem de günümüzde birçok değişik şifacılık biçimi vardır. Şifalı otları toplama ve bunları tıbbi kullanıma hazırlama işini yerli ot toplayıcılar yapar; şarkılar, dualar, danslar ve büyülerle cinleri kovma ve kutsama ayinleri genellikle bir büyücü doktor tarafından yapılır. Fakat halen şamanlığı uygulayan bu grupların şifacılık çabalarının yüreği şamanın transıdır, yani zamanın ve mekânın dışındaki başka bir gerçekliğe yapılan yolculuktur. Burada şaman halkı için iyi avlanma şartları veya iyi hava göndermesi için ruhlara ya da daha yüksek güçlere yalvarabilir. Ya da hastanın rahatsızlığının doğasını ve bedeninin neresinde olduğunu teşhis edebilir ve şamana hastanın şifa bulması için uygulayacağı törenler ve söyleyeceği şarkılar gönderilebilir. Şaman geleceği görebilir ve kaybolmuş nesnelerin ya da insanların yerini bulabilir. Tanrılar ve ruhlar tarafından sık sık kendisine halkının tabuların bozulmasını veya kutsal mekanların ihmal edilmesini telafi etmesi için ne yapması gerektiği söylenir. Fakat en eski geleneklerde şamanın yolculuğu, beden-in-dışındaki ruhun yerini belirlemek ve bu ruhu hastanın neredeyse ölü bednine geri döndürmektir.

Sibirya şamanlığın anavatanı olarak ortaya çıkar. Şaman sözcüğü bir kuzey Sibirya kabilesi olan Tunguz'lardan gelmektedir ve son zamanlara dek şamanlık orada basit biçimleriyle uygulanmaktaydı. Waldemar Jochelson isminde bir gözlemci ondokuzuncu yüzyılın sonlarında bir ruhun yeniden ele geçirilmesi ayinini şöyle betimliyordu:

Birden şaman yavaş yavaş davula vurmaya ve inleyen bir sesle

şarkı söylemeye başladı, davul vuruşu gittikçe güçlendi ve şarkısı içinde bir kurdun ulumasını, bir kazın iniltisini ve kendi koruyucu ruhları olan diğer hayvanların seslerini taklit eden tınılar vardı- bazen oturduğum yere en yakın köşeden, sonra karşı taraftan, sonra tekrar odanın ortasından ve sonra da tavandan geliyormuş gibiydi... Bu ayın boyunca ona sahiplenene şiddetli vecd nöbetleri beni korkutmuştu. (Jochelson 1907-8,49)

Sadece Sibirya şamanlığında değil, çeşitli kültürel yapılar da ortaya çıkan bu vecd hallerinde şaman yolculuğunu gerçekleştirir. Pek çok türdeki hayvanlar, yardımcıları, yukarıdaki dünyaya tırmandığı kozmik ağaç, üstüne giydiği (demir çanlardan, aynalardan ve hayvan motiflerinden oluşan) kostüm ve onu yol boyunca taşıyan davul, hepsi de kültürel farklılıklara rağmen yeryüzünde kabul edilebilir bir model olarak bulunan bir semboller bütünüdür. Bu kitabın vurguladığı, basit şaman modelin belli bir kültürün göstergesi olmadığıdır, daha ziyade, Jung'un belirttiği gibi, bir arketiptir- bazı kişilerde ve yerlerde diğerlerinden daha çok kendini gösteren, fakat her zaman orada ve kullanılmaya hazır olan, insan psişesinin sürekli ve evrensel bir parçasıdır. Jung bu modeli bireyselleşmenin (gelişmenin içsel psikik sürecinin) bir yansıması ve şamanlığı da analitik psikolojinin mirasının bir parçası olarak görüyordu.

Jung ve onu izleyen analitik psikologlar şaman değildirler; onlar şifacılık işlevlerini değişik bir bilinç durumunda ya da vecdi bir trans halinde yerine getirmiyorlar. Onlar bilinçli ussallığa ve odaklanmış dikkate değer verilen bir toplumdaki ussal psikologlar olarak kabul edilmişlerdir. Fakat şifacılık amaçlarına ek olarak, Jung yandaşlarının şamanlıkla ortak olan başka önemli yönleri de vardır:

Öznel anlamda gerçek olarak kabul edilen hayali içsel varlıklarla (ruh yardımcıları ya da arketip figürlerle) karşılaşarak içsel bir dünyayla (bu şamanlıkta ruhlar dünyası, analitik psikolojide de ortak bilinçaltıdır) doğrudan deneyim arayışındadırlar. Belki de şamanlıkla analitik psikoloji arasındaki en güçlü ve derin bağlantı psişenin girebildiği başka bir alanın gerçekliği konusundaki bu katı ısrarlarıdır. Şamanlar bunu kendi evren bilimlerinin (kozmojileri-nin) efsanevi bir parçası olan ruhlar dünyası olarak görüyorlardı. Bir analitik psikolog ise bu alanı, ortak olan ve kısmen kahraman, sihirbaz, Kutsal Ana gibi arketip figürlerle kişiselleştirilmiş derin bilinçaltının bir parçası olarak görecektir. Bu figürler görülerde ve rüyalarda görülüyorlar ve şamanlığın efsanevi dünyasının bireysel karşılığını oluşturuyorlar.

Jochelson'un Sibirya'da betimlediği şiddetli şaman transları yerine, Jung modern bir yöntem olan aktif imgelemi geliştirdi. Bu yöntemde hasta meditasyonda olduğu gibi zihnini boşaltır. Sonra içsel dikkat alanında bir imgenin şekillenmesine izin verir ve dikkatlice yakından bakarak onun üstüne odaklanır. Bu imge hareket edebilir ya da bir sahnenin bir parçası olabilir. En sonunda da buna yaratıcı bir ifade şekli vermelidir: onu yazar, resmini ya da heykelini yapar, vs.

Görüş açılarındaki ayrılıklara bakarsak, her iki bilgi dalı da dikkate değer ölçüde benzer bir modeli izliyor. Denebilir ki analitik psikolojinin arketip yöntemlerinde hasta şamanlığın harekete geçirici güçlerini deneyimler. İçsel yolculuk, sihirli hayvanlarla karşılaşmalar, zaman ve uzay içinde hareket kolaylığı, doğa elementlerinin sihirli bir şekilde kontrol edilmesi ve ölüm ve yeniden doğum deneyimleri modern analitik hastanın içsel deneyiminin bir parçasıdır.

Jung, Freud'dan ayrıldıktan sonraki yoğun kendini-ana-liz döneminde böyle bir deneyim geçirmişti. O sırada kendisini psişesinin geri plandaki bilinçaltına gömmüştü. Bu içsel aleme girdiğinde, bir görüntü ve imge zenginli-ğiyle karşılaştı.

Aklımı yitirmeden bu tuhaf şeyleri anlamak için elimden geleni yaptım. Bu yabancı dünyanın önünde aciz bir şekilde duruyordum... Sonra kendimi yere bıraktım. Sanki birden yer gerçekten ayaklarımın altından çekilmişti ve ben karanlık derinliklere batıyordum. Önümde karanlık bir mağaranın girişi vardı ve içinde kayış gibi bir derisi olan bir cüce duruyordu, sanki mumyalanmış gibiydi. Dar girişte sıkışa-rak cücenin yanından geçtim ve dizlerime kadar buz gibi bir suya gi-rerek mağaranın diğer ucuna, yansıyan bir kayanın üstünde parılda-yan kırmızı bir kristal gördüğüm yere doğru yürüdüm. Taşı elime alıp kaldırdım ve altında bir oyuk olduğunu keşfettim. Önce bundan bir-şey çıkartamadım, ama sonra orada bir akarsu olduğunu gördüm. İçinde başında bir yarası olan sarışın genç bir adamın cesedi yüzü-yordu. Cesedi devasa siyah bir bok böceği ve ardından da suyun de-rinliklerinden yükselen yeni doğan kızıl bir güneş izledi... Bu görüntü karşısında donup kalmıştım, bunun hem bir kahraman, hem bir güneş efsanesi hem de bir ölüm ve yenilenme oyunu olduğunu kavradım. Mı-sır'ın kutsal bok böceği yeniden doğuşu sembolize ediyordu. (Jung 1962, 178-79).

Fakat bu, Jung'un psişik dengesini kazanmasından ve başından geçen deneyimlerin anlamını tam manasıyla kav-ramasından yıllar önceydi. *Anılar, Rüyalar, Yansımalar* adlı kitabında tamamı anlatılan bu hikayesi Joan Halifax'ın şa-man süreci tanımıyla dikkate değer bir benzerlik taşıyor: "İlk güç çağrısı şamanı kaos dünyasına, gücün özgür ve de-ğişmemiş bir durumda varolduğu eşige götürür." (Halifax

1982,9). Bu güce hakim olmak başlangıçta vecd halinde olabilir. Jung birden patlayan ve adeta onu batağa saplayan bu bilinçaltı malzemeyi "bir ömür boyu çalışmaya de-
gecek ilk malzeme" olarak betimliyordu (Jung 1982,9)

Şamanlar bu algılamaları doğruluyorlar. Kuzey Ameri-
kalı şaman Igjugarjuk Kuzey Kutbu kaşifi Knud Rasmus-
sen'e tüm gerçek görümlere "yalnızca acı çekmekle varılacağını ve
sadece mahrumiyetin ve ıstırapın insanın zihnini başkalarından gizle-
nen şeylere açabileceğini" söylemişti (Halifax 1982,9)

Hem şamanlar hem de analistler yaralanmış şifacılar-
dır. Eğer yaptıkları iş gerçekse (ki pek çok şarlatan var) şa-
manlar kadar analistler de çağrılarının esasını bulmak için
yollarını pek çok acı verici duygusal deneyimler vasıtasıyla
bulmalıdırlar. Hepsi de kendi uzun analitik yolculukla-
rını yapmışlardır. Bilinçli hale getirilen rüyalar, görümler ve
hayaller, önemli bir bedel karşılığında, bilinçaltılarının de-
rinliklerine nüfuz etmelerine izin vermiştir. Bu süreçte or-
taya çıkan malzeme bazen o kadar yoğundur ki bilinçli
egonun parçalanması ya da ölüm olarak deneyimlenen ge-
çici bir konumunu yitirme duygusu baş gösterir. Derin bir
şifacılığa geçilmeden önce olgunlaşmamış ve çocuksu iti-
bar kazanma dürtülerinin feda edilmesi gerekir. Geniş bir
bilinci taşıyabilmek için, bu fedakarlıktan daha kuvvetli ve
daha esnek bir egonun yükselmesi gerekir. Şaman adayı-
nın acı verici kabul edilme süreci (inisiyasyon) boyunca
onu korumaları ve kendisine yol göstermeleri için tümüyle
öğretmenlerine bağlı olması gerektiği gibi, tüm bu ça-
lışmalar hastayla analist arasındaki terapik ilişki içinde de-
vam eder.

Eski bir şamanlık bilirkişisi olan Andreas Lommel şöy-
le diyor, "Yardımcı ruhlar kavramını modern insanın anla-
ması doğal olarak zordur. Bu, kesin bir psikolojik olayı-

psişik güçteki bir artışı- temsil eden bir imgedir" (Lommel 1967,59). Bu ruhlar genellikle hayvan şeklini alırlar, fakat başka şekillerde de olabilirler. Bu tür sihirli hayvanlar şamanlığın tamamlayıcı bir özelliğidir ve aynı zamanda da analitik hastaların görülerinde ve rüyalarında oldukça yaygındırlar. Şaman ayı, kurt, kaplan, susamuru, baykuş v.b. sihir hayvanlarını dost ve yardımcı ruhlar olarak kabul eder ve bunları nasıl kullanacağını bilir. Fakat bütün ruh hayvanları içinde yılan şaman efsanelerinde ve modern insanın görülerinde ve rüyalarında en yaygın olanıdır. Bu oldukça dikkate değer, öyle ki kent insanı pek seyrek olarak doğada bir yılan görür, görse bile bu genellikle tehlikesiz ve uzak bir mesafeden olur. Fakat yılan imgesinin büyük bir büyüsü vardır ve anlamı çok derinlere iner; bu imge şifacılığı (doktor açısından) ve zehirlenmeleri temsil eder. Çoğunlukla yeryüzünü ziyaret eden biri ve tanrıçanın arkadaşı olarak aşağı bölgelerde yaşar; onun soğukkanlı, insani olmayan yönüyle bilinçaltını temsil ettiği söylenebilir.

Kuzey Avustralya'da bir şaman yılan aracılığıyla güç kazanır. Bir hikayede bir adam su birikintisinin dibindeki bir yılan hakkında canlı bir rüya görür. Uyandıktan sonra, rüyasında gördüğü aynı su birikintisini bulmak için uzun yollar kateder. Nihayet onu bulduğu zaman yere yatar ve ruhunu suyun derinliklerine gönderir. Öldüğünü hisseder, fakat yine de devam eder. Güneşin parladığı bir mağaraya girer ve orada büyük bir yılan bulur. Yılan onun ruhuna konuşur ve ona ilaç verir. Sonra ruh yükselip sudan çıkar ve bir kez daha adama girer, o zaman adam kendini güçlü ve canlı hisseder. Yılanla bu deneyimi yaşayan bir şaman asla gücünü kaybetmez. Her zaman şifa verebilir. (Lommel 1967,59)

Hemen hemen uzun süreli bütün analitik terapilerde yılanın hastanın rüyalarında en az bir defa görüldüğü söylenebilir. Çoğu defa bu önemsiz bir rol değildir, fakat öylesine güçlü bir rüya görüsüdür ki bir ömre değer. Mesela, 1920'lerin sonlarında Jung'un hastası olan Christiana Morgan isminde genç, modern bir kadın gotik bir katedral görmüştü, bu katedralin içinde "rahip diz çökmüş, 'Bizi bağışla, Tanrım, çünkü günah işledik' diye dua ediyordu. Başında siyah bir başlık olan bir yılan sessizce sürünerek sunağa çıkan merdivenleri çıktı ve kendini haçın etrafına sardı. Yılanın yanına gidip neden orada olduğunu sordum. Yılan cevap verdi, 'İsa'nın yerine geçen benim!'" (Jung 1976,204). Hıristiyan ikon sanatında yılan İsa'nın karanlık erkek kardeşi olarak tasvir edilir. Başka kültürel geleneklerde yılan Kutsal Ana'nın (her iki eliyle birer yılanı yukarıda tutan geniş etekli Giritli tanrıçanın heykelini düşününün) arkadaşı ve yeraltı dünyasının tanrısıdır. Eski Yunan tıp tanrısının kızı, sağlık tanrıçası Hygeia'yı gövdesi kalın bir yılanı bir eliyle tutup diğer eliyle onu yumurtayla beslerken gösteren bir Yunan heykeli vardır. Yılan derisini düzenli olarak değiştirebildiği ve bu yüzden yeniden doğar gibi gözüktüğü için, şifa bulma ve yenilenme amili olarak kabul edilir. Böylelikle doktorun maiyetinde yer alır.

Yılana bu kadar çok önem vermemin nedeni, onun şamanlıkla modern psikoloji arasındaki esas hayvansı bağ olmasıdır. Yılan dışındaki pek çok şaman sembolleri modern dünyada bastırılmış ya da inkar edilmiştir. Yılan inkar edilemeyecek kadar güçlüdür. Onu bilinçli hayatımızdan uzaklaştırmak için çok çalıştık, fakat o yeraltına (bilinçaltına) çekildi ve bizimle rüyalarımızda uğraşıyor. Gördüğüm güçlü rüyaların çoğunda yılan vardır. Otuzlu yaşlarımin başlarında, analizdeyken ve psikolog olarak çalışmaya başlamadan hemen önce, açılan büyük bir bayrağı yu-

kariya doğru tutan bir ele dair canlı bir rüya gördüm. Bayrakta kıvrılmış, tehditkar bir çingiraklı yılan imgesi vardı ve altında da şöyle bir vecize yazıyordu, "Üstüme basma!" Amerikan Devrimi sırasında kullanılan gerçek bir bayraktı bu. Bu rüyadan, Amerikalı ilk sömürgeciler gibi, eğer güç arayan bir otorite tarafından üstüme basılırsa, teslim olmayacağımı anlamıştım; yılan gibi karşılık verecek ve sokacaktım!

Şamanlıkla analitik psikoterapi arasındaki son bir karşılaştırma noktası da, her ikisinin de derin psişenin çift cinsiyetli olduğunu imgelemiş olmalarıdır. Analitik psikolojide anima, erkeğin psişesinde dışının kişiselleşmiş bir imgesidir ve bu dışıyla bağlantılı olan bütün o duyguları, ruh hallerini, usdışına dair sezgileri ve (cinsellik de dahil olmak üzere) o derin sevgi kapasitesini içerir. Anima aynı zamanda daha derin psişeye giden bir geçit olarak kendi rolündeki ruhu da temsil eder. Animus ise saldırganlığı, entellektüel güçleri ve ruhsal içgörüsü için değer verilen, buna karşılık gelen kadınlardaki derin eril varlıktır. Bu kadınların rüyalarında bir davetsiz misafir, karanlık ve gizemli bir adam olarak ya da uyanık yaşamda bazen zulüm derecesine varan içsel bir otoritenin sesi olarak ortaya çıkar. Hem anima hem de animus sadece imgeler olarak değil, aynı zamanda psişede özerk bir varoluşa sahip olan oluşlar (karmaşalar) olarak düşünülür.

Bir klasik olan *Şamanizm: Eski Vecd Teknikleri* (1964) adlı eserin yazarı Mircea Eliade bize Sibiryalı şamanların törenlerde çoklukla bir kadının giysilerini ve tavırlarını takındıklarını hatırlatır. Kendilerine bir koca bile alabilirler. Japonya'da ve Çin'de kadın şamanlar bazen ruhsal kocalarıyla (ya da animus ile) evlenebiliyorlar. Bu törenler gizli bir bütünlüğün üstünü açmak için yerine getirilir. Sembo-

lik olarak sadece kadınla erkeğin değil, maddeyle ruhun da içsel evliliğini temsil ederler (Eliade 1964). Benzer şekilde, analitik psikolojide de anima/animus daha derin psişeye, bütünlüğe giden geçidi temsil eder.

Bu içsel evlilik, bir polen (en kutsal madde) çizgisiyle başlarından ve bir gökkuşağı şeridiyle kuyruklarından birbirine bağlanmış olan Toprak Ana ile Gök Baba'yı yan yana gösteren bir Navajo kum resminde çok güzel bir şekilde canlandırılmıştır. Canlı imgeleri olan kum resimleri Navajo büyücü hekimleri tarafından, tören yerindeki düzgün kum zemin üstüne başparmak ve işaret parmağıyla ince ve renkli bir kum akıtarak yapılır. Bunlar uzun ve ayrıntılı şifa törenlerinin bir parçası olarak yapılır ve evreni (kozmosu), dışarıdaki doğanın makro evreniyle içerideki psişenin mikro evreni arasında minyatür halinde simgeler. Şarkılar ve dualar vasıtasıyla, tanrılardan gelen şifa gücü resimdeki figürlere yönlendirilir. Sonra hasta kum resminin üstüne oturur ve büyücü hekimin yardımıyla şifa gücünü alır.

Yukarıda bahsedilen bu kum resminde Toprak Ana kare bir başı, yanlarından çıkan bitişik kolları ve bacaklarıyla kıvrık bir kuyruğu olan büyük, mavi-yeşil, oval bir figürdür. Ortasındaki yuvarlak siyah bir delik daha aşağıdaki dünyalara yönelir. Bu açıklığın etrafında dört kutsal bitki vardır: mısır, fasulye, kabak ve tütün. Navajo'nun büyük toprak tanrıçasını simgeler ve onun tüm yaratıklarına bereket ve barınak sunar. Kare bir başı, kolları, bacakları ve bir kuyruğu olan büyük, oval, siyah bir figür olan Gök Baba gece semasını simgeler. Göğsü boyunca uzanan Samanyolu kadar pek çok takım yıldızını da gösterir. Gücünü göstermek için boynuzlarını takmış olan güneş de resmedilir. İlginçtir ki Navajolar güneşi her zaman turkuvaz mavisiyle gösterirler. Gök Baba'da tasvir edilen ay imge-

siyse beyazdır. Bunlar insan yazgısını etkileyen evrensel güçlerdir.Öte yandan Gök Baba başka bir delikle yukarıdaki ruh dünyasıyla bağlantılıdır. Bu kum resminde dişil ve eril güçler tam olarak birbirine eşittir; polen ve gökkuşağıyla birbirlerine bağlanmış bir halde denge içindedirler. Aynı zamanda Toprak Ana'nın kuyruğu Gök Baba'nın siyah rengindedir, Gök Baba'nın ki de Toprak Ana'nın rengindedir. Her biri diğerinin bir parçasını kapsar. Burada üç kısma ayrılmış şaman evreninin sembolik bir tasvirini görüyoruz: Bizler Toprak Ana'yla Gök Baba arasındaki orta dünyada yaşıyoruz. Toprak Ana'nın altında ölümler diyarı ve Gök Baba'nın üstündeyse ruhlar dünyası vardır.

Toprak Anayla Gök Babanın kozmik evlilik imgesi, bir kadınla bir erkeğin dünyevi evliliğinde ve Jung'un animayla (bir erkeğin dişil yanı) animus'un (bir kadının eril yanı) içsel evliliği fikrinde uzantısını bulabilir. Her seviyedeki bu birlik Jung'un deyiimiyle *mysterium coniunctionis*'dir ve Jung bunu psikolojisinin temel fikri olarak ortaya koymuştur. Jung 1944'de geçirdiği neredeyse ölümcül bir kalp krizinden sonraki uzun nekahat döneminde, bu içsel evliliğe dair pek çok canlı imge gördü. Bu imgelerin sonuçsunda, onu klasik bir anfitiyatroya götüren geniş bir vadede yürüyordu "ve orada, amfitiyatroda, kutsal evlilik kutlanıyordu. Kadın ve erkek dansçılar sahneye çıktılar ve Babaların Babası Zeus ile (Anaların Anası) Hera gizemli evliliği gerçekleştirdiler" (Jung 1962,294).

Jung için bu görüş, psişesinin özündeki deneyüstü nihai birliği irdeleyen son büyük çalışması olan *The Mysterium Coniunctionis*'in ön şekillenmesi olmuştu. "Yaşamın canlı gizemi her zaman İki arasında gizlidir ve sözcüklerle ihanet edilemeyecek ve tartışmalarla tüketilemeyecek olan gerçek gizemdir bu" (Jung 1973, 581). Jung için, Navajo kum

resminde olduğu gibi, Toprak Ana'yla Gök Baba'ya bölünen, sonra tekrar ve tekrar kadınla erkeğin kucaklaşmasında birleşen ebedi tek evrendir bu. Hem şamanlıkta hem de analitik psikolojide bu birleşme, içte ve dışta bir bütünlük durumunu temsil eder.

Dıştan bu denli farklı ve içten böylesine benzer olan şamanlık ve analitik psikolojinin birbirlerine öğretecekleri birşeyler vardır. Analitik psikoloji ustalığını kendini yansıtır, bilinçli analiz ve kendini eleştiride gösterir. Eski şamanların modern zihnin bu niteliklerine çok ihtiyacı vardı. Dış gerçekliği düzenli olarak etkilediklerini iddia ettikleri belli yollar vardı: havayı değiştirmek, avın talihini etkilemek, bilinen hastalıkları iyileştirmek v.b. Bu etki gerçekten yerli çevre içinde iş gördüğü sürece çok tesirliydi. Fakat artık durum böyle olmadığı zaman- mesela Avrupalıların buharlı tren, modern tüfekler ve öldürücü çiçek hastalığı felaketi gibi katı dış gerçeklikleri tanıttıkları zaman Kuzey Amerika'da olduğu gibi- şamanların etkisi çok azaldı. Sınırlarını bilinçli bir şekilde bilmiyorlardı ve itibarlarını ve sosyal konumlarını yitirmelerine büyük ölçüde bu neden oldu. En kudretli şaman sihrine rağmen, Ova Kızılderililerinin kullandığı hayalet-dansı giysileri tüfeklerin kurşunlarını yolundan çevirmemişti. Güçlü makinalar üreten odaklanmış zihnin zaferi içinde şamanlık neredeyse ölüyordu.

Fakat şimdi, eskinin küllerinden doğan yeni bir şamanlık uygulaması ve ilgisi yeniden ortaya çıkıyor. Bu yeni şamanlık neden modern dünya için bu kadar önemli görünüyor? Sanırım bunun nedeni, her zaman dış gerçekliğin en ince detayına bu denli odaklanmış olan modern zihne bir rahatlama getirmesidir. Şamanlık zihni odaklamaz, egoyu sıkı dış bağlarından kurtarır ve öz psişenin öteki iç gerçek-

liğine inmesine izin verir. Bu deneyim, yeryüzünde bulunmayan, sadece efsanenin içsel psikolojik gerçekliğinde bulunan hayvan ve insan biçimleriyle dolu açık bir evrenin derinliğini, zenginliğini ve görüş açısını yeniden bize verir. Bu sembolik biçimler zenginliği içinde (ve sadece orada) yaşamın anlamı belirebilir, entelektüel ya da dogmatik anlamda değil, fakat deneysel ve mecazi anlamda. Bu aynı zamanda, Eliade'nin o denli doğru bir şekilde algıladığı gibi, bir "vecd tekniğidir". Vecd, eğer gerekiyorsa ayrı ve yalnız olarak, yaşamdan ölüme kadar isteyerek ve minnetle kendi yolumuzu izleme kuvveti ve istenci verir bize.

Altmışların sonlarında Jung'un neredeyse ölümcül hastalığını anlatırken söylediği gibi: "Genelinde hastalığım, bana perdenin arkasına bir göz atmak gibi paha biçilmez bir olanak sunan son derece değerli bir deneyim olup çıktı. Tek zorluk bedenden kurtulmak, çıplaklaşmak ve dünyadan ve ego-istencinden mahrum olmak. Şu delice yaşama istencinden kurtulabildiğin ve görünüşte dipsiz bir çukura düştüğün zaman, nasibin olan ve asla ulaşmadığın herşeyle birlikte hakikaten gerçek bir yaşam başlar. Özgürdüm, tümüyle özgürdüm ve daha önce hiç hissetmediğim kadar bütündüm" (Adler 1953,60). Benim zihnimde bu, kendi anlamı ve vecdî içinde modern bir şamanlık deneyimidir, aynı zamanda da bireyselleşmenin hedefidir.

Fakat Meksikalı Mazatec şamanı Maria Sabina'nın tasvir ettiği gibi eski şamanlardaki keşif gururunu anlayalım; Maria Sabina şöyle diyor: *"Bizim dünyamızın ötesinde bir dünya var, uzakta, yakında ve görünmez olan bir dünya. Ve Tanrı orada yaşıyor, ölümler orada yaşıyor, ruhlar ve azizler, herşeyin zaten olduğu ve herşeyin bilindiği bir dünya bu. Bu dünya konuşuyor. Kendine özgü bir dili var. Ben söylediklerini bildiriyorum"* (Halifax 1979, 130). Ne var ki bu şaman dünyası geleneksel şaman

kültürlere katılmayan bizler için yabancı, çünkü biz bu dünyayla tüm iletişim yollarını kestik. Bu iletişimi yeniden kurmak için, Joseph Campbell'in söylediği gibi, bizler "sa-dece dış doğanın değil, aynı zamanda derin içsel gizemimizin bilgisine doğru insan ruhunun en büyük sıçrayışlarından birine katılıyoruz" (Campbell 1988). Bunun için, şamanlığın uzun tarihi boyunca bizim için emanet tutulan bilgelik gibi, derin psişenin bilgeliğine ihtiyacımız var. Şimdi Navajo, Hopi, Huichol ve diğerleri gibi kabile toplulukları bu bilgeliği daha büyük bir ortak dünyaya ve hem bilimseli hem de şamanlığı içeren daha büyük bir şifacılık kavramına döndürüyor. Bu süreç daha yeni başladı ve bu kitabın yazarları olan bizler bu sürecin ilerlemesini ve burada sunulan pek çok açıklama ve örnekle bunun bir parçası olmayı umuyoruz.

KAYNAKÇA

- Adler, G., ed. 1975. *The Selected Letters of C. G. Jung*, Vol II 1909-1961. Princeton: Princeton University Press
- Campbell, 1988. *The Power of Myth*. New York: Doubleday.
- Eliade, [1954]. *Shamanism: Archaic Techniques of Ecstasy*. Bollingen Series LXXVI. New York: Pantheon.
- Halifax, J. 1979 *Shamanic Voices*. New York: E. P. Dutton.
- . 1982. *Shaman: The Wounded Healer*. New York: Crossroads.
- Jochelson, W. 1907-8. *Religion and Myths of the Koryaks*. New York: American Museum of Natural History.
- Jung, C. G. 1975 *Letters*, 1951-1961. Princeton: Princeton University Press.
- . 1962. *Memories, Dreams, Reflections*. New York: Pantheon. New York.
- . 1967 [1954]. "The Philosophical Tree." In *Alchemical Studies*. Bollingen Series XX: The Collected Works of C. G. Jung, vol. 13. Princeton: Princeton University Press.
- . 1976. *The Vision Seminars Vol. 1*. Zurich: Spring Publications.
- Lommel, Andreas. 1967. *Shamanism: The Beginning of Art*. New York: McGraw-Hill.

ŞAMANLIKTA VE GİZEMCİLİKTE
"BİLGİNİN KİTABI":
EVRENSEL KAYNAK İMGESİ
Meredith Sabini

Meredith Sabini'nin bu yazısı gizemcilik ve şamanlığın anahtar motiflerinden biriyle ilgili: bir bilgi kitabına dair bir rüya ya da içsel bir görü. Görünüşe göre bu kitap şamanların ve gizemcilerin kendi özel bilgeliklerini aldıkları canlı bir kaynak. Kutsal ulakların büyük şifacı ve şaman Maria Sabina'ya söyledikleri gibi: "Herşey onun içinde.. Onun içinde yazan herşey senin. Al bunu ki uygulayabilesin."

Engizisyon sırasında Avila'lı Teresa kitaplardan mahrum bırakıldığı zaman ona İsa görünmüş ve şöyle demiş, "Kederlenme, çünkü sana canlı bir kitap vereceğim." Sonra da kendisi bu "kitap" olmuş. Başlangıçtaki şaman görüşü sırasında Mazatec Kızılderilisi olan şifacı Maria Sabina'ya içinde "herşeyin, işini, yapman için gereksindiğin herşeyin yazılı olduğu" bir bilgelik kitabı verilmişti. Yıllar geçtikçe, psikoterapi hastalarının olduğu kadar profesyonel meslektaşlarının da rüyalarında veya görülerinde ben-

zer bir kutsal metin ya da eski kitap imgeleri olduğunu öğrendim. Bu bilgi kitabı ya da bilgelik kitabı nedir ve çok farklı çağlara ve kültürlere ait bireylere, şaman, gizemci ve şifacı olmak için aldıkları iç eğitimlerinin bir parçası olarak böyle bir metnin gösterilmesinin anlamı nedir? Bu makede bu imgeden örnekler vereceğim; benim inancıma göre bu imge, şamanların ve gizemcilerin girmesine izin verilen ve bu insanların bu imgeden, türümüzün tarihi boyunca oluşturulmuş ve olağandışı belli koşullar altında ulaşılabilir olan, Jung'un deyimiyle "mutlak' bilgi gibi birşey'i ortaya çıkardıkları canlı kaynağı resmediyor.

Bu imgenin ya da sembolün incelenmesi sonunda beni, peygamberlere de vahiy şeklinde metinler indirildiği ya da gösterildiği çeşitli dini geleneklerin kaynağına götürdü: Musa yazıtları, Mısır Thoth kitabı, Veda'nın kanun kitapları, Sybil'in Cumaean kitapları, Joseph Smith'in Mormon kitabı, Aziz St.John'a verilmiş olan yedi mühürlü tomar. Bu imge bizi bilgelik geleneklerinin yüreğine götürür ve şamanlıkla gizemci deneyimler arasındaki bağı bulmamıza olanak verir. Bu geleneklerden çıkartılan malzeme, dört önemli şahsın, Avila'lı Azize Teresa, Maria Sabina, Dr.Anna Kingsford ve C.G.Jung'un, rüyalarının ve görülerinin anlatılmasından sonra ortaya çıkar. Çağdaş insanların rüyalarından benzer örnekler de aynı dokudadır.

Bu motifin değişik kültürlerde ve tarihin değişik dönemlerinde ortaya çıkması bunun arketip bir imge ya da Jung'un "ifadesi her yerde ve tüm zamanlarda aynı olan psişe... değişmezlerinin yapısal öğelerine ait olan 'dünyanın parçaları'" şeklinde tanımladığı bir terim olan "mithologem" (Jung 1966,parag.207) olduğu anlamına geliyor. Bu mithologem, Jung'un hem simyada hem de şamanlıkta tanımlandığı biçimde bireyselleşme sürecinin bir parçası ola-

rak kabul ettiği diğer terimlerin listesine katılabilir: ruhun yitirilmesi, parçalanma, aşığıdaki bir dünyaya inme, yukarıdaki bir dünyaya çıkma ve bir ruh eşıyle birleşme gibi.

Bu motife ilk kez yıllar önce Anna Kingsford'un 1908'de yayımlanan *Dreams and Dream Stories* (Rüyalar ve Rüyaya Hikayeleri) adlı eserini okurken rastlamıştım. Bir doktor ve bir gizemci olan Kingsford, teosofi* hareketinin Doğu felsefesini Batı'ya tanıttığı ve trans medyumlarıyla seansların yaygın olduğu bir dönemde İngiltere'de yaşamıştı. (Rüyaları hakkındaki bu kitaba ek olarak Edward Maitland tarafından yazılmış Kingsford hakkında iki ciltlik bir biyografisi ve yine Maitland tarafından titiz bir şekilde kaydedilmiş olan ve Kingsford'un görü deneyimlerini içeren birkaç ciltlik bir kitap daha vardır: bu ana çalışma, modern bir bireyde ortak bilinçaltının etkinleşmesinin olağıandışı bir tarihini biçimlendiriyor.) "Harika Gözlükler" isimli rüyasında beni şaşırtan bir bölüm vardır:

Yahya Peygamber Kingsford'a Maitland'dan bir mektup getirir, mektupta Maitland "dünya başlamadan önce yazılmış ve günümüze kadar ulaşmış olan en eski ve en değerli kitabı" eline geçirdiğini yazıyor ve Kingsford'un Spinoza'nın yapmış olduğu Swedenborg'un gözlüklerini bulmasını rica ediyor. Kingsford gözlüklerin Londra'da olduğu, fakat yıllardır kullanılmadıkları için temizlenmeleri gerektiğı ve kendisinin onları temizleyeceğı cevabını veriyor.

Dünya başlamadan önce yazılmış bir kitap? Spinoza'nın yaptığı ve Swedenborg'un taktığı gözlükler? İşte Batı'nın felsefi ve gizemci geleneğinin gerçek tarihine gön-

*Teosofi: Bireyle Allah ve melekler arasında doğrudan bağlantı kurmayı amaçlayan dini sistem. Budist ve Brahman sistemine benzer yeni bir din ve felsefe sistemi.

dermeler. Maitland Kingsford'un yardımıyla bu geleneği sürdürmeli miydi? Bu imgenin azameti karşısında ürperdim ve oldukça olağandışı bir şeyle karşılaştığımı hissettim.

Bu özel sembolün kendiliğinden belirmesi, Rüya Zamanı, pleroma, karışık düzen, atalar alemi, olağandışı gerçeklik ve ayrı bir gerçeklik gibi farklı şekillerde bilinen dini bir motifin ve bunun ortak bilinçaltındaki köklerinin ortaya çıkışını incelememize izin vermiştir. Jung'un arketipler psikolojisi, bilinçli zihin ya da ego ile bilinçaltının kişisel olmayan içeriği arasındaki ilişkiyi kavraması açısından, bu malzemenin yorumlanmasında özellikle önem taşır. Şaman, başlangıçtaki büyük sıkıntılar ve çektiği yoğun ıstıraplar yoluyla, açıklanabilir olağan gerçeklik dünyasıyla -buna ne ad verilirse verilsin- olağandışı gerçeklik dünyası arasında geçişler yapan bir aracıdır. Bahsedilen bu ikinci dünyada şaman genel olarak bilgi sağlayan, özel olarak kendisine başvuranlara yardım eden bir kaynağa girebilir. Gizemci de kendinden geçtiği anlarda ya da esrime halindeyken benzer bir bilgelik kaynağına ulaşabilir, ancak başkalarına şifa vermek için mutlaka bu kaynağı kullanmaz. Bu mitologem'in kendisini görülerde ve rüyalarda ortaya koyuş şekline bakarak, bireylere verilen çeşitli rolleri görebiliriz: medyum, görücü (görü elde eden), din yorumcusu, peygamber, rüya yorumcusu, şifacı. Geleneksel kültürlerde, bir bireye sanatsal resmetme, diğerine kültürel veya psikolojik terimlere aktarma ve bir diğerine de görüsel algılama bahşedilmiş olabilir.

Bu arketip imge karmaşasını açıklığa kavuşturması umuduyla, basit bir yapısı olan bir rüyadan yola çıkmak istiyorum. Daha karmaşık bir görünümün ya da rüyanın daha değerli olduğunu ima etmiyorum, çünkü bu doğru değil.

İlk örnek, dini yaşantıya doğal bir eğilimi olan bir kadından alınmıştır. Bu rüyada, önemli bir akrabası ona özel bir kitap gösteriyor:

Büyükbabamın evindeydim. Benimle konuşmadı, fakat belki on santim kalınlığındaki bu büyük kitabı tutuyordu elinde. Beraberce oturduk ve o birer birer sayfaları çevirmeye başladı. Bazı sayfalarda yazılar, bazılarındaysa güzel resimler ve geometrik şekiller vardı. Uyandığım zaman esrarlı bir gizem duygusu içindeydim. Fakat kitapta ne söylendiğini hatırlayamadığım için rahatsız olmuştum.

Otuz yaşındayken, büyükbabasının ölümünü takiben ortaya çıkan pekçok rüyanın ilkiydi bu; babası kendisi doğduğu yıl ölmüş olduğu için büyükbabasıyla arasında özel bir yakınlık vardı. Bu rüyada büyükbabası çok ciddiydi ve gözlerinde esrarlı bir yoğunluk vardı. Kitap dar ve kalındı ve sanki bir Orta Çağ kitabına benziyordu. Büyükbabasının konuşmaması ona tuhaf gelmişti, ama bu kitabın önemini gözleriyle kendisine iletmişti. Birkaç yıl sonra bunun üstünde düşününce, şöyle der, "Sanki bir şekilde rahmetlinin eseri bana teslim edilmişti." Felsefe ve gizemcilik onun ve büyükbabasının ortak ilgi alanlarıydı ve büyükbabası öldükten sonra, bir şifacı veya psikoterapist olarak çalışmak için yaptığı hazırlıkların bir parçası olarak görü ya da şamanlık deneyimleri yaşamaya devam etmişti. Ölümünden sonra büyükbabasının, temel meseleler hakkında bilgelikler sunarak ortaya çıktığı başka rüyalar da oldu.

Bu rüya, bu mitologem'de göreceğimiz tüm unsurları içeriyor: metin ya da kitap büyüktür, içinde sözcükler de olabilir fakat daha çok semboller ve resimler vardır, kitabın keşfini çevreleyen bir huşu ya da gizem havası vardır, gerçek ya da ruhsal anlamda bir ata tarafından sunulur, ki-

tap söz söylenmeden ve anında anlaşılabilir. Bu unsurlar, sanki bilinen dünyanın ötesinde bir yerden çıkan kutsal bir nesneyi tanımlıyor.

Bu kişi uyandığı zaman, sanki kendisine çok değerli birşey gösterilmiş gibi huşu içindeydi, fakat metni hatırlayamadığı için de hayal kırıklığına uğramıştı. Burada büyükbaba bu kutsal metni varisine sunma işlevini yerine getiriyor, o gelişerek şaman yolculukları için bir ruh rehberi haline gelebilecek olan psikolojik geçit törenidir. Karmaşık düzen ya da ruh dünyasının ayrı bir mevcudiyet olduğu görüşüne katılmayanlar için, nesne ilişkisi görüşü büyükbabanın işlevini açıklamaya yeterlidir: o, rüyayı gören kişinin bilgelik kapasitesini temsil etmek için kendisini başkasının yerine koyan biridir. O artık rüya gören kişi için olağan, veya açıklanabilir ve bu dünyada ulaşılabilir olmadığı için, ölümü rüyaların içsel yaşamında ortaya çıkması için bir fırsattır. Bu görüş açısından, tıpkı bir şamanın belirli bir atasının ruhunu çağırabilmesi gibi, ego bilincinin rehberlik yapması için bir öz-nesnesini (self-object) ya da alt kişiliği çağırmasından bahsedebiliriz.

Diğer bir örnek de Avila'lı Azize Teresa'dır. 1515'de İspanya'da doğmuş ve çoğu kadının sadece iki seçeneği olduğu bir zamanda yaşamıştı: evlilik ya da manastır hayatı. Daha genç yaşta annesi ölmüş ve babası onu manastıra girmeye teşvik etmişti. Teresa onsekiz yaşında manastıra girdi, fakat hastalığı yüzünden -felç ve katelepsi*- 1536 ve 1542 tarihleri arasında sık sık manastırdan ayrılmıştı. 1539'da öyle bir kriz gelmişti ki rahibeler onu ölümüne terketmişler, gözlerine balmumu koymuşlar ve bir mezar kazmışlardı. Fakat Teresa görünüşe göre şamana has bir hastalık olan bu hastalığı atlattı. Tüm din değiştirme-

---

*Katelepsi: Adalelerin donması ile irade ve hissin birdenbire kaybolması hastalığı.

ler, esrime halinde translar, yerden yükselmeler ve mistik bir figürle nişanlanma da dahil olmak üzere, şaman eğitimiyle pek çok benzerlik taşır. Kırkdört yaşında Engizisyon iş başındayken ve kitaplar yasaklanmışken şöyle yazmıştı, "İspanyolca kitaplar elimizden alındığı için çok üzgünüm, çünkü okumak bana zevk veriyor ve elimde sadece Latince kitaplar olduğu için artık bunu yapamayacağım." Sonrasında şu görüşü yaşadı: "Tanrı bana üzülme dedi, çünkü sana canlı bir kitap vereceğim." Günlüğüne neden kendisine bunun söylendiğini anlayamadığını yazmıştı, fakat birkaç gün sonrasında şunları eklemişti:

Sonunda bunu çok iyi anladım, çünkü önümde gördüğüm şey bana düşünecek o kadar çok şey ve meditasyon yapmam için o kadar çok fırsat verdi, Tanrı bana o kadar çok sevgi gösterdi ve bana o kadar çok yöntemle o kadar çok şey öğretti ki gerçek kitaplara pek ihtiyacım kalmadı. Hazretin kendisi benim için içinde neyin doğru olduğunu gördüğüm Kitap oldu. Ne okuyacağımızı ve ne yapacağımızı unutulmaz bir şekilde içimizde işleyen böyle bir kitap kutsansın. (Peers, 1960, 247)

Bundan kısa bir süre sonra esas görüş deneyimleri başladı.

Onun deneyimiyle Mazatec Kızılderilisi şifacı Maria Sabina'nın arasındaki paralellikler oldukça çarpıcı, farklı kültürlerden ve tarihin farklı dönemlerinden iki kadının meslekleriyle ilgili yaşadıkları içsel deneyimler neredeyse aynı. Maria Sabina'yı iki kaynak aracılığıyla tanıyoruz: Mantarların kullanım şeklini öğrenmek için Maria'nın Meksika'da, Oaxaca-yakınlardaki köyüne giden ve onun ezgilerini kaydeden ünlü mantar bilimci Gordon Wasson ve aynı köyden olan, o dili konuşan ve Maria'nın işiyle ilgilenen bir mühendis ve gazeteci olan Alvaro Estrada ara-

cılığıyla. Estrada 1975 yılında onun ağzından bir biyografisini kaydetmişti.

Maria Sabina 1894 yılında doğmuş ve tüm yaşamını Huautle de Jimenez isimli küçük kızılдерili köyünde geçirmişti. Şifacılık yeteneğiyle tüm Meksika'da tanınmıştı. Bilgelik kitabı kendisine şamanlığa kabul edilmesi sırasında verilmişti. Bu olayın tarihini "ilk kez dul kaldıktan yıllar sonra" şeklinde belirliyordu. Çok endişeliydi, çünkü kızkardeşi hastaydı ve yerel şifacıların çabaları boşunaydı. Halkının iyileşmeye yardım etmesi için "Kutsal Çocuklar" ve "İsa'nın kanı" diye farklı isimleri olan mantarlar yediğini biliyordu; kızkardeşine birkaç mantar verdi, çoğunu da kendisi yedi. Trans halindeyken elleri kızkardeşinin karnına yönelmişti, kızkardeşinin ağrısı olduğunu söylediği yere masaj yaptı ve Kutsal Çocukların ona söylediği sözcükleri okudu. Sonunda kızkardeşinde kanama başladı, sonra kanama durdu ve uykuya daldı, iyileşiyormuş gibi görünüyordu. Fakat Maria uyuyamadı ve şu görüyü yaşadı:

İçimde saygı uyandıran bazı insanlar göründü. Onların atalarının konuşmuş olduğu Büyükler olduğunu biliyordum. Üstünde pek çok yazılı kağıdın olduğu bir masanın arkasında oturuyorlardı. Bunların önemli kağıtlar olduğunu biliyordum. Bunun Kutsal Çocukların bana verdiği bir vahiy olduğunu biliyordum. Yumuşak, fakat otoriter bir ses duydum... şöyle diyordu, "Bunlar Büyükler." ... İçimde bir mutluluk hissettim. Masada açık bir kitap belirdi ve bir insan boyuna gelinceye dek büyümeye başladı. Sayfalarda harfler vardı. Beyaz bir kitaptı, o kadar beyazdı ki göz alıyordu. Büyüklerden biri benimle konuştu, şöyle dedi, "Maria Sabina, bu Bilgelik Kitabıdır, bu Dil Kitabıdır. İçindeki herşey, içinde yazan herşey senin içindir. Bu kitap senin. Al onu, böylece çalışabilirsin." Heyecanla bağırdım, "Bu benim için, onu alıyorum." Büyükler gözden kayboldular ve beni bu devasa

kitabın önünde yalnız bıraktılar. Bunun "Bilgelik Kitabı" olduğunu biliyordum. Kutsal dili okuduğumu biliyordum. Kemale ermiştim ve basit bir çömez değildim artık. (Estrada 1981, 47)

Bu örnekle, açıkça "herşeyi" içeren bir bilgelik kitabı olarak tanımlanan kitabın bir imgesine ulaşıyoruz. Yine büyük bir kitap bu ve rüya gören kişiye ataları tarafından, bir yaşlılar meclisi tarafından veriliyor. Kitabın dili kutsal dil. Maria ona bakınca bir insan boyuna gelinceye dek büyüyor: yani, İsa'nın Avila'lı Teresa'ya söz verdiği "kitapta" olduğu gibi, kitap canlanıyor. Bana öyle geliyor ki bu biçimsel değişim, insan dünyasına ait olan canlı bilgeliğe, iki boyutlu bilginin üç boyutlu bilgiye dönüşmesine delalet ediyor. Teresa gibi Maria da, bu kabullenişin yeni işinin sorumluluğunu almasını gerketirdiğini bilerek kitabı kabul ediyor. Biyografisini yazan Estrada'yla yaşamının sonraki bir döneminde yaptığı bir konuşmada Maria kitabın artık ona görünmediğini, çünkü içindekilerin zaten belleğinde olduğunu söylemişti.

Yazılı bir dili olmayan bir kültürde ortaya çıktığı zaman bu kitap imgesini nasıl anlamalıyız? Mazatec'ler arasındaki kutsal ayinlerin tarihini araştırırken, Gordon Wasson kitap için kullanılan amoxtli teriminin, üç yüzyıl önce benzer bir metinde ortaya çıkmış olduğunu keşfetti. 1629'da İspanyol bir tarihçi tarafından yazılan bir metin "Nahuatl'lı Bilge Adam'ın kullandığı gizli bilgiye ulaşmanın yolunun amoxtli, 'kitap', olduğunu vurguladığını" belirtiyor (Estrada 1981, 16). Nahuatl'lar, kültürleri Maria'nın zamanındaki Mazatec'lerle sürekli bir bağ içinde olan ve onlardan eski bir halktır. Wasson'un yorumuna göre, köy kilisesinde bir İncil ve diğer dua kitapları olmasına rağmen, "Maria Sabina'nın zihninde, Fetih-öncesi za-

manın amoxlti'sinden ona inen ve özel olarak kendisine ait olan gizemli bir 'kitap' gelişmişti" (Estrada 1981, 17).

Masallar konusunda yaptığı çalışmalarla M.-L. von Franz, yazınsal olmayan kültürlerde ortaya çıktığı şekliyle bu imge hakkındaki anlayışımızı geliştiriyor. Bu tür masallar, görücüler, sihirbazlar, eski Kelt rahipleri ve papazlar tarafından kullanılan sihirli bir kitaba da göndermeler yapıyorlar. Halk kültürlerinde "bilginin, hikayelerin ve bilinen olguların kuşaklar boyunca ağızdan ağıza aktarılma geleneği olduğunu" hatırlatarak, Von Franz bu kitaptan alınan bilgiyi, belli bir noktaya kadar sistemleştirilen ve nesilden nesile aktarılan bir psişik kanunlar ve olaylar bilgisi olarak yorumluyor (Von Franz 1974, 247). Bu yorum bilgelik kitabının, türümüzün biriken bilgeliğini depolayan bir ambar şeklinde düşünebileceğimiz ortak bilinçaltındaki bilgiye girme olasılığını resmettiği hakkındaki iddiamla uyuyor.

Şimdi Jung'un kendi deneyimine dönersek, otobiyografisinde, özel bir kitabın ortaya çıktığı bir görüş ya da rüya hakkında üç örnek buluruz. Bir rüyada Jung, bir Manichae* metnini tercüme etmeyi kabul edinceye kadar kral soyundan bir gençle güreşiyor; uyanırken yaşadığı bir gö-rüde, Jung'un birdenbire ölmüş olan bir arkadaşı Jung'u kütüphanesine götürüyor ve Ölünün Vasiyeti başlıklı deri kaplı bir kitabı işaret ediyor (Jung 1961). Jung kırkbeş ile elli yaşları arasında, her zaman orada olan, fakat kendisinin bilmediği, evine eklenmiş bir bina hakkında pek çok rüya gördüğünü söylemişti; nihayet, özel bir kütüphanenin bulunduğu bu ek binaya ulaştığını gördü rüyasında:

---

*Manichae: İ.S. 3. ve 5. yüzyıllar arasında rağbet bulan ve Zerdüştlük mezhebinden esinlenip hem Allaha hem Şeytana inanan bir mezhep.

Çoğunlukla 16. ve 17. yüzyıldan kalma eserlerle dolu mükemmel bir kütüphane buldum orada. Duvarlar boyunca büyük, domuz derisi kaplı, kalın yapraklı ciltler sıralanmıştı. Bunların arasında tuhaf bir şekilde bakır oymalarla ve daha önce hiç görmediğim acayip semboller içeren resimlerle süslenmiş birkaç kitap vardı.. (Jung 1961)

Jung o sırada bu sembollerin neye gönderme yaptığını anlamadığını söyledi, ancak çok sonraları bunların simyayla ilgisi olduğunu buldu: "Bu rüyada, sadece kitapların ve tüm kütüphanenin yaydığı büyüünün bilincindeydim." Bu büyü unsuru -kitapların ve kütüphanenin yaydığı duygusal çekim- esrarlı olanın varlığının önemli bir göstergesidir. Jung on yıldan uzun bir süreyi simya metinlerini okuyarak ve araştırarak geçirdi ve sonunda rüyalarındaki ne benzer bir kütüphanesi oldu. Bütün bunların sonunda simyayı Hristiyanlığın kayıp gizemli yönü olarak kabul etmişti; bu önemli keşifle, geriye, Gnostisizm'e* doğru kesintisiz bir entellektüel zincir kurabilmişti. Burada yine rüya görene özel değeri olan bir kitap veriliyor, o da bunun gerektirdiği görevi kabul ediyor. Simya sembolleri, Jung'un dönüşüm sürecinin gizemine kabul edilmesinin önemli bir bölümüydü.

Çağdaş bir psikoterapist de, şifacılık eğitiminin başlarında gördüğü bir rüya ile simya geleneğine doğru yöneltilmişti. Bu rüya da büyük değeri olan bir hediyein sunulması ve bunu kabul etmenin öneminin anlaşılması temalarını içeriyor:

Sunakta diz çöküyorum. Sağ tarafımda bir adam görünüyor ve mihrabın ortasına doğru yürüyor, orada bir sehpanın üstünde bir kitap duruyor. Kitabı kaldırıp bana getiriyor. Kitabı bana sunuyor ve başını eğiyor. O anda başımı kaldırıyorum ve kitabı ellerimin arası-

*Gnostisizm: Hristiyanlığın başlangıcında ruhani sırları ve yaratılışın sırrını bilmek iddiasında olan mezhep.

na alıyorum. Ayağa kalkınca kitabın altın sayfalarla dolu olduğunu anlıyorum. Her sayfada kabartma halinde Çin karakterleri var. Adama tekrar baktığım zaman, onun Richard Wilhelm olduğunu ve kitabın da Altın Çiçeğin Sırrı olduğunu görüyorum. Sonra arkamda insanlar olduğunu hissediyorum, hepsi de ağlayan binlerce insan.

Rüyadaki figür, Richard Wilhelm, eski bir Çin simya metni olan Altın Çiçeğin Sırrı'nı tercüme eden alimdir. Sunağın önündeki kutsal bir sahnede, rüya görene altın sayfalarla dolu bir metin miras bırakılır. Tören sona ererken, sanki olayın önemini işaret ediyormuş gibi kitlesel bir ağlama duyulur. Rüya gören kişi, yıllar boyunca klasik şamanlığa kabul edilme safhalarını geçirdi ve en sonunda Çin tıbbını inceledi. Eski bilgeliği içeren kutsal bir metnin verilmesi metaforu, bu kişiye verilen yeteneklere uygun bir metafordur, ve o bir şifacı olarak çalışmalarına rehberlik etmesi için görünmeyen bir kaynağa danışır.

Şimdi de, aynı şekilde tarihsel kaynaklardan bahseden Anna Kingsford'un rüyasına geldik. Dr.Kingsford kendini coşkulu bir şekilde rüyalarına ve görü yaşamına adanmıştı ve hayatı boyunca arkadaşı olan ve kendisi de görü deneyimleri yaşayan Edward Maitland onun deneyimlerinin tam ve doğru bir şekilde kaydedilmesini sağladı. Aşağıdaki rüya, özel bir kitabın ima edildiği pek çok rüyanın ilki:

Yalnız başıma deniz kıyısında yürüyorum. Fevkalade açık ve güneşli bir gün. İçlere doğru o güne dek gördüğüm en güzel topraklar uzanıyor, ve uzaklarda, dorukları ıslık ıslık karlarla bembeyaz kaplanmış yüksek tepenin etekleri yayılmış. Denizin yanısıra kutsal boyunca bir postacı gibi giyinmiş bir adam bana doğru geliyor. Bana bir mektup veriyor. Mektup senden (Edward Maitland). Şöyle yazıyor:

"Günümüze kadar gelen en eski ve en değerli kitabı ele geçirdim. Kitap dünya başlamadan önce yazılmış. Metnin okunması kolay, fa-

kat sayıca pek çok olan notlar öylesine ufak ve çapraşık karakterler halinde yazılmış ki çözemiyorum. Senden bana Swedenborg'un kullanmış olduğu gözlükleri getirmeni istiyorum, küçük olanı değil - Hans Christian Andersen'a verdikleri değil-, büyük gözlükleri ama galiba onlar kaybolmuştu. Sanırım Spinoza'nın yaptığı gözlüklerdi bunlar. Biliyorsun, Spinoza meslek itibarıyla optik gözlük yapımcısıydı ve mesleğinde en iyisiydi. Bu gözlükleri benim için bulabilecek misin, bir bak."

Mektubu okuduktan sonra başımı kaldırıp baktığımda postacının acele acele kumsaldan uzaklaştığını görüyorum ve arkasından bağıriyorum, "Dur! Cevabımı nasıl göndereceğim? Cevabımı beklemeyecek misin?"

Postacı durup arkasına bakıyor ve bana doğru yaklaşıyor. "Cevap burada," diyor. Çantasına vurarak, "ve hemen teslim edeceğim bunu."

"Daba ben yazmadan cevabı nasıl alabilirsin ki?" diye soruyorum. "Bir bata yapıyorsun."

"Hayır," diyor. "Benim geldiğim kentte cevapların hepsi ofiste yazılır ve mektuplarla birlikte gönderilir. Senin cevabın çantanın içinde."

"Bakmama izin ver," diyorum. Sırt çantasından başka bir mektup çıkartıp bana veriyor. Mektubu açıyorum ve kendi yazımla yazılmış ve sana gönderilmiş bu cevabı okuyorum:

"İstediğin gözlükler Londra'dan alınabilir. Fakat onları hemen kullanamayacaksın, çünkü uzun zamandır takılmamış ve temizlenmeye ihtiyaçları var. Bunu Londra'da kendi başına yapamazsın, çünkü orası bunları göremeyecek kadar karanlık ve parmakların gözlükleri doğru dürüst temizleyecek kadar küçük değil. Onları bana getir, senin için ben temizlerim."

Mektubu postacıya geri veriyorum. Gülümseyip başımı olumlu anlamda sallıyor. ve sonra şaşkınlık içinde deve tüyünden bir tunik giydiğini algılıyorum. Ona -neden bilmem- Hermes diye hitap etmek üzereydim. Ama şimdi onun Yahya Peygamber olduğunu görüyorum

ve böylesine büyük bir azizle konuşmuş olmaktan duyduğum korku yüzünden uyanıveriyorum. (Kingsford 1908)

O kadar zengin ve karmaşık bir rüya ki bu, sadece bu tek rüyaya bir makale ayrılabilirdi. Rüyadaki detaylar, kulanılmış özel bir gözlük ve dünya başlamadan önce yazılmış olan özel bir kitap tabirleriyle gönderme yapılan, gö-rü yeteneği ve bu yeteneğin kültürel tarihi hakkında imalarda bulunuyor. Bu özel metni okumak için gereken gözlükler Londra'da bulunabilir, fakat temizlenmeleri gerekecek, ki Kingsford da bunu yapacak, böylece Maitland sayfa kenarındaki notları algılayabilecek. Mektubu teslim eden ulak Yunan tanrısı Hermes değil, Yahya Peygamberdir; gerçekten Kingsford'un görüşlerinin içeriği genelde Hristiyanlıktı, Swedenborg'un gizemci geleneğindendi. Londra gizemci geleneğin yeniden canlandığı bir merkezdi, fakat öteki dünyayı algılama kapasitesi genellikle toplantılarda eğlence olsun diye ve ölümlerle yapay bağlantı kurmak için kullanıldı ve çoğunlukla suistimal edildi. Kingsford'un algıladıkları, Andersen gibi bir masal yazarının görmüş olabileceklerine benzemeyen, geniş ölçekli görüşlerdi. Bu rüya Maitland'ın bu özel kitabın gerçek sahibi, Kingsford'un ise onun yardımcısı olduğunu açığa kavuşturuyor. Kingsford'un biyografisi kendisinin esas olarak bir trans medyumunu veya bir kanal olduğunu ve Maitland'ın maddeyi bütünlemede daha yetenekli olduğunu doğruluyor. Kingsford arketip panteon hakkında bilgi verebilse de, bir doktor olarak çalışmasına yardım etmesi için, bir şamanın yapacağı gibi, bir görücü olarak yeteneğini geliştirdiğine dair hiçbir gösterge yok. Kendisinin kanal olduğu görüşü büyük, gayri şahsi -ve genelde gösterişlidir. Kingsford bu görüş malzemesini kendisi için iyi olma-

yacak şekillerde dışlaştırıp somutlaştırma eğilimindeydi. Ve kendisi şamanlık türünde bir hastalığa yakalanmış olsa da, ne bundan faydalandı ne de bu hastalığı atlattı, tersine kronik bir hasta olarak kaldı ve genç yaşında öldü.

Yerleşik dini geleneklerde ortaya çıkan bilgi kitabı imgesine dair bazı örneklerle değinmek istiyorum kısaca. Bu mitologem'e dair örnekler *Din ve Ahlak Ansiklopedisi'*nde "İlahi Kitaplar" ve "Yaşam Kitabı" başlıkları altında sıralanmıştır. "Yaşam Kitabı"nın yazarı Alfred Jeremias, kitaplarda bahsedilen başlangıçtan beri varolan Tanrısal bilgelik fikrinin genellikle eski zaman insanları arasında bulunduğunu belirtir.

Mısır Thoth* Kitabında metnin tarihinin, rahiplerin vahiy taşıyıcıları olarak "Tanrının kitabının yazıcıları" olarak düşünüldüğü ve metnin "Tanrının elyazısıyla" kopyalandığı bir zamana kadar geri gittiği bir bölüm vardır. Hristiyanlığın ilk çağlarından, Hazreti Süleyman'a yirmi-üçüncü Kaside adlı "yaydan kuvvetle fırlatılmış bir ok gibi" yükseklerden inen ilahi bir mektuptan bahseder; bu, "tümüyle Tanrının Parmağıyla yazılmış olan büyük bir Kitabeydi". Peter'in Habeş Kanunları'nda, Peter İsa'dan "Kendi eliyle yazılmış" bir kitap alır. Aziz Nino, kutsal bir ziyaretçi tarafından getirilen bir kitap hakkında bir görüş yaşayan bir dördüncü yüzyıl papazıydı; bu vahiy İncile dahil edilmiştir.

Mormon inancı tamamen 1829'da yazılı kitabelerin Joseph Smith'e vahiy edilmesi temeline dayanır. Smith'e bir melek geldi ve daha önce bu kıtada yaşayan insanları ve onların doğduğu kaynağı anlatan, altın levhalar üstüne yazılmış bir kitap olduğunu söyledi. Anna Kingsford gibi,

* Mısır'da Ay tanrısı olan Thoth eşyayı yaratan ve yazıyı icat eden bir demurgos, ruhları tartan bir hakim ve büyücüyü.

Smith'e de kitabeleri okuyacağı özel "gözlükler" gösterilmişti: gözlüklerden birinin adı "Urim", diğerinki ise "Thumim" idi ve bunlar altın levhalarla gömülmüş olan iki taştı. Ona daha önceleri bu gözlüklere sahip olanların kahinler olduğu söylendi. Smith bunları altın levhaları tercüme etmek amacıyla kullanacaktı. Tercümesi Mormon Kitabı oldu.

Eski ve Yeni Ahitlerde, üstünde vahiy verilen kutsal tomar kağıtlara, kitaplara ve kitabelere dair pek çok gönderme vardır. Bunların içinde konumuza en uygun olanı Aziz John ve Ezeziel'inkilerdir. Ezeziel kendi görüşünü şöyle anlatır:

Ve bana şöyle dedi, İnsanoğlu, ayaklarının üstüne kalk, seninle konuşacağım. Ve ruh içime girdi... (ve dedi ki) Ve benim sözlerimi söyleyeceksin... Ve baktığım zaman gördüm ki üstüme bir el gönderilmişti, ve işte, içinde bir kitap tomarı vardı (Ezeziel, 2:1,2,9).

Sonra Ezeziel'e bu tomarı yemesi söylenir:

Bundan başka bana şöyle dedi, İnsanoğlu, bu tomarı ye ve İsrail evine gidip konuş orada. Ağzımı açtım ve o bana bu tomarı yedirdi. Ve bana şöyle dedi, İnsanoğlu, karnına bunu yedir ve sana verdiğim bu tomarla bağırsaklarını doldur. Sonra onu yedim, ağzımda bal gibi tadı vardı. Ve bana şöyle dedi, İnsanoğlu, İsrail evine git ve onlara benim sözcüklerimle konuş (Ezeziel 3:1-4).

Yedi mühürün açılışına tanık olduktan sonra Aziz John'a verilen talimatlar da çok benzerdi. Bir ses ona bunları mühürlemesini ve yazmamasını söyler.

Cennetten gelen ses tekrar konuştu ve dedi ki, Git ve denizin ve toprağın üstünde duran meleğin elinde açık duran o küçük kitabı al.

Ve meleğe gidip ona şöyle dedim, bana küçük kitabı ver. Ve bana şöyle dedi, Al ve ye onu; karnını ağrıttacak, ama ağzında bal gibi tatlı olacak.

Ve meleğin elinden küçük kitabı alıp yedim, ağzımda bal gibi tatlıydı ve yer yemez karnım ağrıdı.

Ve bana şöyle dedi, Pek çok halkın ve milletin ve dilin ve kralların önünde kehanette bulunmalısın yine (Vahiy Kitabı 10:8-11).

Bir kitabı ya da bir tomarı yeme imgesi, kehaneti ima ettiği zaman neye delalet eder? Bu demektir ki, bunu açığa vurmadan önce arketip materyali "çiğnemeli" ve hazmetmelidir. Joseph Smith evvela gördüklerini dile getirmişken, bu adamlara görüyü hazmetmeleri, sonra bu görünün mesajıyla ortaya çıkmaları talimatı verilmişti. Yedi mühürün orijinal kutsal görüşünden bahsetmeye değmezdi; onun yerinde insani açıdan hoşla gidebilecek birşey vardı. Ağrı ve tatlı sözcüklerinin genellikle İncil'deki kehanetle aralarında bağlantı vardır; vahiy ya da görüş deneyiminin başlangıçta tatlı bir yanı olsa da, bir görüşü ileriye taşımak genelde, Aziz John'un sürgünü gibi, acı bir kaderi gerektirebilir. Bu dini peygamberlerin her birine verilen görev, kültürlerinin alın yazısını etkileyecek kadar büyüktü.

Bu bahsi, arketip materyalle ilişkisi açısından insanın nerede durduğunun önemini vurgulamamı sağlayan kendi gördüğüm bir rüyayla kapatacağım. Bu rüya, konusu çok geniş olan bundan önceki materyalle uyumludur. Burada, kitap kutsal olarak değil, daha çok içinde sembollerin arandığı bir kaynak kitap olarak tanımlanıyor; süreç, akademik değil, besleyici organik bir sürece dönüşür:

Bir kütüphanedeyim. "Jungculuk..." hakkında, insanların fikirleri okuyup, bunların nerede yazıldığını bulabilecekleri bir başvuru kitabı var. Hem hoşuma gidiyor hem de şaşıyorum. Kitabı açıp başından başlıyorum. Sayfa A sayfası, başlık ise kayısılar* -yalnız bunlar gerçek kayısılar! Yemek için tabağıma birkaç tane alıyorum. Kurutulmuşlar, sonra da soğan ve baharatlarla kaynatılmışlardı - alışılmışın dışında ve çok lezzetliydi. Benimle beraber olan bir adam sonraki B sayfasına bakıyor. Bu başlık da fasülyeler (beans) ve yine gerçek fasülyeler. Birazını alıyor. Bana kaç tane kayısı aldığımı soruyor, "oniki" diyorum ve kadınların ağırlığı tahmin etmekte daha iyi olduklarını söylüyorum. Yüz gram kadar kayısı aldığımı tahmin ediyorum. Sonra onun ne kadar fasülye aldığını ağırlığından tahmin ediyorum.

Bu rüya fizikte kaos teorisi yaygınlaşmadan önce ortaya çıkmıştı. Sanki bu rüya da (burada alfabe sırası örneğinde olduğu gibi) benzer bir fikri, bu karmaşık dünyada ya da ortak bilinçaltında kendiliğinden bir düzen olduğu fikrini ileri sürüyor. Kitabın içindekiler sıraya konulmuştu ve görev "başından başlamak". Bu karmaşık düzen duygusu rüyasında benim görevimin bir başvuru kitabının nasıl kullanılacağını -alfabe sırasında olduğunu göstererek- öğrenmesine yardım etmek olduğunu gören özel bir hastam aracılığıyla ortaya çıktı.

Bu rüya, yemek pişirmenin, yemenin ve hazmetmenin simyasıyla dönüştürülmüş olan arketip sembolleri resmediyor. Kurutma, geleneksel bir yiyecek saklama yöntemidir; belki de bu ayrıntı, bilginin ortak bilinçaltında depolanma şeklini ima ediyor. Suyun ya da sert içkinin eklenmesi çiğ maddeleri yeniden canlandırır; yemek pişirmek ve "hayat baharatını" eklemek rüyayı ve görüsel malzeme-yi "hoş" kılıyor. Rüya, günlük temelde hazmedilebilecek

---

* Kayısının İngilizce karşılığı 'apricot' olduğu için A sayfasında yer alıyor.

porsiyonları -tartıp ölçerek- hesaplama sürecini vurguluyor. Maria Sabina bilgelik kitabından sadece ihtiyacı olanları aldığını belirtiyordu. Jung'un simya yazılarını tercüme edip simyayı Hristiyan gizemci geleneğine yeniden kazandırma görevi büyük bir görevdi, ama yine de belirli ve alanı sınırlıydı. Yukarıda bahsedilen rüya gören kişinin Çin simyasını incelemesi de aynı şekilde, ona okuması için verilen miktar başedilebilir bir miktardı.

Burada sunulan örnekler arasında, sadece ruhsal uygulamaları tarihsel anlamda devamlılık gösteren Maria Sabina tümüyle bir halk kültürü içinde yaşadı. Bu anlamda, çağdaş şifacıların deneyimlerinin karşılaştırılabileceği bir prototip (ilk örnek) görevi görür; bilgelik kitabı hakkındaki görüşü, bir şamanın bilgi ve rehberlik için döndüğü kaynağın kültürel açıdan saf bir portresidir. Bu görünümün kendi içinde bir kabul töreninin (inisiasyon) unsurları var: Kendisi bir yaşlılar konseyinin önünde beliriyor, ona bir görev veriliyor ve bu görevi yerine getirmesi için yardım ediliyor ve o yaşlıları, görevi ve yardımı kabul ediyor.

Bu kabul töreninin başlangıcında Maria, Büyüklere ya da atalara karşı "saygıyla doluyor". Bu materyalin büyük kısmında güçlü bir duygu var -kitabı keşfedince duyulan zevk ya da huşu, kitabın verilmesi üzerine ağlama, kitabın okunamaması karşısında duyulan hayal kırıklığı, kitaptaki gizli sembollerle büyülenme. Jung bu duygunun can alıcı bir unsur olduğunu belirtmiştir:

Bu, arketip bir olayın değerini gösteriyor. Bu duygusal değer akıldan tutulmalı ve bütün entellektüel yorumlama sürecince göz önünde bulundurulmalıdır... Psikoloji, değer (bis) faktörünü hesaba katması gereken tek bilimdir, çünkü bir yandan psikik olaylarla, öte yandan anlam ve yaşam arasındaki bağlantıyı kurar. (Jung 1955 paragr. 596)

Öyleyse, yönlendirilmiş (kanalize edilmiş) materyalin başlangıçta dayanılmaz görünebilse de, sonradan yaradılışın ansiklopedik bir anlatımını okumak gibi sıkıcı olmasının nedeni budur: içerik kozmik olabilse de, ona anlam veren ve insan yaşamıyla ilgili olan duygu ya da "baharat" yoktur onda.

Bu bilgi kitabı efsanesini çevreleyen diğer bazı konuları özetleyeyim şimdi de. İlk önce, kitap çoğunlukla eski ve içerdikleri ebedidir. Dili genelde kadim, tuhaf ve bir şekilde "yabancı"dır. Pek seyrek olarak rüya görenin kendi kütüphanesinde bulunur, çoğunlukla sanki onu keşfederken ruhsal bir yolculuk yapıldığına işaret ediyormuş gibi başka bir yerdedir. Ve rüya gören kişiye okuyup kullanması için kitap verilebilirse de, kitabın özel mülkiyetlerine girdiğine dair bir anlam yoktur hiç; kendilerine görme imtiyazı bağışlanmış bir Öteki olarak kalır kitap. Kitabın içerdikleri kullanılmakla bitmez, fakat insanın bütünleme ve anlama kapasitesinin çok ötesinde devasa bir kitap olarak kalır.

Bu materyaldeki en merak uyandırıcı konulardan biri, sanki bilgi görünmez ya da karmaşık dünyadan geçip görünür ya da açıklanabilir dünyaya girdiği zaman bir uyanış ortaya çıkıyormuş gibi, kitabın insan ellerinin içine alındığı zaman canlanmasıdır. Depolandığı zaman yavan ve kurulu olan, şamanca ve gizemci deneyimlere eşlik eden deneyimin genişletilmesi, acı çekmenin anlaşılması ve şifa vermek için kullanılabildiği insan alemine girince canlanır. Bu sınırı bir kez geçince, bilgi artık iki boyutlu değildir, daha ziyade derin bir gerçekliğin canlı bilgisidir.

Kitabın yazılmış olduğu yabancı dillerin doğası, görünmez dünyanın algılanması için takılan gözlük tipleri ya da kitaptan elde edilen bilgi türleri hakkında detaya inme-

dim. Benim buradaki amacım bu imgeyi tanıtmak ve bunu, hem çağdaş hem de tarihi gizemciler ve şamanlar arasında görülebilen ruhsal gelişmenin bir tamamlayıcısı olarak tanımlamaktır. Bu bilgi ya da bilgelik kitabının, gerçekten ortak bilinçaltının karmaşık dünyasındaki bilginin bir sembolü olduğuna inanıyorum. Jung bu tip bir bilgi hakkında birkaç defa konuşmuştu; ölümünden hemen önce şöyle demişti, "Doğru, bilinçaltı bilinçten daha çok şey biliyor, fakat bu özel bir tür bilgidir, çoğunlukla burada ve şimdi'ye gönderme yapmayan, zihnin dilinde ifade edilmeyen, sonsuzluk içindeki bilgidir bu." (Jung 1961, 311)

Neden bu bilgi kaynağı, söz gelimi konuşan bir hayvan ya da bilge bir yaşlının sesi olarak değil de bir kitap olarak gösteriyordu kendini? Bu ve başka şekillerde de kendini göstermişti, fakat bilgi kitabının, zaman içinde bilginin kuruluşunu ve insanların girebileceği bir tarzda depolanışını gösteren özel bir tür mitologem olarak ayrı bir yeri vardır. Bana öyle geliyor ki bilinçaltı, bu "özel bir tür bilginin" tutulup kotarıldığı tarzı ifade ediyor.

Jung, bir kehanet deneyimi geçirmiş olan bir meslektaşına yazdığı bir mektupta bu bilgiye girişten bahsetmişti bir defasında:

Bu türden deneyimleri araştırınca, bilincin giremediği, fakat ancak belli koşullar altında da olsa, muhtemelen bilinçaltının girebildiği "mutlak bir bilgi" gibi birşey olduğu sonucuna varıyorsunuz... Öyle görünüyor ki bilinçaltı bu "mutlak bilgiye" girebiliyor." (Adler 1975)

Biz, bu bilgiye girilebilen bazı "belli durumları" gördük: görülebilen ve görülemeyen dünyalar arasındaki perdenin

açıldığı vecd halleri, şaman esrimeleri, uyanırken kendiliğinden gelen görüler ve gece görülen rüyalar gibi.

Eğer bu bilgi başka bir gerçeklik boyutunda zaten mevcutsa, neden kültürler boyunca bir görücü ya da şaman veya bir şifacı tarafından tekrar ve tekrar keşfedilmesi gerekiyor? Bu gizemi, yazılarındaki en sevdiğim bölümlerden biriyle Jung'un yanıtlamasına izin vereceğim:

Bu sorulara geçerli yanıtlar bulmak için tam bir ruhsal yenilenme gereklidir. Ve bu da bedava kazanılmaz, her birey buna ulaşmak için kendisi çabalamalıdır. Bir zamanlar değeri olan eski formüllere de yeniden güç kazandırılmaz. Ebedi gerçekler mekanik olarak nakledilemezler, her çağda, insanın psişesinden yeniden doğması gerekir. (Jung 1970, parag-443)

Bu mitologemin tarihin bu noktasında gittikçe daha çok görünmesi, doğrusal, ussal bilincimizin fazla gelişmesi nedeniyle arketip bilgelikle insani bağlantımızı yitirdikten sonra bu bağlantının yeniden canlanışına delalet edebilir. Bu materyal, ebedi gerçeklerin insanoğlunun psişesinde yeniden doğması sürecine tanık olmamızı sağlar.

KAYNAKÇA

Adler, G. (1975). *C. G. Jung: Letters, 1951-1961*. Princeton: University Press.

Estrada, A. (1981). *Maria Sabina: Her Life and Chants*. Santa Barbara, Calif.: Ross-Erikson.

Franz, M.-L. von (1974). *Shadow and Evil in Fairy Tales*. Dallas: Spring Publications. Hastings J., ed. 1908. *Encyclopedia of Religion and ethics*. New York: C. Scribner and Sons.

— 1960. Review of Complex Theory. In *The Structure and Dynamics of the Psyche*.

Bollingen Series XX: The Collected Works of C. G. Jung, vol. 8. Princeton: Princeton University Press.

——. 1961. *Memories, Dreams, Reflections*. New York: Random House.

Jung, C. G. 1955. Healing the Spirit. In *The Symbolic Life*. Bollingen Series XX: The Collected Works of C. G. Jung, vol. 18. Princeton: Princeton University Press.

——. 1966. Medicine and Psychotherapy. In *The Practice of Psychotherapy*. Bollingen Series XX: The Collected Works of C. G. Jung, vol. 16. Princeton: Princeton University Press.

——. 1970. After the Catastrophe. In *Civilization in Transition*. Bollingen Series XX: The Collected Works of C. G. Jung, vol. 10. Princeton: Princeton University Press.

Kingsford, A. (1908). *Dreams and Dream Stories*. London: John Watkins.

Peers, A., ed. (1960). *The Autobiography of St. Teresa of Avila*. Doubleday. New York: Doubleday.

HİSSEDİLEN GÖRÜ

Jeffrey A.Raff

Bu makalede Jeffrey Raff, her birine görüldüğü şekliyle "hissedilen" görüyü ayırd edip tanımlamak için, şaman olmaya yakın olan gizemcilerin bilgeliğiyle analitik psikolojinin modern deneyimini bir araya getirmiştir. Genelde bir görünün içsel olarak görülen bir imge olduğu düşünülürken, esas olarak hissedilen başka güçlü görüş deneyimleri de vardır. Bunlar kişinin varlığı ve kadere üstünde hemen etkili olan kuvvetli ve değiştirici görüşler olabilir.

İçsel çalışmayla tanışmam genel gizemciliği incelemem yoluyla oldu. Bu yüzden gizemciler benim ilk gerçek öğretmenlerim oldular ve her zaman onlara büyük bir minnet borcum olduğunu hissettim. Yıllar içinde farkına vardım ki modern birey gizemcilerin pek çok yazılarına karşı yakınlık duygusunu ve ilgisini yitirmişti. Bu yazıların yazıldığı şartlar ve çevre artık modern dünyamıza uymuyor. Yine de görüş dünyasının keşfinin anlaşılmasına yardım etmek için kullanılabilecek çok şey var bu yazılarda, zira ya-

zarları bu alemlerin gerçek kaşifleriydi. Görü öğrencilerinin büyük ilgisini çeken, gizemcinin hissedilen görü kavramıdır.

Gizemciliğin en büyük ve modern öğrencilerinden biri, yirminci yüzyılın başlarında yazan Evelyn Underhill idi. Hristiyan gizemciliğine karşı bilinçsizce tarafsız kalamayarak, gizemcilerin büyük fikirlerini eşi benzeri olmayan bir açıklık ve özlülükle ortaya koyuyor. Hissedilen görü hakkında şöyle yazıyor:

Görü gerçek düşünür tarafından en iyi haliyle eksik, dolaylı ve güvenilmez bir sezi yöntemi olarak kabul edilir: yönetilemez, keyfi, aldatmaya meyilli ve ona eşlik eden halüsinasyon ne kadar büyükse o kadar şüpheli olur. Ne var ki hepsi de görü deneyimlerini farklı sınıflara ayırırlar ve görülmekten çok "hissedilen" görünümün değeriyle, fiziksel görüş gücüyle, öznenin dışında, algılanan gerçek optik halüsinasyonun değeri arasında kesin bir ayrım yaparlar. (Underhill 1990)

Gizemcinin görü deneyimine karşı duyduğu doğal şüphe bu alıntıda açıkça ortaya konulmuştur, fakat önemli nokta şudur ki gizemci için, görü durumlarına karşı duyulan bu büyük güvensizliğe rağmen, hissedilen görü kabul edilebilirdir. Hissedilen görüye güvenilebilir, zira sadece beş duyudan birinin mahiyetinde olmayan, daha ziyade farklı bir algı tarzı içeren bir görü deneyimidir bu. İngilizcede bu algılama tarzına karşılık gelecek hiçbir sözcük bilmiyorum ben, bu yüzden Underhill gibi ben de hissedilen sözcüğünü kullanmak zorunda kaldım.

Hissedilen-görü ifadesinde kullanıldığı gibi, hissetme duyguyu ya da psikolojik bir işlevi ima etmiyor. Daha çok bu bir tür altıncı hissi ima ediyor, bu hissi öylesine derin

bir gerçeklik duygusu ve yoğunlukla algılıyor ki deneyiminin gerçek olduğuna dair hiçbir şüphe kalmıyor. Değişik türlerde pek çok hissedilen görü vardır.

Hissedilen görünün ilk tipi sıradan insanın en çok erişebileceği görüdür. Gerçekte, herkes bu tip hissi biraz alıştırmaya yaparak deneyimleyebilir. En basit şekliyle söylersek, hissedilen görünün bu ilk seviyesi kişinin hislerini her an takip etmesidir. Bu çok kolaydır, fakat neredeyse hiç uygulanmamıştır. Çoğumuz Zen deyişini duymuşuzdur, "Acıkınca ye, yorulunca uyu". Bu ifade hissedilen görünün ilk seviyesini iyi bir şekilde özetler. Kişi belli bir andaki hissine danışarak, çevresinin olduğu kadar kendi özünün durumunun da bilincinde olur. Mesela, bir defasında arabamı İsveçli bir iş adamına satmaya çalışıyordum. Bilmiyordum, ama adam oldukça düzenbazdı ve benden biraz para dolandırmayı umuyordu. Bu tür konularda çok saf olduğum için, onun da benim kadar dürüst olduğunu farzediyordum. Pazarlığı sürdürürken, nedenini bilmeksizin gittikçe daha çok kızmaya başladım. Sonunda buna daha fazla dayanamadım ve ona çok öfkeli olduğumu söyledim. Benim deli olduğumu düşündü ve hemen geri çekildi. Daha sonra zeki bir arkadaşım ile konuşurken, adeta izin verdiğim bu dolandırıcılığın farkına vardım. Bilinçli olarak bu kadar akıllı olmasam da daha derindeki duygum aldatıldığımı biliyordum.

Bir anın hislerini devşirmek çok aldatıcı olabilir. Çoğunlukla farkında olabildiğimiz hisler kabul edilemezdir veya kafa karıştırıcıdır ya da o kadar sessizlerdir ki onları bilinçli hale getiremeyiz. Fakat biraz dikkatle hislerimizi bazen çok çabuk bilebiliriz. O zaman bunları bir şekilde ifade etmek gerekir. İdris Şah'ın anlattığı hissedilen deneyimin bu seviyesini çok güzel bir şekilde resmeden harika

bir Sufi hikayesi anlatmak istiyorum. Hikayenin ismi "Her Zaman Kızan Adam".

Hikaye, bütün hayatı boyunca hemen kızıveren bir adamı anlatıyor. Bu yüzden pek çok dert geliyor başına. Çok akıllı bir derviş olduğunu duyuyor ve hemen ondan öğüt almaya gidiyor. Derviş ona gidip bir ağacın altında durmasını ve gelenlere su vermesini söylüyor. Adam söylediğini yapıyor ve hayırseverliği ve kendini kontrolüyle ünlenmeye başlıyor.

Bir gün yanından büyük bir aceleyle bir adam geçiyor ve sunduğu su için ne başını çevirip bakabiliyor ne de teşekkür edebiliyor. Su sunan adam, "Gel, selamıma karşılık ver. Biraz su iç," diyor. Adam onu umursamıyor ve iyiliksever adam o kadar kızıyor ki silahını çekip gezgini başından vuruyor. Adam ölünce, suyu sunan adamın arkasındaki kurumuş ağaç çiçek açıyor.

Görüyorsunuz, acele eden adam en çirkin suçu, mesleğindeki en kötü suçu işlemek üzereydi. (Şah, 1969)

Bütün öğretici Sufi hikayeleri gibi, bu hikayede pek çok değişik şekilde yorumlanabilir. Ne var ki hissedilen görünün bakış açısından bu hikaye, doğru zamanındaki yanlış hissin doğru olduğuna dair paradoks bir düşünce ortaya koyuyor. Kızgınlığını bastırmaktansa ya da bunu reddetmektenise, doğru zamanda doğru adama kızıyor ve bunun sonucunda cinayet edimi bile bir kutsamaya dönüşüyor. Elbette kızgın adam tüm hayatı boyunca kızgın olmuştu ve önceleri kızgınlığı onun için hiç de iyi olmamıştı. Değişen neydi? Bir Sufi ustasını ziyaret etmiş ve kızgınlığının münasip olduğu doğru noktaya yerleştirilmişti. Yükselen hissin, doğru yerini bulmak için, kişiliğin bilgeliliğiyle ilişkilendirilmesi gerekir. Mesela, eğer bir arkadaşım kızmışsam ve bunun nedenini bilmiyorsam, öncelikle

kızgınlığımla uğraşmam -bunun üstüne düşünmem ve eğer mümkünse kökenini anlamam- en iyisi olacaktır. Eğer bu mümkün değilse, sonraki yol kızgınlığımı açıklayacak uygun bir yol bulmaktır. Arkadaşıma bağırıp onu yumrukla-mak yerine ona kızgın olduğumu söyleyebilirim. Ona ne-denlerini anlatabilirim veya nedenini anlamadığımı bile açıklayabilirim. Konuşurken anlam da ortaya çıkabilir.

Bu yüzden hissin bilinçle ve hem hisse hem de hissin ifade edildiği ana uygun olan ifadeyle izlenmesi gerekir. Bu gerçekten büyük bir bilgelik gerektirir ve çoğumuz Su-fi ustalar olmadığımız için deneme yanılma yolu izlenme-lidir. Fakat hissedilen bir anın uğruna yapılan bir hata bile bu misli inkar etmekten ya da bastırmaktan daha iyidir. Şimdiye kadarki örnekler duygularla ilgili, fakat his he-men herşey olabilir. Kendimi rahatsız hissedebilirim, baş-ka birinin kararsızlığını ya da korkusunu hissedebilirim, bir kararın doğruluğunu ya da bir düşüncenin bana verdi-ği sevinç duygusunu hissedebilirim. Obi-Won Kenobi'nin (Yıldız Savaşları'ndan) Luke Skywalker'a açıkladığı gibi, gücü karşılamak için insanın hisleriyle uzanması gerekir. Böyle yaptıkça, insanın hissedilen duygusu kuvvetlenir.

Kişinin dürtüleriyle yaşaması da bu hissedilen deneyim tipiyle yakından ilişkilidir. Dürtüler kişiye kendiliğinden gelen ve genellikle bir çeşit açıklama gerektiren fikirler ya da imgelerdir. Bir şekerleme yeme, işten eve erken gitme ya da sevdiğim birini beklenmedik bir şekilde arama dürtüsü duyabilirim. İş değiştirmek ya da randevulaşmak için dürtü duyabilirim. Kısacası, hemen herşey hakkında dürtü duyabilirim. Dürtüler hissedilir, fakat his değildirler. Gay-ni ihtiyari bir şekilde bir külah dondurma istemem, ussal bir şekilde bilmek anlamında hissedebildiğim birşeydir. Hissetmenin sadece olağan dışı bir bilme ya da algılama

yolu anlamına geldiğini hatırlamak önemlidir. Bir şekilde davranma ihtiyacını hissetmek bir dürtüyü izlemektir. Bir insanın hislerine danışmak bir durumun ya da bir kişinin hissedilen algısının farkında olmayı içerirken, dürtü usdışı bir şekilde eyleme teşebbüs etmektir, bilinçli zihnin bilmediği bir kaynaktan gelen bir yapma itkisidir. Nedir bu dürtüler?

Filozof ve psikolog C.G.Jung yaşamının büyük kısmını insan psişesinin doğasını incelemekle geçirdi. Onu büyüleyen konuların arasında bu tür dürtülerin doğası da vardı. Jung dürtülerin, içgüdü ve arketip yoluyla psişenin en merkezinden çıktığı sonucuna vardı. Psişik sağlığın dürtülerle işbirliğini gerektirdiğini ve psişenin merkezinden gelmeleri itibarıyla dürtülerin "Tanrının istenci" sayılabileceğini de düşündü.

Yani ben içimizde bulduğumuz dürtüler "Tanrının iradesi" olarak anlaşılmalı derken, bunların keyfi iradeler ve dilekler olarak değil, kişinin doğru bir şekilde idare etmeyi öğrenmesi gereken mutlaklar olarak sayılması gerektiğini vurgulamak istiyorum. İrade bunları sadece kısmen kontrol edebilir... "Tanrının istenci" ifadesindeki "Tanrı" teriminin de Diotima'nın, "Eros, sevgili Sokrates, kudretli bir şeytandır (dæmon)" derken kastettiği anlamdaki kadar Hristiyanı bir anlamda anlaşılmasını isterim. Yunan sözcükleri olan daimon ve daimonion basiret ya da kader gibi insana dışarıdan gelen kararlı bir gücü ifade eder, fakat ahlaki karar insanın kendisine kalmıştır. Ne var ki neye karar verdiğini ve ne yaptığını bilmesi gerekir. Öyleyse, eğer boyun eğerse sadece kendi düşüncesini izliyor değildir ve eğer reddederse sadece kendi icadını yıkıyor değildir. (Jung, 1970)

Bu oldukça dikkate değer bir ifadedir ve tüm hissedilen görü seviyelerine uygulanmalıdır. Dürtüler, ileride irdelecek olan görüler gibi, bilinçli zihinden değil, psişenin

en derin kısmından çıkar. Bunlar keyfi değildir ve egonun isteklerini yerine getirmeye yönelik değildir, daha ziyade şeytanın ya da içteki tanrının istencini temsil eder. Bu nedenle dürtüleri izlemek içteki kutsallıkla ahenk içinde olmalıdır.

Jung sadece dürtüler hakkında yazmamış, onlarla yaşamıştır da. Jung'un çoğunlukla içindeki şeytanın teşviklerini izlediğini anlatan bir hikaye vardır. Hiç Roma'yı ziyaret edemeyeceğine dair umutsuzluğa kapılan Jung'un aklına bisikletle Alpler'i geçip bu şehre gitme fikri geldi. Ona eşlik etmeleri için iki ünlü yazarı da davet etti. Gönülsüzce kabul ettiler, fakat Roma'ya doğru yola koyuldular. Yolda bir gün geçirdikten sonra geceyi geçirmek için dağda kamp kurdular. Gecenin bir yarısında Jung içinde Zürih'e geri dönme dürtüsüyle uyandı. Korkusuz bir şekilde arkadaşlarını bırakıp bisikletle geldikleri yoldan geri döndü. Söylemek gereksiz, iki yazar uyandıklarında Jung'u gitmiş görünce bu pek hoşlarına gitmedi!

Bu, bir kar fırtınasının ortasında, içinde kilometrelerce uzaktaki bir arkadaşını ziyaret etme dürtüsü duyan bir bilgin hakkındaki Çin hikayesine benziyor. Bilgin bir kısım maiyetiyle birlikte yola koyulur. Arkadaşının ormandaki kulübesine ulaşınca bilgin dönüp eve gider. Yorgun ve kızgın maiyeti ona başkaldırınca bilgin, arkadaşını ziyaret etmek için içinde bir dürtü duyduğunu, fakat oraya varınca dürtünün kaybolduğunu anladığını ve eve döndüğünü söyler! Çin felsefesinde bu, kişinin tasarlayan (kasti) bir zihni olmaması anlamına gelir (Chan 1973).

Bu hikayeler dürtülerin usdışı doğasını ve bunları izleyenlerin görünüşe göre tuhaf davranışlarını anlatıyor. Ne var ki, dürtülerle yaşamak kişinin yaşamında, bu şekilde yaşamasaydı hayal etmesi çok zor olan, bir özgürlük yara-

tır. Dahası, bu tür bir yaşam şekline teslim olmak kişinin bilinçli zihnini ruhun merkeziyle birleştirir. Bir dürtüyü izlemek bir eylem yaratır, fakat aynı zamanda bir varoluş şekli de yaratır. Kişi bir dürtüsünü izlediği her seferinde, öyle daha derin bir bağlantı yaratıyordur. Bu yüzden hissedilen dürtüye dikkat vererek eylem ve varoluş bir araya getirilir.

Kişinin dürtüleriyle yaşaması hakkında burada söyleyemeyeceğim pek çok gizem vardır. Bununla birlikte, dürtünün görünüşteki tuhaf ve rastgele karakterinin altında anlama ve kendini tanımaya dayanan daha derin bir düzen yattığını belirtmeliyim. Kişinin bir dürtüye sahip olduğu anda, bunun anlamını anlamak mümkün olmayabilir. Ne var ki zaman içinde ortaya çıkan bir kaç dürtüyü incelemek ve bunların ardındaki modeli görmek mümkündür. O zaman dürtülerin anlamı, kişinin önceden bilmediği daha derin özünün bir yönü olarak anlaşılabilir.

Gerçi şimdi büyük bir sorun ortaya çıkar. Dürtülerin Öz'den çıktığı ve bu nedenle Tanrının iradesi olduğu görüşü var. Fakat ya bu dürtüler gölge olarak bilinen psişenin karanlık yanından çıkıyorsa? Gölge doğası itibarıyla güvenilir değildir, çünkü insanın kişiliğinin sosyal açıdan en az uyum gösteren taraflarını kapsar. En iyi anlamda kişinin sorgulanabilen düşüncelerini ve duygularını, en kötü anlamdaysa kötüyü içerir. Mesela, bir bireyin gölgesi bağnazlık içerebilir. Bu bağnazlık, farklı ırktan bir insana zarar verme dürtüsünü uyandırabilir. Öz'ü ifade etme mazereti altında bu dürtü izlenebilir. Bireyin karanlık davranışını öze gönderme yaparak mazur göstereceği vakalar gördüm ve hatta Öz'ün ona böyle yapmasını söylediğini açıklayarak davranışına bahane bulan bir birey tarafından saldırıya da uğradım.

Kişinin dürüstçe dürtülerini izleyip korku ya da aldatmaca olmaksızın Öz'le uyum içinde yaşaması için benim duygu dediğim altıncı hissin gelişmesi gerekir: bu gölgenin aldatmacasına karşı güvenli bir koruyucudur. Eğer insan içinde bir dürtü ve bunun sonuçlarını hissedebilirse, bu dürtüyü izlemenin en iyi yolunun ne olduğuna karar verebilir. Bir keresinde bana çok dolambaçlı bir yoldan saldıran bir hastam olmuştu. Eğer bu hasta dürtünün kaynağını ya da benimle ilişkisini veya hareketinin dolaylılığını hissedebilmiş olsaydı bu meseleyi çok farklı bir şekilde halledebilirdim. Kısacası, kişi sadece dürtüsü ve bu dürtüyü nasıl izleyeceği hakkında eğitimi sonucunda bir tahminde bulunabilir. Eğitim sonucunda varılan bir tahmin köle gibi bunu izlemekten daha iyidir, fakat hissedilen duyguyu beslemek yine de en iyi yoldur. Bu yüzden insanlarla dürtüler hakkında konuşmadan önce onları duygu konusunda eğitmeyi öğrendim; duygu hakkında yetersiz olan insanlarla dürtü konusunu hiç konuşmadım. Öz'ün özgürlüğünün ya da Öz'le herhangi bir ilişkinin tehlikeli olduğunu söylemeye gerek yok ve bu tür tehlikelere karşı en iyi korunma duygunun bilinçli gelişimidir. Bu tür bir edimin asla öğretilmemesi gereken insanlar vardır, güçlü bir psikopat gölgesi olanlar gibi. Fakat bu insanlar azınlıktadır. İçsel merkezin teşviklerini izlemeye çalışan çoğu insan bunu bir sorumluluk ve ahlaki taahhüt duygusuyla yaparlar.

Dürtüleri izlemek gibi, kendini görü deneyimlerine açmak da tehlikelidir. Görülerin şişirme gibi zararlı etkileri olabildiği şüphesizdir ya da yanlış anlamaya veya yanlış yorumlamaya yol açabilirler. Daha önce de bahsettiğim gibi, gizemciler görülerden kuşku duyuyorlardı ve bunun da iyi bir nedeni vardı. Ne var ki, kişiyi sahte dürtülerden koruyan duygu beslenmesi aynı şekilde kişiyi görünün

tehlikelerinden de koruyabilir. Tüm kuşklarına rağmen gizemciler bile hissedilen görünün değerini ve görelî güvenliliğini kabul ettiler.

Gerçek olan her görü hissedilen bir görüdür. Görüye eşlik eden hissetme duygusu ve hissetme etkileşimi gerçekliğin ve deneyimin derinliğinin garantisidir. Mesela, gizemciler kişinin kendi imgeleminin sesini duymakla gerçek bir ifadeyi duymak arasında ayırım yaparlar. Underhill'in açıkladığı gibi:

Gerçek ifade, sadece imgelemin gönüllü bir şekilde faaliyete geçmesinden kaynaklanan "kelimelerden" ayrılabilir, bu, uyandırdıkları bir kesinlik, huzur ve içsel sevinç duygusu aracılığıyla olduğu kadar, direnç göstermesine rağmen kendilerini zorla dikkat alanına sokmaları ve kendileriyle birlikte daha önce bilinç alanında olmayan bir bilgi getirmeleri olgusu aracılığıyla da olabilir. (Underhill 1990,274)

Gerçek ifadeler bir duygu etkisine sahiptir. Underhill'in belirttiği gibi, bunlar çoğunlukla bir kesinlik, huzur ve sevinç duygusu verdiği gibi, duygusal deneyimin kişiye bir rahatsızlık, korku ya da huşu duygusu verebildiği ve yine de gerçek olduğu da doğrudur. Buradaki kriter, deneyimin sadece kelimelerden değil, fakat bir duygusal tepkinin eşlik ettiği kelimelerden ibaret olmasıdır. Çoğunlukla bu türden bir hissedilen deneyimde söylenen kelimelerin onu duyan kişi üzerinde doğrudan bir etkisi olur. Bunlar duygulanımlar yaratabilirler veya gerçekten fiziksel ve psikolojik bir değişim oluşturabilirler. Bir defasında hasta olmuş ve tüm o korkunç etkileriyle şiddetli bir grip çekiyordum. Yatakta yatarken bir an geldi dostumun belirlediğini ve şöyle söylediğini hissettim: "Ne yapabildiğimi seyret!" Bu kelimeleri duyunca tam anlamıyla iyileştim ve hemen ayağa

kalktım, ne o anda ne de daha sonra gribin belirtilerinin izi bile kalmamıştı. Dostun sözleriyle bağlantılı olan bir güç vardı ve bunları duymak benim için dönüştürücü olmuştu. Hissedilen görülerin gücü vardır ve bu güç deneyimin seyri sırasında yaşanır. Eğer dostumun beni iyileştireceğini söylediğini imgelemiş ve sonra da hasta kalmış olsaydım deneyim, kendi gerçekliği olmasına rağmen, hissedilen bir görü olmamış olurdu.

Öyleyse, hissedilen görünün gücü ve dönüştürücü bir etkisi vardır. Bu ifadeye eşlik eden bir kendiliğindenlik ve kuvvet vardır ve bu kişinin kelimeleri "imgelemediği", fakat gerçekten duyduğu duygusunu verir. Sonuçta, bu deneyim çoğunlukla kişinin daha önce bilmediği ve sadece bilinen birşeyin tekrarı olmayan birşey taşır.

Bu elbette sadece ifadeler için değil, tüm görü deneyimleri için geçerlidir. Bazı durumlarda hissedilen görü hiçbir imge, hiçbir duyumsama ya da duyusal akım içermez, fakat sadece duygu içerir. Mesela, kişi görmeksizin ya da onunla konuşmaksızın bir varlık ya da mevcudiyet hissedebilir. Kişinin sadece hissedilen farkındalığı vardır. Bu şekilde de pek çok bilgi kazanılabilir. Mesela, görü gören kişi birden daha önce bilmediği bir bilgiye sahip olur ve bu bilginin nasıl kazanıldığının hiç farkında olmayabilir. Böylesi bir deneyimin bir dakikası çoğunlukla haftalarca düşünmeye yetecek kadar bilgi içerir.

Fakat tipik bir hissedilen görüde, deneyim görülen, duyulan ve hissedilen başka bir gerçeklikle yaşanan bir karşılaşmayı içerir. Bu tür deneyimler şamanın esrime halinde başka bir dünyaya geçişinden gizemcinin tanrısalla direkt karşılaşmasına kadar çeşitlilik gösterir. Güçlü bir hissedilen görüyü resmeden bir Yahudi gizemcilik örneği sunmak istiyorum. Bu tür gizemcilikte Tanrı'nın adlarını oluş-

turmak çabasıyla, kutsal bir alfabe olduğu düşünölen İbrance harflerin tertibiyle uğraşılır. Eğer bu çabada başarılı olunursa, kişi sadece zihnin gözünde harflerin bir araya geldiğini görmökle kalmaz, üstelik Tanrı'nın adının öyle şekillendiğini de hakikaten deneyimler. İşte Yahudi bir gizemci harfleri Tanrı'nın en yüce ad halinde birleştirme çabasında nasıl başarılı olduğunu anlatıyor:

Yetmişiki addan oluşan Tanrı'nın Büyük Adını, sırasını değiştirip yeniden birleştirerek, bulmaya koyuldum. Fakat bunu bir süre yapınca, harfler gözlerimde kocaman dağ şekilleri almaya başladı, her yanımı güçlü bir titreme aldı ve gücümü toplayamadım, tüylerim diken diken olmuştu, sanki bu dünyada değil gibiydim. O anda yere düştüm... Ve kalbimden konuşmaya benzer birşey çıktı ve dudaklarıma gelip onları hareket etmeye zorladı. Acaba, diye düşündüm, Allah esirgesin, içime giren bir delilik ruhu muydu bu? Fakat bunun bilgelik ifade ettiğini göndüm. (Scholem 1974, 150-151)

Kişi bu tip bir hissedilen görüye tutulunca hiç çabasız ve bilinçli bir kontrol olmaksızın herşey açılır. Hissedilen görünün bir diğör göstergesi de budur, çünkü bu tür deneyimde bilinçli zihin kontrolü eline almamıştır. Daha ziyade, kişi kendini güçlü ve özerk bir kuvvetin huzurunda bulur. Bu kuvvetle etkileşime girilebilir, fakat bu kuvvetin üstünde kontrol sağlanamaz. Hep uyumayı çok istediğim gecelerin bir yarısında yaşadığım deneyimlerimden birinde uyandığımda odamı altın yıldızlarla dolu buldum. Büyölenmiş bir halde onları seyrettim ve nabız gibi atmaya başladıklarına dikkat ettim. Hepsi de belli bir ritimde atıyordu ve her nasılsa benim'de aynı ritimde nefes aldığımı farkettim. Çok geçmeden benim ve yıldızların derin bir şekilde bağlantılı olduğunu hissettim. Birdenbire, ve tü-

müyle kendiliğinden, bir yıldız içime girdi. Bunu tam olarak açıklayamam, ama yıldızın içime girdiğini ve benimle bir olduğunu biliyordum. Hayret içinde yıldızların arka arkaya içime girip benimle bir olduğunu gördüm. Sonunda, hala odada yıldızlar olsa da, kendimi patlamak üzere olan ve artık içine daha fazla birşey alamayacak olan bir balon gibi hissettim. Geri kalan yıldızlar gözden kaybolurken sessizce bir vecd haline girdim. Bilinçaltının gücünün hakim olduğu çoğumuzda olduğu gibi, bu gizemci de ilkin çıldırdığından ya da delirdiğinden endişeleniyor. Ancak ağzından çıkan sözcüklerin bilgece olduğunu ve Tanrı'nın Büyük Adının gizemini yansıttığını anlayınca güveni yerine geliyor. Başka bir deyişle, deneyimin içeriği ve deneyimin ne hissettirdiği herşeyin yolunda olduğuna dair gerekli güvencelerdir. Hem içerikte hem de duyguda mesajların bilgeliğini kavrayınca gizemcinin, Tanrı'nın adının gerçek gizemiyle temasta olduğuna dair inancı desteklenmiştir.

Bu deneyimi anlamam yıllarımı aldı. Gerçekliğinden bir an için bile asla kuşkulanmamış olmama rağmen, o sırada bu deneyimi hiç anlayamamıştım. Yıldızlar içimdeki merkeze girdikten sonra, asla aynı değildim artık. Merkezim, bir saatlik bir müddet içinde, tahmin edebileceğimden çok daha büyük ve güçlü birşeye dönüşmüştü. Sanki merkezim bu yıldızları yemiş ve bu süreç içinde dönüşmüş gibiydi. Dahası, yıldızlar da dönüşmüşlerdi. Şimdi benim merkezimin bir parçasıydılar ve bu deneyimden önceki hallerinden farklıydılar.

Kuantum fiziği enerji parçacıklarını gözlemleme eyleminin bile bunlar üstünde bir etkisi olduğunu saptadı. Bu basit algı ediminin dönüştürücü olması nedeniyle artık gözlemci gözlenenenden ayrılamıyor. Aynısı hissedilen gö-

rü durumları için daha da doğrudur. Görü deneyimleyen kişi, algı edimi aracılığıyla, algılanan varlığı, dünyayı ya da kuvveti sonsuza dek değiştirir. Deneyimim beni değiştirdi, fakat yıldızları da değiştirdi. Hissedilen görü paylaşılan ve karşılıklı olarak dönüştürücü bir deneyimdir. Esasında, hissedilen bir görünün sadece bilinçli algılayıcı tarafından değil, algılanan tarafından da hissedilmesi gerekir. En derin seviyede, görüyü deneyimleyen kişi deneyimi yaşarken görülen de bunu yaşıyor.

Bilinçli bir görenle görülen arasındaki etkileşimin karşılıklı etkisine, dikkatin etkisi hakkındaki çalışmasında Jung tarafından işaret edilmiştir. Bilinçli zihin bir arketip gibi bilinçaltının bir içeriğine dikkatini verdiği zaman, her ikisi de güçlü bir şekilde etkilenirler. Jung bu etkiyi şöyle tanımlar:

Bilinçaltına verilen dikkat bir kuluçka etkisine, çalışmanın başlangıç evrelerinde gereken, hafif ateş üstünde kuluçkaya yatma etkisine sahiptir... Gerçekten de sanki dikkat bilinçaltını ısıtmış ve onu bilinçten ayıran bariyerleri yıkarak onu harekete geçirmiş gibidir. (Jung 1970, 152)

Kısacası, egonun dikkati, dikkat edilen bilinçaltı imgesine izin verir. Mesela, algılanan bir arketipin daha çok enerjisi vardır ve ego tarafından daha net bir şekilde görülebilir. Buna ek olarak bilinci daha kolay etkileyebilir. Eğer ego arketiple olan direkt bağlantısındaki başlangıçtaki dikkatini izlerse arketip dönüştürülebilir. Psişedeki olumsuz bir durumdan daha olumlu bir duruma geçebilir ve psişik merkezle çok daha kolay bir şekilde bütünleşebilir. Ya da, eğer ego bir dosta dikkat ederse, bu ikisi arasındaki ilişki gittikçe derinleşebilir ve sanki dost kendisi ken-

di psişik dönüşümüne başlar. Bu dönüşüm süreci boyunca, dost egonun dikkatine ve algısına bağlıdır.

Şu ya da bu şekilde, algılama edimi o şekilde algılanan varlığı pekiştirir. Bir ilişkinin yaratılmasından bütünleşmeye ve dönüşüme kadar olan evrede, hissedilen görü görenle görüleni eşit şekilde pekiştiren etkiler yaratır.

Sadece kişinin hissettiğini bilme ediminden en derin görü deneyimine kadar, kilit nokta kişinin duygularına girme kapasitesidir. Fakat böyle bir görü deneyiminin ortaya çıkmasına izin veren nedir? Modern psikoloji değişen algının daha derin durumlarını anlamamızda bize pek az yardımcı olur. Bu tür bir fenomeni açıklayabilen teorik bir yapı elde etmek için bir kez daha gizemciliğe dönmemiz gerekir. Bu sefer bize en iyi açıklamayı sunan Sufi gizemcilerdir.

Onüçüncü yüzyılda bir Sufi gizemci olan İbni Arabi sadece üstün bir gizemci değil, aynı zamanda ilk emirin bir kuramcısıdır. Yazıları Sufizmin tüm gelişimini büyük ölçüde pekiştirmiştir ve görü deneyimini anlamak konusundaki bu modern arayışa büyük katkısı olabilir. İbni Arabi'nin geliştirdiği pek çok fikrin arasında, bize hissedilen görünün anlama olanağını sağlayan bir imgeleme kavramı vardı.

İbni Arabi'ye göre imgelem, kişinin aradaki bir gerçekliği, aynı zamanda ruhların ve ilahi tezahürlerin alemi de olan imgesel alemi deneyimlemesine izin veren bir algı türüdür. Dahası, imgesel algılama ediminin, Tanrı'nın yaratıcı edimi gibi, yaratıcı bir edim olduğuna da inanıyordu. İbni Arabi'nin düşünceleri hakkında önde gelen bir uzman olan Henri Corbin şöyle yazıyor:

İbni Arabi'nin gizemci teosofisinin* başlangıç fikri... Yaradılışın

---

* Bkz. s.23'de dipnot.

esas olarak Tanrının bir tecellisi olduğudur. Bu suretle, yaradılış ilahî imgelem gücünün bir edimidir: bu ilahî yaratıcı imgelem esas olarak bir Tanrının tecellisi imgelemidir. Ruhani bilgideki Aktif İmgelem de aynı şekilde bir Tanrının Tecellisi İmgelemidir: yarattığı varlıklar böyle bir varoluş şekline (sui generis) ait olan aradaki dünyadaki bağımsız bir varoluşla yaşarlar. Hayalimizin gerçek dışı bir ürünü olmaktan uzak olan ve onu "yaratan" Tanrı da Tanrının bir tecellisidir, çünkü insanın Aktif imgelemi sadece mutlak Tanrının Tecellisi İmgeleminin bir organıdır. (Corbin 1969, 182-3)

Bu şaşırtıcı alıntının biraz açıklamaya ihtiyacı var. Tanrı evreni "İmgesel bir tecelli" aracılığıyla yaratır. Ne var ki, inanılmaz bir şekilde ruhani bilge ya da gizemci de aynı güce sahiptir. Bu şekilde, ruhani bilge ne imgelerse o varolur. İbni Arabî'ye göre, ruhani bilgenin ilk görevi, birlikte bir sevgi ve birlik hayatı yaşayabileceği kendi kişisel tanrısını imgelemektir. Fakat imgelediği tanrı imgeleme edimiyle varolur! Ruhani bilgenin imgelediği, günlük hayatın dışsal dünyasından çok daha gerçek bir dünya olan imgelem dünyasında varlık kazanır. Bu dünyada, ulu tanrı ya da ruh kendi hakkı ve kendi özerkliği içinde varolur.

Elbette imgelemek derken İbni Arabî'nin bir hayal ya da buna benzer birşey demek istediğini sanmamalıyız. Gerçekte o benim hissedilen görü dediğim şeyi anlatmak istiyor. Böylesi görüşleri hissetmek ya da imgelemek hemen herkes için mümkündür, fakat bunu İbni Arabî'nin yaptığı kadar geliştirebilen pek azdır.

Hissedilen görü aracılığıyla, kişi sadece Tanrıyla bir ilişki geliştirebilmiş olmaz, üstelik benim dost diye adlandırdığım bireysel ve eşsiz bir tanrı da yaratmış olur. Böylesi deneyimlerin devamıyla dostla bir ilişki ve birlik geliştirilebilir. İnanılmaz bir şekilde güçlü olan bu imgeleme

kapasitesiyle kişi şıfacılığı, dönüşümü ve her çeşit olağa-nüstü deneyimi yaşayabilir. Kişi kendini bilmek, dostla etkileşime girmek ve böylelikle sonsuzluğın gizemlerini öğrenmek, geğmiş ve gelecekle uğraşmak ve imgelenen geręeklięin tüm boyutlarını incelemek için kendi bilinçaltını keşfedebilir. Bu muhteşem; fakat çoğunlukla insan psişesinde kullanılmadan yatan bir armağandır. Ne var ki bunun gelişmeşi riskini göze alanlar için sınırsız ödülleri vardır.

Sonuç olarak, hissedilen görü yaratma ve dönüşüm hakkındadır. Yaratma edimi imgelem alemiyle sınırlı değildir, daha ziyade, çeşitli şekillerde olağan geręeklięi etkiler. Mesela, kişi insanlar ve dünyada ortaya çıkan olaylar hakkındaki duygularına ahenk sağlayarak, bunlarla nasıl bir ilişki içinde olduğuna dair bir içgörü ve bakış açısı kazanır. Dürtülere açık olarak ve bunlarla uyum içinde davranarak, kişi dış dünyada iç merkeziyle tam bir birlik içinde yaşamaya başlar. Üstelik, kişi yaratıcı bir şekilde önceden belirlenmiş kimi davranış kalıplarıyla yaşıyor. Kişinin dürtüleriyle yaşaması güne bir kendiliğindenlik ögesi katılmasını garantiler ve işinin içsel özünün ifade edilmesini garantileyen bir yolla günlük olayların akışını şekillendirir.

Daha derin görü deneyimlerinde, kişi hakikaten kendi algıladığı şekilde algılanan deneyimi yaratır. Ve sadece gelip geçen deneyim yaratılmış olmaz; çabayla öğüdü, ilişkisi ve etkisi kişinin iç ve dış dünyasını ve geręekten kişinin kendi bilincini şekillendirebilen yaşayan bir dost ya da başka bir varlık yaratılabilir. Kişinin kendi öz deneyimi olduğu kadar içinde yaşadığı dünyanın doğası da sonsuza dek değiştirilir.

Hissedilen görünün göstergesi yaratma ve dönüşümdür. Bunu bilmek kişinin kendi deneyiminin olduğu kadar

başkasınınkinin de gerçekten hissedilen bir görü olup olmadığını belirleyerek değerlendirmesine izin verir. Bu deneyim dönüştürücü müdür? Bunun bir sonucu olarak kişi değişir mi? Hissedilen bir görünün ne kadar küçük göründüğü önemli değildir, eğer gerçekse kişi değişir. Bu deneyim ne kadar büyükse, değişim de o kadar derindir. Kişi deneyim kazandıkça, diğerinin de değişip değişmediğini sorabilir. Dostum herhangi bir şekilde değişti mi? Karşılaştığım arketip figür farklı mı? Hissedilen görüde, görüleni dönüştürürken gören kişi de dönüşür.

Öyleyse hissedilen görü aynı anda gören, dönüşen ve yaratan olağandışı bir algı şeklidir. Bu algılama gücünün sadece insan psişesinin dönüşümüne dair değil, fakat ilahi aleme dair potansiyeli de artık netleşti. Bu gücün kabul edilebilir olması ve şifacılık alanında kullanılması için hissedilen görü ve bunun insan zihnine açtığı alemler hakkında daha çok çalışma yapılması gereklidir. Şu anda bizler, yolda pek az işaret olan yeni ve keşfedilmemiş bir ormanda gezinen çocuklar gibiyiz. Bulduğumuz yeri belirlemeye ve keşfimize devam etmemize yardım etmek için, bütün o harika gelenekleriyle geçmişin incelenmesi çok önemlidir. Gizemcilerin incelenmesi, hala bize öğretecek çok şeyi olan böyle bir geleneğin kapılarını açıyor. Modern deneyimi eski düşüncelerle birleştirerek sonunda Batı dünyası imgesel alemlerde yatan olağanüstü zenginliği anlayabilir.

KAYNAKÇA

Chen, Wing-Sit 1973. *A Source Book in Chinese Philosophy*. Princeton: Princeton University Press.

Corbin, H. 1969. *Creative Imagination in the Sufism of Ibn Arabi*. Princeton: Princeton University Press.

Jung, C. G. 1970a [1951]. The Self. In *Aion*. Bollingen Series XX: The Collected Works of C. G. Jung, vol. 9, part 2. Princeton: Princeton University Press.

———. 1970b [1955. 1956] The Personification of the Opposites. In *Mysterium Coniunctionis*. Bollingen Series XX: The Collected Works of C. G. Jung, vol. 14. Princeton: Princeton University Press.

Scholem, G. G. 1974. *Major Trends in Jewish Mysticism*. New York: Schocken. Shah I. 1969. *Tales of the Dervishes*. New York: E. P. Dutton. Underhill, E. 1990. *Mysticism*. New York: Image.

KUNDALİNİ ENERJİSİNİN* (YILAN ATEŞİNİN)
UYANDIRILMASI ve BUNUN
KLİNİK AÇIDAN UYGUNLUĞU
Louis Vuksinick

Bu makalede Lou Vuksinick sadece teorik olarak değil, kendi zihinsel ve bedensel deneyimleri açısından da Kundalini enerjisi, şamanlık ve analitik psikoloji arasındaki ilişkiyi inceliyor. Vuksinick bu deneyimleri sadece zihninde tasavvur etmemiştir, kişisel olarak bunları hissetmiş ve yavaş yavaş bunları hastalarıyla çalışmasında kullanmayı öğrenmiştir. Kendisi bu içsel enerjilerin nasıl çalıştığını analiz etme konusuna büyük bir açıklık getiriyor.

Jung'un söylediği gibi, doğanın bilgeliği yaşantımıza gerekli bir denge sağlamak için zaman zaman müdahale eder.

Psikiyatri mesleğinde bir gelişme arayışı içinde, kendimi bilimsel Batı düşüncesine verdim ve Freud teorisinde iyi bir deneyim kazandım. 1966 yılında Freud çizgisinde analiz yapmaya başladım. O sırada, bu havai yıllar boyunca Doğu düşünce tarzının yeniden yükselişe geçmesine rağmen, Doğu dinlerine ve felsefesine hiç ilgi duymuyordum. 1968'de ciddi bir araba kazası geçirdim. Çok geçmeden, şimdi şamanı bir parçalanma (dismemberment) rüyası olarak kabul ettiğim rüyaların ilkinin gördüm:

* Kundalini enerjisi cinsel organların bulunduğu bölgede uyuyan yılan olarak tasvir edilir.

Birbiri ardına iki takım halinde tarlada ilerleyen Kızılderililer gördüm. Birdenbire ikinci takımdan rastgele bir tüfek ateşlendi ve ilk gruptaki bir anneyle çocuğunu öldürdü. O sırada ben yerin içindeki bir açıklığa doğru yönlendirildim. Aşağıya giden geçit parçalanmış beden uzuvlarıyla kaplanmıştı. Yeraltının en derin yerinde bir labirente girdim ve kırmızı gözlerinden ateş saçan devasa bir canavarım, çocuğum olmak üzere, pek çok esiri tuttuğu bir odaya alındım.

Kazadan sonra iyileşip ayağa kalktığımda, analistimin kişisel hayatı hakkında telepatik rüyalar görmeye başladım. Bu rüyalar analistimi ürkütüyordu sanki. Bunları yorumlayacak ussal yollar bulsa da, ben oldukça olağandışı birşeyin olduğunu biliyordum. Sadece bunun ne olduğunu bilmiyordum. Haftada dört defa gittiğim bu seansların beşinci yılında, üst üste üç gece temel bir rüya ortaya çıktı.

Çocukluğumdaki evin ön cephesine hakim olan muhteşem dağa bakıyordum. Dağın merkezinden yukarıya çıkan yolun dörtte üçlük bir kısmındaki bir noktada parlak, mistik bir ışık parıltıyordu. İki büyük nebrin, Yılan ve Siskiyon'un, birbiriyle birleştiği noktayı gösteriyordu. Bu birleşim noktasının gerisinde içinde bir hazine olan bir mağara vardı. Sonra manzara, üstünde çarpıcı bir şekilde 1932 tarihi yazılı bir fotoğrafa dönüşüyordu.

Freud yanlısı analistim bu rüyayı sürekli olarak basite indirgēyerek yorumluyordu.

Dördüncü gece rüyamda Carl Jung'un bana rüyalar hakkında bir kitap verdiğini gördüm. Bu benim Jung'un öğretisi üstünde çalışmamın başlangıcı olmuştu, bunu 1970'de Jung kuramı çerçevesinde yaptığım analizler ve nihayet bu rüyanın Kundalini'yle karşılaşmamı kehanet et-

tiğini anlamam izledi. Ne var ki bu anlayış ancak bir kaç yıl sonra ortaya çıkmıştı ve 1932'nin anlamı benim için neredeyse bir on yıl açıklığa kavuşmamıştı.

Jung'u inceledikçe, psişenin kişi ötesi yönlerini keşfettim ve sonra psikolojik hayatımın yeşermesini ve ihmal edilmiş dini duygularımın su yüzüne çıkıp derinleşmesini izledim.

Jung kuramı çerçevesinde analiz yaptığım ilk zamanlarda, beden farkındalığı hakkında bir kursa katıldım. Derin beden dinlendirme egzersizleri yapıyordum ve bunda ilerleyerek oldukça çarpıcı bedensel duyumsamalar yaşamaya başladım. Bedenimde aniden şiddetli kasılmalar oluyordu, önce yüzümde başlıyor, sonra ayaklarıma geçiyor, sonra da yavaş yavaş tüm bedenimi dolaşıyordu. Bedenimin yeni bir bölgesine geçtiğinde bu bölgede büyük bir sıcaklık ve acı hissediyordum. Sonra bir dizi duyumsama yaşıyordum: başımda gürültüyle pat diye patlayan sesler, görüş alanımın içinde danseden parlak renkli ışıklar ve zerrecikler, vızıldayan ve kulak zarımı çınlatan çok tiz sesler. Ardından güçlü ağrı kesiciler almamı gerektiren baş ağrıları geliyordu. Baş ağrıları aylarca sürüyordu ve bazen bunların yüzünden akıl sağlığımı yitireceğimden korkuyordum. Tüm bedenimdeki sinir yollarında, gayrı ihtiyari sarsılmama neden olan, keskin acılar duyuyordum. Bir an geldi karnım kaynıyormuşcasına ısındı, öyle ki kız arkadaşım yanımda uyuyamadı. Ara sıra kendimi bir doktora gösteriyordum, belirtilerin kesinliğine rağmen, tıbbi incelemede hiçbir hastalık bulunamadı.

Ben bunların üstünde belli-bir derecede zihinsel kontrol sağlayana kadar bu belirtiler zinciri uzun bir süre devam etti. Bu bedensel deneyimlere, tam olarak Tantrik Kundalini imgeleri olarak tanımlanabilecek rüyalar eşlik

ediyordu. On sekiz yıl kadar sonra, Jung kuramını izleyen bir danışman ilk zamanlarda gördüğüm bu parçalanma rüyasının ve araba kazasının tipik bir şamanın başlangıç (inisiyasyon) süreci olduğunu görmeme yardım etti ve görünüşe göre tüm Kundalini deneyimim şamanlıkla bağlantılı gibi görünüyordu. Jung Kundalini deneyimlerini kendi anima (can) kavramıyla eş tutuyordu. Anima, tam anlamıyla geliştiği zaman, Öz'ün kavranmasına yönelir; ona göre, Kundalini bireyselleşme güdüsünü temsil ediyordu. Jung derin (ince) beden çakraları tam anlamıyla arıtılana ve Kundalini kalp çakrasını delip onu harekete geçirene kadar bireyselleşmenin, en ufak bir şekilde de olsa, kendini göstermeye başlamayacağını belirtiyordu.

Budacı gelenekte, "incelikli beden" yedi enerji merkezine sahip olarak resmedilir. Bunlara çakra denir ve alt karın bölgesinden başın tepesine kadar bedenin ortasından yukarıya doğru yükselen çarklar olarak tanımlanır. Bir yıl olarak sembolize edilen ve dişi enerjiyi temsil eden Kundalini, uyandırıldığı zaman aşağıdan başlayarak ve bu çakraları harekete geçirerek, daha yüksek bir bilince doğru enerjiyi bir çakradan diğerine geçiren kuvvettir.

Şaman yolculuğumun bu aşamasında gördüğüm rüyaların bir örneği şöyle:

Başımın üstüne bir sepet yerleştirilmiş ve ben iyice uyuşuncaya ve muhtemelen başka bir bilinç durumuna geçinceye dek kuvvetle sallanıyor. O sırada bedenimin üst kısmında cüppesi olan bir rahibim, ama belime kadar bir su birikintisinin, belki bir vaftiz kumasının içindeyim. Öfkeli iki Çinli muhafız içeri bir kadın sokuyor, kadın üstünde mücevher olan hilal biçimli bir hançer taşıyor, hançerde yine hilal şeklinde bir ay parçası var.

Bu rüya, şiddetli baş ağrıları çektiğim ve akli dengemden korktuğum dönemde ortaya çıkmıştı. Benim bu rüyanın sembollerinde gördüğüm, arketip bir dişi enerjinin benim Hristiyan ruhsal bilincimin içine işlediği ve belki de bedenin bütünlüğüne işaret ettiğiydi (Hristiyan gölge). Bu yorumla daha sonra 1976'da gördüğüm bir rüya arasındada tutarlılık var:

Asyalı bir kadınla, gündüz saatlerinde yılanın diğer hayvanlar karşısında incinebilirliğini tartışıyoruz. Geceleri yılan özgürce, gizli gizli dolanabilir. Kadın kendisinin bir yilandan geliştiğini söylüyor ve bir akarsuyun içindeki bir yengeci gösteriyor. Antenlerinin olmadığını, ama yakında ortaya çıkacaklarını öne sürüyor. Onun gelişimiyle benimki arasında bir bağlantı kuruyor. Akarsuda kalça kemiği şeklinde eski bir Kızılderili eseri buluyorum. Kemiğin iki haznesinin uçlarını birleştiren birkaç tane küçük geçit vardı. Bu eser benim gelecekteki gelişimimin bir imgesini veriyor. Bana, bu süreci diğerlerine anlatmadan önce, uzun süre bu sırrı saklamam söyleniyor.

Bu rüyadan, bu dişi yılan enerjisiyle deneyiminin korunması gerektiğini açıkça anladım. Yılan (Kundalini) aracılığıyla gelişimin ve yılanın eski Hindistan bilgeliğiyle bağlantısının geleceğimin biçimlenmesine yardım edebileceğinden umutlandım. Kalça kemiği baştan alt karın bölgesine kadarki çakra sistemimi ve iki ucu birleştiren küçük geçitler de omurilik yolunda Kundalini enerjisinin yükseldiği kanalları sembolize ediyordu.

Beden farkındalığı çalışmasının bu erken safhasında ortaya çıkan son bir rüyanın da aynı şekilde sembolik öğeleri zengindi:

Dünyada üç tane bulunan siyah dişi Buda heykellerinden birini görmek için bir bilet almak amacıyla Sheraton Palace Otel'indeki güzel bir bahçeden geçiyorum. Lobide sadece Buda'nın başının imgesini gösteren bir heykel görülmüyor, fakat boncuk işinden yapılma bir bölmenin arkasında heykelin kendisine giden yol bulunabilir. Kutsal nesneyi görmeme izin verilmeden önce, yere -inancıma göre bir arınma töreni olarak- deterjan dökmeliyim. Heykele giden ara odada ilk olarak kıymetli mücevherlerin saklandığı geniş bir yer görülmüyor. Nihayet huşu veren tanrıça heykelini görmeme izin veriliyor. İki ayağı yılan olan tanrıça güzel ve gururlu bir şekilde altın bir kaidenin üstünde oturmakta. Yerde üçüncü bir yılan imgesi var. Birden bir elektrik akımı heykeli ve yılanları canlandırıyor. Canlanıyorlar ve zerafetle yürümeye başlıyorlar, ta ki siyah tanrıça aniden kanatlı bir varlığa dönüşüncüye kadar. O sırada saydam bir perde yana çekiliyor ve iki erkek onunla törensel bir cinsel ilişkiye girmeye hazırlanarak yaklaşırlar. Hoş bir kadın soyunuyor. Adamlardan biri boynunun etrafına -bir ilmiğe ya da bir tespihe benzeyen- bir dizi beyaz boncuk takmış.

Bu rüyadan uyandığımda tüm bedenimden elektrik enerjisi akıyordu. Bu rüya bana, omurganın tabanında yatan ve ağzıyla yukarı omuriliğe çıkan merkezi yolu mühürleyen uyuyan bir yılan olarak resmedilen tanrıça Kundalini'nin efsanesini anlatıyor. Uyandığı zaman yol açılır ve çakralar boyunca yükselmeye başlar, ta ki baş bölgesinde kendisinin eril tanrı karşıtıyla birleşene dek. Bu kaynaşmanın, bir bireyde ortaya çıktığı zaman, derin, sezgisel bir anlayış getirdiği düşünülüyor.

Bu rüya ilk rüyanın anlamına yeni bir anlayış kazandırmıştı. Şimdi yaşadığım bedensel rahatsızlıkları anlamak için yeni bir sistem edindiğimi hissediyordum. Önceki rüyalarımda, uyuyan bir kadını uyandırmaya çalışıyordum, fakat boşunaydı. Bu rüya nihayet bu dişi enerjinin uyanışı-

nı gösteriyor. Esas siyah tanrıça kanatlandığı zaman, bu enerjinin içgüdüsel alemden ruhsal aleme geçişini gösteriyor. Eril karşıtıyla birleşmesi imgesi bana Kundalini sürecinin tam bir açılımı umudunu vermişti.

Bu yolculuğun ilk dört yılı, bedensel bozukluklar söz konusu olduğu sürece acı ve kaos getirmeye devam etti. Fakat yavaş yavaş, enerjimi bilinçli bir şekilde hareket ettirip her bir çakrada nefes alarak bir ölçüde kontrol etmeyi öğrendiğim zihinsel durumlar, coşkun mutluluk dönemleri yaşar olmuştum. Eğer bu dönemleri abartsaydım, depresyon ve bedensel acı çekebilirdim. Son on yılda, bu enerji sert ve kararsız olmaktan uzaklaşıp, gittikçe saflaşıp yoğunlaşmaya başladı; şimdi tümüyle bedenime nüfuz ediyor.

Bu süreç başladıktan yaklaşık iki yıl sonra, bir grup terapisi toplantısını yönetirken enerjiyi bedenimde bir çakradan diğerine hareket ettirmeye başladım. Toplantı bittikten sonra, gruptan genç bir adam yanıma yaklaştı. Oldukça solgun görünüyordu. Bedeninde hissettiği hareketleri tarif etmeye başladı; anlattıkları benim toplantı sırasında yaşamış olduğum enerji hareketlerine tıpatıp karşılık geliyordu. "Bu karşılıklı alışverişin nasıl klinik kullanıma dönüştüğü aşağıda açıklanmıştır.

KUNDALİNİ'NİN KLİNİK KULLANIMLARI

Bu yeni bulduğum yöntemle çalıştığım ilk hastalarım-
dan biri burada John diye adlandıracağım bir adamdı. O sırada ondokuz yaşında olan John sert bir aileden geliyordu. Yetişme çağında LSD almıştı ve başından geçen kötü bir trip sonunda görme bozukluğu, şiddetli baş ağrıları, kişiliक्सizleşme duygusu, halüsinasyonlar, zamanı algılayamama, zihinsel karmaşalar ve panik ataklar yaşamaya baş-

lamıştı. Depresyona girmesi hiç şaşırtıcı değildi, bunun yanı sıra beyninin hasar gördüğünden ve akıl hastası olacağından da korkuyordu.

Bir kaç yıldır, özellikle ciddi boyuttaki olumsuz - anne kompleksinin üstünde, analitik bir yöntemle çalışıyorduk. Bir oranda başarı sağlamış olsak da fiziksel belirtiler devam ediyordu. Bir seans sırasında, John benimle birlikte olduğu zamanlarda kalbinde "harika titreşimler" hissettiğini söyledi. Bu bana John'un enerji sistemiyle çalışma fikrini verdi. O zamana kadar, John'un LSD deneyiminin ego savunmalarını engellediği, böylece onun bilinçaltına daha yakın yaşamasına neden olduğu ve onu baş çakralarının içine akan ilkel enerjinin merhametine bıraktığı teorisini oluşturmuştum zaten.

Onun enerjisini başından çekerek karnına yerleştirmek için benim enerjimi kullanmayı önerdim. Kabul etti ve ben enerjimi aşağıya çekmeye çalışırken gözlerimiz kapalı oturduk. Yavaş yavaş enerjisinin indiğini hissetti. Bunu birkaç seans denedik. John gittikçe daha ustalaşmaya başladı, ta ki artık benim müdahalem olmadan bunu kendi başına yapabilene kadar. Bunun sonucunda gösterdiği belirtiler çarpıcı bir şekilde azalmaya başladı. Fizyolojik kontrolünü kazandıktan hemen sonra aşağıdaki rüyasını anlattı:

Üniversitenin yakınındaki büyük bir süpermarkette kızkardeşimi arıyordum. Onu bir kaç kat aşağıda, bir asansörün yanında gördüm. Onu aramaya başladım, ama boşunaydı. Ta zemin kata kadar indim. Burası bir doğa tarihi ya da antropoloji müzesine benziyordu. İçinde pek çok yükselti vardı ve üç boyutluydu - silindirik bir resim gibiydi. Tufandan önceki çağın aurasını çağrıştırıyordu. Şekiller yarı insan yarı hayvandı ve değişik şekillerde duran mağara adamları vardı, hepsi de güzel ve devasaydı. Bu serginin ortasında, altında kristal-

ler ve madenlerden oluşan bir koleksiyon bulunan kubbeli bir yapı vardı. Kristallerden sıcak, parlak ve gül kırmızısı-turuncu karışımı bir ısıltı yayılıyordu ("Tıpkı senin ofisin gibi hoş bir atmosfer doktor," dedi.) İlkel yaratıkların bulunduğu taraftan mavi-yeşil soğuk bir ısıltı yayıldı. Sergide Mısır tanrılarının etkisi görülüyordu. Mavi-yeşil renk sanki sürekli yukarı doğru genişleyip yere iniyordu ve üzerimde güçlü bir etki yapıyordu. Korkmuştum ve kendimi çaresiz hissediyordum. Fakat merkezdeki kırmızı-turuncu renklere doğru yönelince kendimi sıcak ve rahat hissettim ve yüreğimde hoş titreşimler duyumsadım. Merkez beni sanki karanlıktan uzağa, ışığa doğru çekiyor gibiydi.

Ben bu rüyayı, kızkardeşini (animayı) arayışının onu, bunun sonucunda daha kötüye gitmekle kendi merkezini bulma arasında bir mücadeleye sokan, psişesinin ilkel derinliklerine yönelten şifa veren bir rüya olarak yorumladım. Sonraki aylarda, Öz'ün merkezi enerjisiyle bağlantıya geçmeyi başardı, bunun sonucunda da hem fizyolojik hem de psikolojik belirtileri geriledi.

En alttaki iki çakranın renginin kırmızı ve turuncu olması ilgimi çekmişti, çünkü bu renkler Doğu düşüncesinde hara'ya, omurganın hemen önünde, göbeğin yirmibeş milimetre altında bulunan enerji merkezine karşılık geliyordu. Aylar sonra John bağırsaklarında hoş titreşimler duyumsadı ve bağırsaklarında hissettiği bu duygulara dikkat ederek neyin sağlıklı, neyin zehirli olduğunu ayırd etmeyi öğrendi.

Başka bir klinik deneyim hikayem de Kundalini enerjisi tarafından işlenen beden duyarlılığımın bana nasıl yaradım ettiğini gösteriyor. Orta yaşlı bir adamla bir seanstayken, sol ayağıma bir fincan sıcak kahve döktüm. O kısacık anda, bu adamı gördüğüm zamanlarda sık sık sol ayağımın ağrımış olduğunu kâvradım. Hemen ona sol ayağına ne ol-

duğunu sordum. Herkesten gizlediği bir olayı açıkladı. Bir defasında kendisini öldürmek için başına bir silah dayamış ve son anda silahı başından çekerek ayağına ateş etmiş.

O zamandan beri, hastalarımın kimi gizli yönlerini rüyalarım, sezgimle ya da bedensel duyumsamalarım ile bileyebiliyorum. Bu tür deneyimler her zaman olmuyor, aña olduklarında da bunların bana bilgi veren Kundalini deneyimleri olduğunu anlıyorum. Her ikisi de ünlü birer Jungcu analist olan Nathan Schwartz-Salant (1986) ve Donald Sandner (1986) bedensel duygudaşlık hakkındaki bu tür fenomenler konusunda yazmışlardı. Nietzsche'nin Zerdüşt'ünün psikolojik analizi hakkındaki seminerinde Jung bu tür duygudaşlık biçiminden, bedensel bilinçdışına yerleşmek şeklinde bahsediyor (Jung 1934-1939).

Son bir klinik örnek de tipik bir şaman şifacılığıyla çok daha yakın bir paralellik taşıyan bir vakayla ilgili. Hastam yıllarını bir grup kabile insanıyla geçirmiş olan orta yaşlı, akademik kariyeri olan biriydi. Ben onu görmeden önceki yıllarda, bu çevrede çöküntü içinde bir yaşantı sürmüştü ve onunla yaşayan bir akrabası travma geçirerek ölmüştü. Hasta benimle analize başladığı zaman sorunları oldukça hafifti- esas olarak aile ilişkileri çerçevesindeydi. Aynı zamanda, onunla seanstayken ve bazen de seanstan sonraki dakikalar boyunca sık sık yoğun bir kaygı hissediyordum, fakat daha önce hiç yaşamadığım düzeyde bir kaygıydı bu. Doğal olarak hastama seanslarımızda ya da başka zamanlarda kaygı yaşayıp yaşamadığını sordum. Her zaman bu soruya şaşırmış göründü ve bu tür duyguları inkar etti.

Yaklaşık onaltı ay sonra, yoğun kaygısından bahsetmeye başladı ve o anda onunla birlikteyken yaşadığım bütün kaygı duyumsamalarım da kendiliğinden yokoluverdi.

Tam bu sırada hasta aşağıdaki rüyasını anlattı:

Çok ilkel bir ortamda son derece vahşi bir adam nispeten daha az vahşi iki adam tarafından esir alınmıştı. Yere yatırılmış ve kaba bir bıçakla sol kalçası kesilip açılmıştı. Yaraya bir kurtun ve vahşi bir yaban domuzunun kanı akıtılmıştı.

Bu rüyayı irdelerken yine dayanılmaz bir kaygıya kapıldım. Hasta ofisten çıktıktan sonra, ellerimi son derece ilkel bir şekilde kullanarak yemeğimi yemeğe başladım. Günün geri kalanı boyunca iştahım doymak bilmedi. Bir gün kadar sonra, sol kalçam ve karnımın alt kısmı gittikçe ağrımaya başladı. Bir hafta sonra acil servise gittiğimde hiçbir enfeksiyona ya da başka bir patolojik belirtiyeye rastlanmadı. Ancak o zaman bu belirtilerin hastamın rüyasıyla ilişkisi olduğunu idrak ettim. Birkaç hafta süreyle acı ve endişe içinde yaşıdım. Hastama gelince, onun kaygısı rüyasını anlatmasıyla kaybolmuştu. şimdi yıllar sonra, artık ne o ne de ben bu ilk korkuyu yaşamadık bir daha.

Hastanın derin, bilinçsiz kaygısını (enerjisini) ilkin kendi bedenimde hissetmem, sonra bunun hastanın bedenine dönmesi ve son olarak bunun benim bedenimde şekillenmesi beñce rüya figüründeki ilkel kalça yarığına karşılık geliyordu. Bu deneyim usdışı şifacılık yöntemlerinin ne kadar güçlü olabileceğinin daha çok farkına varmamı sağladı. Bana göre, hastanın bu denli derin bir psikolojik hastalığının analistin bedenine alınıp sonra da salıverilebilmesi bir şamağın yapmaya çalıştığı şeydi. Bu vakaya hayret içinde bakıyorum ve bir kez daha Kunda-lini'nin, bütünüyle kendi başına, benim aracılığımla çalıştığına hükmediyorum.

ŞAMAN RÜYALARI

Bedensel deneyimlerim ne kadar dramatik olsa da, rüyalarım daha tipik şaman temalarını açığa vurdular ve Kundalini'nin gelişimiyle şaman şifacılığı arasında bağlantı kurmama yardım ettiler. Rüyalarımnda açıkça ortaya çıkan üç şaman teması, sihirli uçuş, arınma ve kurban imgeleleri ve hayvan gücüdür. Aşağıdaki rüya, bütün şamanların hikayelerinin tamamlayıcı bir bölümü olarak tekrarlanan sihirli uçuşu betimliyor.

Eski bir kadın hastam ona çok yardım ettiğimi söylüyor bana. Bu iltifatı ona geri vermeye çalışıyorum, ama o bunu ikimizin paylaşmasında ısrar ediyor. Bundan sonra uçan bir yaygı üzerindeyim ve kendimi çok güvensiz hissediyorum. Arkama bakıp benimle birlikte uçan bir erkek refakatçimin olduğunu görüyorum. Birden onu, her yönden gelip merkezi bir noktaya doğru gökyüzünde gittikçe yükseklerle doğru akan ışık küreciklerine yöneltiyorum. Kürecikler çarpışıp büyük bir ışık ve ses patlaması yaratıyorlar. Aşağıya bakınca tüm Güney Amerika'yı görüyorum. Her bir ülke kendi içinin derinliklerinden parlak, neon gibi ışıklarla ışıltıyor ve her birinin ayrı bir rengi var. Esrime durumundayım.

Rüyamdaki kadın animamla ilişkimi yansıtıyor. Onun yaralanmışlığı üstünde çalışmak sonunda karşılıklı saygı getiriyor. Şamanca deneyimler için hayati sayılan bedenimi ve doğayla bağlantımı tekrar kazanmam onun etkinlikleri sayesinde oldu.

Sonraki rüya arınma ve kurban temasını anlatıyor:

Önce çalar saatimin, sonra da kol saatimin temizlenmesi* gereki-

---

*İngilizce'de temizlemek fiili arıtma anlamına da geliyor

yor. Bunları temizlemeyi seçen kişi bir şaman olarak tanımlanıyor. Adam bunları bir çözelti içine koymanın bir patlamaya ve kendisinin ölümüne yol açacağına farkında. Kendisini kurban etmeyi seçiyor. Patlamadan sonra dişi bir mercan yılanı ortaya çıkıyor ve kendisini Kundalini olarak tanıtıyor.

Buna benzer pek çok rüya, dünyaya yeni bir yaşam, umut ve süreklilik getirmek için başlangıç olarak parçalanmayı ve ölümü deneyimleyen Orpheus, Şiva, Dionisos ve Osiris gibi efsanevi figürleri içeriyordu. Aynı şekilde, ısıltılı bedenine ortaya çıkabilmesi için eski bedenine ölmesi gerektiği kavramı da bir arketiptir.

Üçüncü rüya, bitkilerin ve doğanın elementlerinin yanı sıra şamanın güç kaynağı olarak kabul edilen hayvanları içermektedir. Altındaki beş çakranın her biri bilgeliğin başka bir yönünü gösteren bir hayvan sembolü taşır. Hayvan bilgeliği insan bilgeliğinden daha sağlam olarak görülür. Hayvanlar doğalarına sadık kalmaya eğilimlidirler ve akıl tarafından yanıltılmazlar. Aşağıdaki rüyanın özel bir anlamı var; çoğu daha önceki rüyalarda sık sık ortaya çıkmış olan çok çeşitli hayvanlarla dolu bir rüya bu. - -

Yeni doğmuş bir bebeği tutuyorum. Aniden, belli bir yöne doğru ilerleyen pek çok hayvan görüyorum. Atlar, ayılar, geyikler, zürafalar, keçiler ve filler bu devasa grubun içinde açıkça görülebiliyorlar. Ortaya iki güçlü kaplan (beyaz, sarı ve siyah renkli) çıkıyor. Diğer hayvanlar adına korkuyorum, ama hepsi uyum içinde görünüyor. O sırada Çinli bir kadın ortaya çıkıyor ve kendisinden on vasıf öğrenmem gerektiğini söylüyor. Bir şekilde hayvanların bu uyumuyla ilgili birşey bu.

Bu rüyayı, Çinli kadının (Kundalini) bana ve bebeğime (benim yeni bilincim) doğadaki uyum hakkında çok önemli birşey öğretmek için geldiği şeklinde yorumluyorum. Bu on vafsin bana öğretilen on emirden farklı olduğunu biliyorum. Şu anki bilinçli ümidim, onun öğretisini hızla öğrenip bir şekilde çalışmalarımda nakledebilmektir.

SONUÇ

Yirmiyedi yıl kadar önce başladığım bu beklenmedik yolculuğu anlatmak ve o zamandan beri Kundalini deneyimlerimi klinik uygulamalarımına nasıl dahil ettiğimi paylaşmak, başta değindiğim son gizemi açıklığa kavuşturdu: ikinci rüyada 1932 sayısının ortaya çıkması.

Bu sayı aklımı karıştırıyordu ve anlamını yıllarca yakalayamamıştım. Bu sayı doğum yılımdan önceye denk geliyordu ve aile tarihimdeki hiç kimseyle ya da hiç birşeyle belirli bir bağlantısı yoktu. Yanıt beklenmedik bir şekilde 1988 yılında geldi.

Kundalini hakkındaki ilk yazımı derleme safhasındaydım ve araştırmalarımın gördüm ki Kundalini hakkında bir konferans ilk olarak Zürih'te C.G.Jung Enstitüsünde 1932 yılında verilmişti. Jung, J.W.Hauer tarafından sunulan felsefi materyal üstüne psikolojik bir yorum yapmıştı. Bu bilgiyi bulduğum zaman taş kesilmiştim. Ünlü bir Jungcu uzman olan Joseph Henderson, o sırada Batı kültürü için bir devrim olan bu konferansın ortak kültürel bilinçaltısını etkilediğini düşünüyordu. Benim rüyamın bununla bağlantı kurduğunu, çünkü bunun benim bireyselleşme sürecimle ilgisi olduğunu öne sürüyordu.

Bunun farkında olmak benim için çok anlamlıydı, zor zamanlarımda bana destek oldu ve deneyimlerim hakkın-

da yazmam için bana cesaret verdi. Şimdi tümüyle inanıyorum ki, görünüşe göre Batı kültüründe giderek önem kazanan bu Kundalini patlamaları evrensel bir evrim modelinin bir parçası. Eğer doğanın bilgeliğinin, gerektiğinde, denge kazandırmak amacıyla müdahale edeceğine dair Jung'un teorisi doğruysa, zamanımızda çevreyi aşırı derecede ihmal ettiğimiz ve gittikçe teknolojiye daha çok bağımlı olduğumuz için bir panzehir olarak bize gelen bir dışı enerji de olabilir bu pekala.

Bilinçaltının elinde tuttuğu bilgelik beni uzun zamandır çok ilgilendiriyor ve bunun kendini açığa vurduğu sayısız yollar beni hayrete düşürmeye devam ediyor. Benim kendi sürecimi paylaşmamın başkalarını da aynısını yapmaya teşvik edeceğini, böylece Kundalini'nin dönüştürücü gücünün çok daha kolay kabul görüp takdir edileceğini umuyorum. Kendi adıma, Kundalini deneyimlerimin bütünlenmesi, şaman yolculuğu ve Jung'un psikolojik anlayışları yaşantımı ve çalışmamı sınırsız ölçüde zenginleştirdi.

KAYNAKÇA

C.G.Jung 1934-39. The Psychological Analysis of Nietzsche's Zarathustra. Basılmamış seminer notları.

———. 1975-76. Psychological Commentary on Kundalini Yoga. Spring.

D.Sandner (1986). The Subjective Body in Clinical Practice. In M.Stein and N.Schwartz-Salant, eds. *The Body in Analysis*. Wilmette, IL: Chiron Publications, 1-17.

N. Schwartz-Salant. On The Subtle Body Concept in Clinical Practice. In M.Stein and N.Schwartz-Salant, eds. *The Body in Analysis*. Wilmette, IL: Chiron Publications, 1-17.

ACI* VE AMELİYAT: ŞAMAN DENEYİMİ

Arthur D.Colman

Bu yazıda, Arthur Colman bize acı, ameliyat ve şifa bulma aleminden tüyler ürpertici bir manzara sunuyor. Çeşitli aktif imgeleme araçlarıyla -ve sonunda, psişedeki ego ölümü yerine ameliyat masasındaki fiziksel ölüme çok daha yakın olan tam kapsamlı şaman yolculuğunda bunun kutsallaştırılmasıyla- Arthur şamanlığın şifa verici gücünü modern bir hastanenin antiseptik odalarına taşıdı.

Yetişkinlik dönemimin yedi yılında sürekli ve şiddetli bir sırt ağrısıyla yaşadım. Sorun ilk olarak büyüme çağımda başgöstermişti. Üçten altı aya kadar değişebilen sürelerde beni güçten düşüren ağrı dönemleri yaşıyordum, fakat en büyük ağrı, kırkaltı yaşımda bir sabah, hiçbir uyarı olmaksızın geldi. Yataktan kalktım ve ayakta durduğumda sırtımın sağ kısmından aşağıya bacağıma doğru yakıcı bir ateş hissettim. İstirabım gittikçe artıyordu, ağrı beni öyle sarmıştı ki bilincimi kaybederek yere düşmüştüm. Belli belirsiz bir ambülans, bir Demerol iğnesi, ağrılar içinde hastanede kalış dönemi ve çok yavaş bir şekilde kronik ağrı-

---

*Metinde "pain" sözcüğü kullanılıyor, hem acı hem de ağrı anlamına gelen bu sözcük Türkçe'ye yerine göre her ikisi de kullanılarak çevrilmiştir. (Ç.N.)

lara ve sınırlı hareketlere dönüşü hatırlıyorum. Ağrılar dünyasında geçen -beni sarsıp olağan bilincimden çıkartacak kadar güçlü şiddetli ağrılarla ve "olağan" işimi ve sosyal gerçekliklerimi değiştirecek kadar güçlü kronik ağrılarla dolu- yedi yıl beni hem deneysel olarak hem de bir şifa sanatı olarak şamanlığı incelemeye yöneltti.

Şamanlık ve acı sıkı bir şekilde birbiriyle bağlantılıdır. Şifacılık gelenekleri içinde sadece şamanlık, şifa sürecinin oluşması için, açıkça hem şifacının hem de şifayı alanın değişik bir bilinç durumuna ulaşmasına bağlıdır. Acı, bu bilinç durumlarına ve "öteki dünyaya" giden kapıyı açan anahtardır. Bedenin ve zihnin acıya karşı en büyük savunması bilincin tümüyle kaybedilmesiye, acı yavaş yavaş, etkisi altına aldığı herkese bilinçli kalmayı ve acıyla farklı bir şekilde başedilebilen başka bilinç durumlarına -başka dünyalara- girmeyi öğretir. Şamanlar ve şamanlığa kabul törenleri bundan yararlanırlar ve kendilerine ve başkalarına şifa vermek amacıyla öteki-dünyaya nasıl yolculuk yapacaklarını öğrenmek için bile bile çeşitli acı verici durumları kullanırlar -aşırı soğuk ve sıcak, duyuşal mahrumiyet, su ve yiyecekten yoksun olma, uzun süre hareketsiz kalma, etin yakılması, delinmesi ve kesilmesi gibi.-

Kabul edilenler kendilerini değişik şekillerde ortaya koysalar bile, acı tüm şamancı kabul törenlerinin merkezinde yer alır. Öyle ki şaman müritler çetin ölüm kalım durumları içinde bırakılırlar: Donmuş Sibiry bozkırında altı ay pek az bir yiyecek ve yırtık pırtık bir battaniyeyle küçük bir eskimo kar evinde tıkişip kalmak, Güneş Dansı töreninde Dakota ovalarının ortasında göğüslerinden iki kancayla bir ağaca asılmak, bir Endonezya ormanında deriyi kazımak, delmek ve dövme yapmak sonucunda her tarafının kanayan yaralarla kaplanması gibi. Kabul töreni

şartları kültürden kültüre, gelenekten geleneğe farklılık gösterir, fakat öteki dünyaya geçme yolunu öğrenmek için acının kullanılması daimidir. Kabul töreni deneyiminden herkes başarıyla çıkmaz. Bu deneyimi yaşayan kimi insanlar ömür boyu sakat kalırlar, bazılarıysa kırılmış, küçük düşmüş ya da hayatlarında başka bir yol bulmaları gerektiğini anlayacak kadar akıllanmış olarak geri dönerler. Dahası, Montero'yla beraber bu kitaptaki başka bir yazıda ("Turizmin Ötesinde: Şamanca Niyetle Yolculuk Etmek") irdelediğimiz gibi, bu dayanıklılık denemelerindeki insanın feda edilişi, bireyin kaderinden bağımsız olarak, topluluk için bir şifa verme amacı taşıyabilir. Fakat bu deneyimden başarıyla çıkanlar, toplulukları tarafından kendilerine tam yetki verilmiş olan şamanlar olarak şifacılık çalışmalarına başlamak üzere geri dönerler. Bu kabul görme deneyimleri o kadar aşkındır ki başlangıçtaki nedenleri ne olursa olsun -kendilerini denemek, pişmanlık ya da görevbunları geçenler yaralı şifacıların ortak alemine girerler.

Bir topluluk tarafından böyle özel bir eğitim yetkisi verilmesi, şaman tekniklerinin sık sık kullanıldığı ama nadiren onaylandığı kendi toplumumuzda kritik bir konudur. Tüm topluluklar kendi şifacılarına güvenmek zorundadırlar. Günümüzün Batı toplumlarında kendi şifacılarımızı, en parlak lise mezunlarını onlara tıp bilimini öğreten ve ellerini en mahrem şekillerde bedenine üstüne ve içine koymalarını onaylayan eğitim okullarına göndererek kabul edip yetkili kılarız. Bizim kültürümüz bilgiye, teknolojiye ve pragmatik deneyime güvenir, bu yüzden de bu okulları (ve bunların gerektirdiği soyut ve pratik çalışmayı) şifacılık mesleğine kabul edilme ve bu meslek için uygun bir eğitim olarak görür. Pragmatik olana, teknolojiye ve bilime temel atan bu tür bir tıp acı çekenlerin ve hastaların ruhsal ve şifa gereksinimlerini tümüyle karşılamaz. Hemen

hemen acı çeken ve hasta olan hepimiz için tıp merkezi şifa yolculuğundaki duraklardan sadece biridir. Acı çeken bir hastanın tıbbi hikayesini dinleyen bir doktora bazen ziyaret edilen daha pek çok şifacıdan bahsedilir: akupunkturcular, masaj terapistleri, psikoterapistler, medyumlar, otlarla tedavi edenler ve uğruna büyük zaman ve para (neredeyse geleneksel doktorlara ve hastanelere olduğu kadar) sarfettiğimiz "kent şamanları". Bu iki ayrı şifa dünyasını bütünləştiren bir bakış açısı bulmak kişiye kalmıştır.

Şiddetli kronik ağrılarla yaşadığım deneyim sonunda beni hem geleneksel hem de geleneksel olmayan pek çok şifacıya yöneltmişti. Bu yol boyunca ağrı ve acıyla meşgul olan pek çok tekniğin yanısıra, öteki dünyaya girmenin pek çok tekniğini de deneyimledim. Öğrendiklerimden bazıları faydalı olmuş ve en zor zamanlarımda bana (ve hastalarımın bazılarına da) yardım etmişti. Bazılarının ise hiç faydası olmamıştı. Fakat yarar sağlamanın ötesinde, her yeni ilaç, ot ve meditasyon, her beden masajı ve egzersizi umut veriyor ve umudumu kırıyordu. Her biri, süregelen durumun binbir zorlukla kabullenilmesine zarar vermişti. Ve ağrılar dünyasında geçen yedi yıldan sonra, yavaş yavaş ağrı çeken her hastanın öğrenmesi gerekeni öğrendim -umut ve kabulleniş arasındaki karşıtlıkların gerginliği içinde yaşamak. Daha az mutlu olsam da daha bilge olmuştum. Zaten bu gücümü azaltan sürekli ağrıdan ve daha da kötüsü bu durum devam ederken sürekli bir adale zayıflığı ve sinir hasarı olması olasılığından kurtulamamıştım.

Omuriliğimden ameliyat olmak her zaman için bir olasılıktı, ama özel-anatomik hastalığımın doğası ve bulunduğu bölge açısından bu büyük bir komplikasyon riski taşıyordu ve başarıya ulaşma olasılığı çok zayıftı. Ne var ki

ağrı beni daha da güçsüz bırakan yeni bir seviyeye yükselince ve bacağımdaki zayıflık beni gittikçe daha çok güçten düşürmeye başlayınca üçüncü bir cerrahla bir konsültasyon daha yapmaya karar verdim. Bu seferki, tıp merkezinden meslektaşım olan seçkin ve usta bir sinir cerrahıydı. Aralıksız bir umut ve kabulleniş döngüsü içinde cerrahlar bu nihai umudu, iyileşme umudunu temsil ederler. Pek çok yönden cerrahlar şaman geleneğiyle çok yakın ilişkide olan modern doktorlardır. Şamanlar gibi cerrahlar da pasifliğe ya da Tao'ya fazla paye vermezler. Onlar büyücüdür, guru değil. Şamanlar gibi, cerrahların da kabul edilişlerinin ve eğitimlerinin son noktasında kendi kararlı eylemlerinin dönüştürücü potansiyeline duydukları inanç yatar. Şamanın gibi, cerrahın şifa metodu da başka bir dünyaya yapılan gizemli bir yolculuktur; ellerin ve bıçakların başka birinin bedeninin içine, derinin ve zarın altına girdiği, bilinçsiz canlı bedenin şifa amacıyla dönüştürüldüğü, bu dünyaya geri dönerek bilgi ve şifa imgeleri getirmek ve bunları hastaya ve çevresindekilere aktarmak için terketmeleri gereken zor fakat esrime içeren bir dünyadır bu.

Başvurduğum şaman-cerrahın bistüriye elinin çok yatkın olduğu ve bunu kullanmaya hevesli oluşuyla ünlendiği söyleniyordu. Kayıtlarımı gözden geçirip beni inceledikten sonra sustu. Sonra gri gözlerini dosdoğru bana çevirip bakışlarını üstüme dikti. "Arthur," dedi, "ağrının, omurilik ve disk patalojisinin ve sinir tahribatının derecesi çok yüksek. Ameliyat çok riskli. Ameliyat anatomik açıdan başarılı olsa bile, bağırsaklarının, mesanenin çalışmasında ve cinsel işlevlerde bir düşüş olması ve ağrıların tekrarlanması olasılığı var. Açıkçası, senin yerinde olsam bunu yapmazdım. Sana uyuşturucu kullanmaya alışmanı ciddi olarak önermek dışında bir yardımım olacağını sanmıyorum.

Bu kulağa pek haşin gelebilir, fakat bu şekilde acı çekmeye devam edebileceğine ve işlevsel kalabileceğine inanmıyorum.”

Şimdi arkadaşlarıma doktorun bu son söylediklerini anlatınca tüyleri ürperiyor ve adamın ahlakını ve insanlığını sorguluyorlar. Haksızlar. Şaman türündeki tüm şifacılar gibi, gerçeği söyleyerek merhametsizce konunun özüne kadar indi. Kendimi uyuşturuculara “alıştırmamı” önermesinin, ahlak ya da kabalık açısından değil de, ağrının büyüklüğünü ve yaşamıma vermiş olduğu tahribatı doğru bir şekilde yansıttığı için çok büyük bir etkisi olmuştu üstümde. Uyuşturucu alışkanlığı gerçekten makul bir seçenektir, fakat ağrımı hafifletmek için birkaç hafta boyunca kodein kullandığım zamanı dehşetle hatırlıyordum. Dizlerimin altında bir yastıkla taşlaşmış bir halde oturma odasında yerde sırt üstü yatmıştım. Üniversiteye başlayan ve ilk kez evden ayrılacak olan kızım hoşçakal demeye gelmişti. Gözyaşları içinde kalmıştı, ama ben hiçbir şey hissetmemiştim. Bu yaşadıklarım beni o kadar üzmüştü ki o gün kodeini bıraktım ve güçlü rock müziğine döndüm -daha az etkili-ve daha az insanlık dışı bir uyuşturucuydu bu. Riskine rağmen ameliyat, afyonun belirsizliğine oranla daha iyi bir seçenektir.

Ve doktorun öğütüne karşı çıkarak, araştırıp bana yardım edebileceğini hisseden ve becerisine güvendiğim Michael isminde bir cerrah buldum. Önerdiği ameliyat nispeten yeniydi: karnımdan omuriliğime ulaşılacaktı. Bu mantığa aykırı görünen strateji için iki cerraha ihtiyaç vardı: omuriliğin önünde-uzatılan büyük hayat damarlarını -alttaki vena cava ve karın aort damarını- halledecek bir damar cerrahıyla, disk(leri) yerinden oynatıp, gerekiyorsa sinirleri kazıyıp temizleyecek ve açılan boş bölgeye ölü bir

adamın kalça kemiğinden küçük bir kemik parçası nakledecek bir ortopedi cerrahı. Gerçekten çok şamanca. Anlattıkları, Sibiryalı bir şamanı bile gururlandıracak ölçüde bir parçalanmaydı. Elbette Michael çalışmasını bu şekilde tarif etmedi. Belki de onu derin bir şekilde sorgulasaydım, giyinip ellerini ovalayarak yıkarkenki trans halinden ve bistüriyi ete değdirirkenki değişik bir gerçeklikten bahsedeydi bana.

Michael da önceki cerrah gibi aynı risklerden söz etti, ama başarılı bir sonuç alma olasılığının da üstüne bastı. Teklifini dinleyip, diğer kefeye de geçen yedi yılı, ağrı kesiciler ve geleneksel olmayan ilaçlarla dolu bir geleceği koyduğum zaman, bu en uç noktadaki çareyi denemeyi doğru buldum. Bu duygunun yanı sıra, büyük ve tehlikeli bir maceraya atılma ve bu kadar uzun süredir içinde bulunduğum bu kuşatmayı yarma imgesiyle beraber bir adrenalin dalgası geldi. Bu macera bu cerrahın becerisini ve geleceğini kullanmayı gerektiriyordu, eğer ben başarılı olacaksam daha geniş bir bakış açısına ihtiyaç olacağına emindim ve bu da, benim için, ancak şamanca bir bakış açısı olabilirdi. Bu, tüm önceki yolculuklarımın ve çalışmalarımın en yüksek noktası, büyük yolculuk olacaktı, çünkü zihni değiştiren ilaçları, beden-dışı bilinci, değişik gerçeklikleri, parçalanmayı, başka bir dünyadan alınan beden uzuvlarını ve yeni bir bedeni -yani başka birinin içimdeki kemiğini- içeriyordu ve tüm bunlar tuhaf bir arketip ölüm ve yeniden doğum alanında yer alacaktı. Şamanca bakış açısına yedi yıl süren kabul edilişim kesin gerçeklik olacaktı.

Okuyucu, ilk cerrahın kendi alternatiflerini ortaya koyduğu andan itibaren ve özellikle Michael'ın teklifine verdiğim yanıttan zaten değişik bir duruma geçtiğimi an-

layacaktır. Klinik açıdan, adrenalinin hücum etmesi ve ameliyatın büyük bir şaman yolculuğu olarak mağrur bir şekilde kavramsallaştırılması şişinme ve inkar ile doluydu. Anlaşılabacağı üzere, ilk cerrah beni tümüyle usdışı bir hareket tarzının eşiğine getirdiği paradoksal bir seçenek sunmuş ve Michael da son derece gerçek dışı bir senaryo, beni doğrudan doğruya öteki dünyaya yönelten bir dehşet dünyasıyla mucizeler dünyası resmetmişti. Böylesine riskli bir yolculukta ilerleyebilmek için başka bir dünyada olmam gerekiyordu ve böylelikle bu başka dünyayı anlamlı kılan bir çerçeve, deneyimime uyan çok geniş bir ruhsal görüş açısı buldum. Jung'un terimiyle, coniunctio'nun ikinci safhası seviyesinde, yani unio mentalis'in (tinle ruhun bütünlüğü) bedenle birleşmesi seviyesinde çalışmak için bir yol bulmak istiyordum (Jung 1963). Kendi durumdaysa, büyük Batı ameliyat geleneğini eski şaman şifa geleneğiyle birleştirmek istiyordum. Cerrahla ve düzeltmeye yardım edecek tüm diğer tıp personeliyle elbirliği içindeyken kendimi şaman şifacı olarak yetkili kılmam gerekiyordu. Telkin ya da şişinme de olsa, tüm bunlar hayatta kalmam ve iyileşme potansiyelim için çok önemliydiler.

Şimdi bunları yazarken, bu karar anını, olağan dünyanın silikleşip ruhların ve arketiplerin toplanması için bir fon oluşturduğu öteki dünyaya geçiş duygusunu, meselelerin hayatta kalmak olduğu ve tüm düşünce ve eylemin bu amaca yöneldiği bu vecd alemini hatırlamak kolay. Kutsal bir acı mekanındaki uzun süren kuluçka dönemimi geride bırakıyordum; son derece tehlikeli bir geçiş dünyasına giriyordum, bu dünyada, elindeki cayır cayır yanan kılıçla baş melek Michael'la güçlerimi birleştirerek, ölüm, yenisinden doğum ve iyileşme ülkesine doğru uzun ve zor bir yolculuk yapan kendi şamanım olacaktım.

Ameliyatın gerçekleşmesinden önce hazırlanmam ve bir işlemi yerine getirmem için iki ayım vardı. Bu işlemde, doğrudan doğruya hastalıklı diske bir iđne yerleştirilir ve baskıyı arttırıp ağrının ortaya çıktığı koşulları yeniden oluşturmak için bir boya enjekte edilir. Eđer ağrı oluşturamazsa ameliyatın başarılı olma şansı daha dūřıktı. Ağrıyı hissetmem gerektiği için anestezi yapılmıyordu tabii. Olanların ancak ortaçağ işkencesine benzer olduğunu söyleyebilirim. Neredeyse çırılçıplak bir halde soğuk bir elik parçasının üstüne yattım. Dudaklarında sabit bir gülümsemeyle başımda bir hemşire duruyordu. Radyolojist uzun iğnesini iimin derinliklerine sokup yanan boyayı ağrı olan bölgeye enjekte etti. Enjekte edilen sıvının her parçası basıncı arttırıyordu ve içimde ağrı yükselmeye başlamıştı, ta ki artık buna dayanamayacağımı göstererek bir parmağımı kaldırıncaya kadar. Sonra iğneyi yeniden yerleştirip tekrar başlıyordu. İlişkimi koparmamak, ki bu cerahıma gidecek bilgiyi azalttırdı, ve fiziksel olarak hareket etmemek için, ki bunun daha çok hasara yol açacağı söylenmişti, bildiğim her meditasyon tekniğini uyguladım. Bir zaman geldi ki hemşire elini uzatıp benim elimi tuttu, bu an morfinden daha tatlıydı. Sonradan hemşireye onu bunu yapmaya itenin ne olduğunu sorduğumda, el kitabında bu tür işlemlerde bunun bir yardım olarak önerildiğini söyledi. (O gün hayatımda ilk defa olarak el kitaplarını kutsadım.) Gündüz koğuşunda kuvvetimi yeniden kazanmak için yatarken, kız arkadaşım dar yatağımın içine szlp bana sarılarak hastane kurallarına cesaretle karşı koymuştu. Bu da bir diğer büyük teskindi, hatta kişisel anlamda şefkatli ve sevgi dolu bir çerçeveden çıktığı için çok daha iyiydi. Her iki eylem de, yayılan boya aracılığıyla görülen sırt lezyonunun türünün belirlenmesi ve ağrı oluşturması açısından başarılı sayılan bir işlemi atlatmamı sađ-

lamıştı. Bu süreç boyunca, kişilerarası ilişkilerle içsel kontrol arasında birlikte çalışan denge çok önemliydi. İnsan ilişkisi ve sevgi her şifa bulma çabasının bir parçasıdır. Fakat tüm insani ilişkiyi en aza indirgeyen yoğun ve izole edici bir içsel çalışmayla birlikte beni en çok sevgi rahatlatmıştı. Bu paradoksu şamanlar iyi bilirler; sanırım bu şifacıların ve şifa bulacak olanların kabul etmesi gereken kurban etmenin bir parçasıdır.

Ameliyatın hızla yaklaşmasıyla, çoğu akşam birkaç saat meditasyon yapıyor, davul çalıyor ve görü malzemesinin olduğu gibi ortaya çıkmasına izin veriyordum. Bu yaptığım daha önceki meditasyonlarımda yaptığımdan pek farklı değildi, yalnız şimdi çok özel, farklı bir niyetim vardı: ameliyatı kolaylaştırmak. Hiçbir şaman bir yolculukta bu niyetten yoksun değildir, benim inancıma göre niyet, bu geleneği diğer değiştirilmiş bilinç türlerinden ayıran öğedir. Ne zaman transa girsem, bazen ameliyat yöntemi üstüne, bazen de şifacılığın aklın aldığı ve almadığı yönleri üstüne odaklanarak zihnimde niyetimi uyandırıyordum. Ara sıra, ameliyatı aktif bir şekilde hayal ediyordum, hatta endişe içinde sonucunun başarılı olması için "zorluyordum". Büyü nasıl baştan çıkarıcıysa, bu türden görülerinde son derece baştan çıkarıcı olduğunu anladım, fakat bunlar hayal edilmeyene ve beklenmeyene zihinsel alan bırakmaktan çok daha az anlamlıydı. Bu yöntemde, bir imge, ilkin sadece bir duygu pırıltısı halinde, sonraki birkaç hafta boyunca da gittikçe daha detaylanan ve netleşen bir dizi imge halinde, kendiliğinden ortaya çıkmayı sürdürüyordu. Benim gördüğüm, Michāel'la beraber Hasid'lere* özgü bir vecd halinde Kudüs'teki Ağlama Duvarı'nın önünde dans ettiğimizdi. (Hasid'lerin dans geleneğinde çoğunlukla iki

*Hasid: Gizemci bir Musevî tarikatı üyesi.

erkek bazen elele tutuşarak, bazen de ellerinin arasında bir mendil tutarak birlikte dans ederler.) Yaptığımız dansta döne döne eğilip kalkarken ellerimizi birbirine doğru uzatıyor ve parmaklarımızın arasında garip ve uğursuz birşey tutuyorduk. Geceler boyunca bu dansı gördüm ve hiçbir zaman ne tuttuğumuzu tam olarak anlayamadım. Sonra ameliyattan üç gece önce bunun sırtımdan çıkartılmış olan jelatinimsi, şekilsiz, yapışkan, lekeli, hastalıklı disk olduğunu gördüm. Ve bunu anlamamla başka bir imge ortaya çıktı: dansımız cerrahi bir baleye, her ikimizi. de sırtımın içlerine pırıl pırıl bembeyaz bir kemik yerleştirdikten sonra başlarımızı geriye atıp kendimizi tam anlamıyla vererek dans ettiğimiz neşeli bir ameliyata dönüşmüştü.

Hasidizm bana hiç de yabancı değildi. Küçük bir çocukken her iki cuma gecesinden birini büyük amcam haham Jacob Minkin'in evindeki, zannedersem, geleneksel Sebt günü akşamı yemeklerinde geçirirdim. "Zannedersem" dedim, çünkü bir hahamın yemeğin orta yerinde birden masadan kalkıp, önce yavaş yavaş, sonra gittikçe hızlanıp bilinmeyen bir dilde dua okuyup şarkı söyleyerek dans etmesinin olağandışı olduğunu bilmiyordum. Minkin, Hasidizm'i Amerika'ya *The Romance of Hasidism* (1935) adındaki bir kitapla tanıtmıştı. Bu öğretiyi kendine göre uyarlamıştı -geleneksel Yahudi tapınmasını bana kuru ve sönük hissettiren vecdi bir Hasidizm'di bu. O büyülu gecelerde, etrafını saran ışığın yanan bir mumdan çıkan uzantılar gibi titreşip parıldadığını göreyerek onun dans etmesini, şarkı söylemesini ve dua etmesini seyrettiğimi hatırlıyorum. Sonraları, genç bir adam olduğumda, amcamın gizemli uygulamaları bağlamında daha deneysel bir mezhap arayıp, Cuma gecesini Ağlama Duvarı'ndaki haftalık kutlamalarda bunlara benzer birşeyler bularak Kudüs'te iki yıl geçirdim. O sırada bu kutsal Kudüs baloncuğu içinde

kalmayı epey düşündüm, fakat sonunda Kudüs'ün o korkunç dolaylı gücüne dayanmaktansa Kudüs'ten kendime birşeyler katma umuduyla gitmeye karar verdim. Kudüs - sadece gerçek ve kutsal şehir olarak değil, aynı zamanda Öz için bir metafor olarak Kudüs- ruhsal hayatımda merkezi bir imge olarak kalmıştır. Bu yüzden bu ameliyat öncesi görüler kutsal kentimdeki en ilahi yerde ortaya çıkınca, işinin ehli çok özel insanların ellerinde olduğumu anladım. Bu dans imgesini beraberimde ameliyata götürdüm, operasyon öncesi dünyayı kapsayan renkli bir mandalaydı bu.

Ameliyatın olacağı sabah hastaneye geldiğim zaman kendimi iki dünyanın parçası hissettim: ameliyat odasının çelik ve camdan oluşan dünyasıyla, bu ve diğer görülerin oluşturduğu dünyanın bir parçası. İkinci dünyayı kendime sakladım; tıbbi personel arasında bunu anlayacağına güvenebileceğim hiç kimse yoktu; bunu anlayabilecek birini sormanın da hiçbir yolu yoktu. Anestezi uzmanı yavaş yavaş ondan geriye doğru saymamı söylerken ben Ağlama Duvarı'ndaki dansta kaldım.

Her iki dünyada da uyandım. Beynimin içinde fırlayan çok mutlu bir düşünce vardı, "Tanrım, yaptım. Gerçekten yaptım. Belkemiğimden ameliyat oldum. Oldu işte," gibi bir düşünceydi bu. Hissettiğim duygu ise coşku, sevinç ve hayretti. İlaç aldığımı ve bu mutluluğun bir kısmının da morfinden kaynaklanması gerektiğini biliyordum, fakat bu bilgi yersizdi. Uyandığım andan itibaren bir yokluğun farkındaydım, yedi yıldır benim bir parçam olmuş olan birşey kaybolmuştu. Ağrı gitmişti, yaşadığım süreç kaderim olacağını düşündüğüm ağrı tümüyle gitmişti. Hayret ve sevinç içinde hafifçe kıpırdandım ve farklı bir türde, inanılmaz bir ağrı saplandı. Bu ameliyat ağrısıy-

dı, en önemli noktadan kesilmiş olan bedenın ağrısıydı bu: organ incinmeleri, omurilik parçalanması, kemik nakli, kesme, dikiş atmalar, sondalar, mide tüpleri. Bu ağrı aynı zamanda ölüme yaklaştımlığı ve en alt düzeydeki incinebilirlikten şıfa ve sağlığa doğru uzun bir yolculuktan sonraki yeni bir yaşam olasılığını da içeriordu.

Bu ağrı ve incinebilirliğin beraberinde, ameliyat ve ameliyatın etkileri hakkındaki düşüncelerimden çok farklı olan bir algı kapısı, öteki dünyadan giren bir uzanım, bir ışık da gelmişti. Bu ışık, ruh tezahürlerinde ya da ölüme yakın deneyimlerde tanımlanan o körleştiren parlaklık değildi. Çok küçük, ama çok parlak bir ışıktı bu, sanki hareket edebileceğim ve etmem gereken bir yolu belirleyerek tam göğsümün önünde dans ediyordu. Bu ışık güçlü bir pozitif kuvvetti ve aynı zamanda da öteki dünyada varolduğum için bendi, benim canlılığımdı. Yoğun bakım servisinde mutlu bir şekilde yatarken, zihnimin bir kısmı yaşıadığımı, artık sırt ağrısının olmadığını, sadece ameliyat ve iyileşme ağrısının olduğunu kabul ederken bu ışığı dikkatle izliyordum. Bundan sonraki birkaç ay boyunca, özellikle ameliyattan sonraki ilk birkaç haftada, bu ışıkla beraber çalışmayı öğrendim ve bu çalışma iyileşmekle aynı anlama geliyordu. Uygulamada, bu ışık ameliyat sonrası dönemdeki ıstıraplarımda benim rehberim olmuştı: ruhsal terimlerle söylersem, çok kişisel bir yaşam kuvveti, ne o Öz ne de bu öz olmayan, fakat her ikisi arasındaki bağlayıcı bir zincir olan bir enerji cevheri olarak bildiğim deneyime en yakın deneyimdi bu.

Bu ışıkla yaptığım çalışma giriştiiğim en zor fiziksel ve ruhsal çalışmaydı. Egom bu şoktan, acıdan ve ameliyat sonrası ilaçların sisinden çıktıktan sonrası için doğruydu bu özellikle. Ego bilinci bu şıfa çalışmasının karşıtıydı.

Işıkla bağlantımın mutlak olması gerekiyordu ve egomun bu ışığa hiç sahip olmayan pek çok yanı vardı. Ego bilinci hakim olduğu anda, ışık titreşip kararıyor, iyileşme son buluyor ve o korkunç ameliyat sonrası acıya karşı tahammülüm azalıyordu. Böyle anlarda tekrar işlev kazanmak için gösterdiğim uzun süreli çabalar bunaltıcı görünüyordu. Fakat bu ışık dansederek kendi yolunu benim yolum yaptığı sürece hiç bir ölüm tehlikesi, hiçbir iyileşmeme tehlikesi olmadığını biliyordum. Ne var ki ışık karardığı zaman başarısızlığın ve hatta ölümün çok yakın olduğunu biliyordum. Böyle anlarda, ölüm benim adımları çağırdığı zaman sönecek olan ışığın bu olduğunu kesin bir şekilde anlamıştım.

Işıkla yaptığım bu çalışma sürecini en iyi şekilde, bunu uç noktadaki zihin-beden meditasyonlarıyla ve her şeyin kendini salıverme disiplinine ve bir yolculuk duygusuna bağlı olduğu diğer derin ve güç olan zihin-beden maceralarıyla kıyaslayarak tanımlayabilirim. Her şamanın bilmesi gerektiği gibi, bu yolculukların kritik yanlarından biri yolcuyu çevreleyen destekleyici ve kutsal bir ortamın yaratılmasıdır. Oruç tutma, davul çalma, tütsü yakma, toplu halde dua etme, sunakların yaratılması ve arınma törenlerinin hepsi de, şifa görevi devam ettiği sürece yolcuyu öteki dünyanın pek çok tehlikesinden korumak için gerekmektedir. Maaleşef, hastane odası ve ortamıyla tıbbi personel ruhumu pek korumuyorlardı, çünkü tıbbi personel neredeyse sadece bedenle ilgileniyor. Bu anlamda arkadaşların ve ailemin faydası oluyordu, fakat sıcak bir hastane "ruhunun" eksikliğini derinden hissediyordum. Bu benim işimi çok daha kolaylaştırırdı, çünkü kendi kutsal ortamımı yaratmak ve bunu korumak çoğunlukla, ayakta tutmam gereken bilinç durumuma olduğu kadar bağımsızlığıma ve hassasiyetime de tezat oluştuyordu.

Durgun hastane rutinlerinden kaynaklanan pek çok engellemeler de yaşıyordum. Bana zorla anlamsız hareketler yaptırıldığında, konsantrasyonum bozuluyor, ağrılarım artıyor, ışık titreşip kararıyordu ve ışık-rehberimle derin bağlantımı arıtmak ve şifa işine geri dönmek için çok daha fazla uğraşmam gerekiyordu. İlaçlar da potansiyel olarak güçlü başka bir zorlamaydı. Yanımda kendi kendime kullanabileceğim bir morfin damlalığı vardı. Egomun idareyi ele almasına- bu ne kadar belli belirsiz olursa olsun- izin verdiğim zaman, ağrılarım artıyordu; ağrılarımı damlalığı sıkarak azaltabiliyordum. Fakat o zaman ışık dağılıp silikleşmeye başlıyordu ve ben ilacın etkisinin geçmesini beklemek zorunda kalıyordum, ta ki şifa işine geri dönebilene kadar.

Fakat zor ve engelleyici olan sadece hastane faaliyetleri değildi. Anti-ego-niyet durumuyla ilişkisiz olan hemen herşey müdahale edici mahiyetteydi. Gerçekte en büyük zevklerimden biri olan, pencereden görünen Sausalito dağlarının o güzel görüntüsü bile bir müdahaleydi. Beni ziyarete gelen insanlar yatağımdan görebildiğim bu manzarayı yerlere göklere sığdıramıyorlardı, fakat ben anlamı bu dış güzelliği aşan bir görüşle bağlantılı farklı bir deneyim boyutundaydım. Bu ışık dışında odamdaki en güçlü kuvvet bile etrafımdaki insanların sevgisi- konsantrasyonumu dağıtabiliyordu. Tekrar ve tekrar ışığın titreşmesinden, ağrının artmasından ve iyileşmemin durmasından kendi dengemi korumak için ailemden, arkadaşlarımdan ve onların sevgi dünyasından kendimi çekmem gerektiğini öğrendim.

Bazen bu müdahaleler beklenmedikti ve bir imtihan ve ayartma işlevi görüyordu. Ameliyat sonrasındaki üçüncü gecemde bir hemşire psikiyatrik bir acil durum olduğunu söyleyerek uyandırmıştı beni. Boğaz ameliyatı geçiren bir

hastanın ameliyat sonrasında psikoza girdiğini ve dikişlerini çektiğini açıkladı. Adamın iki yönlü bir hastalığı olduğunu ve ameliyattan önce lityum verilmiş olduğunu söyleyerek onlara bu konuda öğüt verip veremeyeceğini sordu. Görev başındaki cerrah psikiyatrik ilaçlar hakkında hiçbir şey bilmiyordu ve psikiyatri danışmanı hiçbir yerde bulunamıyordu. "Sizin ünlü bir psikiyatrist olduğunuzu duydum," diye devam etti hemşire, "ilk çocuğumu doğururken de sizin hamilelik hakkındaki kitabınızı okumuştum." Ve bir sır verir gibi fısıldadı, "Sizin buradaki bölüm başkanlarının birinin psikiyatri olduğunuzu da biliyorum." Egom erkekliğim gibi kabarıvermişti. Yardım etmek istedim ve "ben" ne yapacağımı biliyordum. Işık titreşip zıplamaya başladı. Görmezden geldim bunu ve hastanın durumunu sorguladım, sonra ışık gittikçe silikleşip ağrım artınca kendime geldim. Benim işim bu değildi; ışıktı benim işim. Konuşmayı kesip titreşen ışığın sürekli bir parıltı haline gelişini izleyerek gözlerimi kapattım. Hemşirenin içini çekip odayı terk ettiğini duyunca rahatladım.

Bu ışığımı keşfetmemi, ameliyatımın en iyi -ve egzantrik- sonuçlardan biri sayıyorum. Hastanede olduğum süre boyunca bu ışık hep ön planda kaldı ve sonraki altı ayda yavaş yavaş uzaklaşmaya başladı. Pek çok ruhsal deneyimde tanımlanan o ışığın değişik bir haliydi bu. Çoğu şamanlığa kabul törenlerinde ve şifacılıkta tanımlanan o rehber ışığa benziyordu kesinlikle. Şamanizm literatürünü bilenler için, benim deneyimlediğim türde bir ışık bazen hayvanlar, tanrılar ve insanlar gibi daha olağan yardımcılara benzer bir arkadaş ya da yardımcı olarak tanımlanır. Belki de gerçek bedensel parçalanma o kadar büyüktü ki ışık kadar asli birşey ortaya çıktı ve hiçbir zaman başka bir şekilde cisimlenmedi. Eminim ki bu güç bazı insanlara bir ses tonu olarak geliyor, bazıları içinse bu özel bir bedensel

duygu ya da bir totem hayvanı gibi daha şekillenmiş bir imgedir. Bu kadar uzun bir süre bu denli merkezi ve önemli bir şekilde bu ışığa sahip olmak büyük bir hediye idi ve halen de öyle. Ben bunun bir şifa kuvveti olarak odaklanan yaşam enerjimin, herhangi bir şifanın kazanılması için kullanılması gereken yaşam enerjisinin cisimlenmesi olduğuna inanıyorum. Bugünkü teknik mucizelerle (ki ben bunun esas alıcısıydım) çalışmayan en eski şifacılık geleneği olan şamanlığın bu kuvveti öteki-dünya yolculuklarında araması şaşırtıcı değildir; modern cerrahlığın, elinin altındaki o denli mucizeyle, bunu görmezden gelmesi çok üzücü.

Kimisinde bilinçli olarak zorluk ve acı yaratarak, kimi-sindeyse İpegan ve sanrılandırıcılar gibi güçlü ilaçlar ekleyerek daha pek çok ruhsal yolculuk yaptım; elbette bunların içinde en önemlisi yedi yıllık acı yolculuğu ve bunun bedenimde ve ruhumda yaptığı etkilerdi. Fakat ameliyat deneyimi, nekahat ve iyileşme dönemi bana farklı bir zorluk ve nihayetinde de farklı bir anlam getirmişti. Acaba ameliyat geçiren diğer insanlar da bunu bedene ve psişeye yapılan önemli bir yolculuk olarak mı hissediyorlar? Sadece geçirilecek birşey olabilir mi? Tüm bu deneyimin ilaçlarla, televizyonla ve bir hastanenin sağlayabileceği tüm diğer olanaklarla uyuşturulabileceğini hayal edebiliyorum. Aynı zamanda pek çok insanın böylesine güçlü bir parçalanmada ya da mikropsuz ve mekanik bir ortam ve bakış açısı yerine, ölüm-yeniden doğum deneyiminde bir unsur olan bu büyük geçişle ilgilendiğini de hayal edebiliyorum. Cerrahi bunu isteyenler için böyle bir ortam sağlanmasına yardım etmek için çok şey yapabilirdi ve belki de hastalar tıptan daha çok şey talep ettikçe bunu yapacaktır. Ne de olsa, daha otuz yıl öncesine kadar hastanede doğum yapmak kocayı, aileyi ve ruhsal ortamı dışarda tutan kısmen cerrahi bir süreçti. Doğum merkezleri ve diğer insanileş-

miş hastane içi ortamlar şimdi bir kuraldır ve kadınlar ve aileleri sundukları bu deneyime dair alternatifler ve daha geniş sahalara istedikleri için bu kurumlar işliyorlar (Colman and Colman 1991). Ameliyat öncesi ve sonrası çevremi değiştirmek pek zor olmazdı, böyle bir çevrede olmak için hastaneleri -fakat cerrahları değil- değiştirdim.

Cerrahi deneyimle şamanın şifa yolculuğu arasındaki bağlantılar hakkında daha çok konuşulabilir, fakat ben tuhaf ve beklenmeyen bir bağlantıyı kısaca tanımlayarak bu konuyu noktalamak istiyorum. Michael ameliyatı tarif ettiği zaman, gerçekleşecek olan büyük bir macera duygusunun etkisinde kaldığımı anlatmıştım. Yukarıda tanımladığım yolculuk, cerrahın bir kahraman, hastaninsa bir kurban olduğu bir içeriğe rağmen, tam anlamıyla saf bir maceraydı. Ameliyattan hemen önce bu kitabın editörü olan Don Sandner nekahat dönemim için ilginç olabileceğini düşündüğü bir kitap vermişti okumam için. Bu Gary Jennings'in, altıncı yüzyılda İtalya'daki bir manastırda terk edilmiş bulunan bir çocuğun hayatta kalma ve kendini bulma yolculuğunu anlatan *Yırtıcı* (1990) adlı kitabıydı. Yolculukları onu güney ve doğu Avrupa'daki çöken Roma İmparatorluğu'na götürmüştü. Bu yolculuğunun fiziksel yanı, onun bu macerasıyla benim ameliyattan ve ağrıdan kurtulup iyileşme sürecim arasında bir bağ kurmama yetecek kadar uç noktadaydı. Fakat yolculuğunun en ilginç kısmı, kahramanın çift cinsiyetli oluşunu kabul edişiydi, çünkü hem bir penisle hem de vajinayla doğmuştu, her ikisi de tatmin edecek kerte işlevseldi ve içinde birbirine uyan bir erkek ve dişi ruh hissediyordu. Ameliyat sonrasında bunu okuduğum zaman, tekrar ve tekrar bu kitaba döner olmuştum; gerçekte, iyileşmem için o denli gerekli olan ego konsantrasyonumu bozmayan dikkatle seçilmiş müziğin dışındaki tek dış uyarıcıydı bu kitap.

Ameliyattan sonraki dördüncü gün Michael odama girip bandajları açarak karnımda uzanan açık yarayı incelediğinde *Yırtıcı*'dan böylesine büyülenmemin nedenini anlamaya başladım. Kendimi vajinası açık, çıplak masanın üstünde yatan bir kadın gibi hissettim. Yaşadığım, sanki bedenime yeni bir cinsel organ eklenmiş de psişem içimin derinliklerinde buna uygun bir yapı kurmuş gibi organik anlamda cinsel değildi. Ameliyatımın fiziksel gerçekliği öyleydi ki yeni bir içsel yol ve yeni bir yapı eklemiştim. Yarılma karnımın alt bölgesinde, hemen hemen kalça kemiğimde başlamıştı ve kesik omurgam boyunca çıkmıştı. Michael bu kanalı aletlerini sokmak ve bel omurlarımın arasına bir kemik parçası ve birkaç çelik vida koymak için kullanmıştı. Yatakta yatarken bu yarayı inceleyince, önden arkaya doğru içime girişini hissedebiliyordum. Yaramı, bu yeni kanalı incelerken yaşadığım duygular, yeni oluşan etin duyarlı kıtıltılarıydı. Hiç şüphesiz duygularımın cerraha yönelmesi bu tepkinin bir kısmıydı, fakat içimde evrimleştiğini hissetmiş olduğum ve hala da hissettiğim şey psikolojik tepkinin ötesindeydi. Yeni bir cinsiyet ve yeni bir cinsel kimlik kazanmış gibiydim ve bu da iyileşmemin gerekli bir kısmıydı.

Şimdi neden bu kadar çok şaman yolculuğunun cinsiyet değişimi içerdiğini ve neden bu kadar çok deneyimli şamanın ne erkek ne de kadın giysisine ya da rolüne zorlanmayı reddettiğini anlıyorum. En derin seviyede şifa bulmak parçalanmayı ve egonun çözülmesini kabul etmektir. Egodaki değişim bu dönüşümün en son ve en tehlikeli kısmıdır, tıpkı bir sanrılandırıcı ilaç tribinin son iki saatinin en tehlikeli ve önemli zaman olduğu, artık arketip harikaların hakim olmadığı ve değişimin o çok küçük kişisel kimlik bilincine katılması veya psişedeki tuhaf bir mev-

cudiyet gibi atılması gerektiği bir zaman olduğu gibi. Freud'un pek doğru bir şekilde belirttiği gibi, ego kimliğinin en erken ve en güçlü kısmı cinsel kimliktir ve ego duygunun değişmesi için bunun da değişmesi ve akıcı olması gerekir.

Şıfanın gerçekleşmesi için bir kurban gerekir. İsrarlı ve kabullenilmiş bir cinsel gerçekliğin kurban edilmesi sunulabilecek en güçlü kurban olabilir. Yatağında yatmış iki şeyin bu yeni birleşimini hissederken - yeni kanalın ağrısıyla bunun sondalanmış penisimle bağlantısını- göğsümün önünde dönüp duran ışığı gelecekte biraz daha parlak bir şekilde ışıltatabilecek, henüz başlayan, bozuk, fakat potansiyel olarak yaşayabilecek bir bütünlük ilişti gözüme.

KAYNAKÇA

Colman, L., and A. Colman, 1991. *Pregnancy: The Psychological Experience*. New York: Jennings, G. R. 1990. *Raptor*. New York: Bantam.

Jung, C. G. 1970 [1955, 1956]. The Conjunction. In *Mysterium Coniunctionis*. Bollingen Series XX: The Collected Works of C. G. Jung, vol. 14. Princeton: Princeton University Press.

Minkin, J. 1935. *The Romance of Hasidism*. New York: Macmillan.

DİNLEMİYİ ÖĞRENMEK: YILANIN BİRİ BENİ ŞAMAN YOLUNA ÇAĞIRIYOR

Carol McRae

Bu bölümde, Carol McRae hiç de uygun bir ad olmayan Rosie adında bir yılanla yaşadığı aktif imgelemine anlatıyor. Rosie, McRae'nin göğüs kanserini keşfetmesi ve bunun ertesinde yaşamsal görevlerini yerine getirmesi sürecinde onunla kalmış ve eylemlerini sıkı bir şekilde yönlendirmiştir. Burada, analitik psikolojide uygulandığı şekliyle aktif imgelem, şaman bir dostla çok daha güçlü bir karşılaşmaya yol veriyor.

Jinekologum bana göğüs kanseri olduğumu haber vermeden bir gece önce bir rüya gördüm:

Uzun siyah bir yılan kalbime doğru zıpladı. Onu engellemek için elimi kaldırdım, fakat yılan durmadı. Sonunda, aklıma yapacak başka birşey gelmediğinden, onu başının arkasından yakaladım (bu şekilde beni ısıramazdı) ve bana yardım edecek birini aramaya gittim. Görünüşe göre bir okul kampüsündeydim ve küçük bir sınıfa girdim. Herkes meşguldü ve sınıflarda ders işleniyordu. Bana yardım edecek kimse bulamadım. Çıkış kapısının yanındaki tahta bir sıraya oturdum ve ilk defa olarak elimdeki yılanı gerçekten baktım. Ölmüştü! Korkumdan onu o kadar sıkımsıttım ki ölmüştü. Bunu anlayınca büyük bir dehşete kapıldım.

Bu rüyanın benim öleceğim anlamına gelmesinden korkmuştum ve göğüs kanseri olduğumu keşfedince, sanki bu korkum doğrulanmıştı. Olabildiğince hızlı bir şekilde operatörlerle konuşup biopsi yaptırdım ve nihayetinde ameliyat olma safhasını geçirdim. Bedenimin bir kısmını almak zorunda kaldılar. Pataloji raporunu beklediğim bir hafta bana ebediyen sürmüş gibi geldi, fakat sonuçlar lenfelerde sorun olmadığını ve tedaviye devam etmeye gerek olmadığını gösteriyordu. Gördüğüm rüyanın harfi harfine alınmaması gerekiyordu.

Ölümlle bu fiziksel karşılaşmayı atlattıktan ve yaşama geri döndükten hemen sonra oturup aktif bir imgelem uyguladım: Gözlerimi kapattım ve gördüğüm o rüyaya geri döndüm; on yıldan fazla bir süredir, bir rüyanın enerjisini almak istediğimde kullandığım bir teknikti bu.(1)

Ölü yılanı, içimdeki kutsal bölgenin girişini işaretleyen iki yanı ağaçlıklı bir yola götürdüm. Yolun ötesinde apaçık bir alan ve uzun bir şelalenin dibindeki küçük, derin bir gölcüğe bakan bir uçuruma çıkan taş basamaklar vardı. Üstümdekileri çıkarttım ve yılanla birlikte gölcüğe atladım. Gölcüğün dibinde, daha önceki bir rüyamdaki bir figür olan, yaşlı bir kadın vardı. Daha önce bana pek çok defa öğüt vermişti, bu nedenle ona yılanla ne yapacağımı sordum. Şelalenin tepesine çıkmamı, yılanı gömmemi ve üç gün içinde geri gelmemi söyledi. Söylediği gibi yaptım.

Üç gün sonra başka bir aktif imgelem yaşadım:

Yaşlı kadın durumun öneminden dolayı bir cübbe giydi ve beraberce yılanı gömdüğüm yere gittik. Japon usulü yere oturup uzun bir süre başımızı eğdik. Yılanla onunla karşılaşmaya hazır olduğumuzu

söyledik. Yerden, beş metre uzunluğunda, kuyruğunun ucunda dimdik duran devasa bir yılan yükseldi. Bana doğru geldi ve yavaş yavaş çıplak bedenimi sarmaya başladı, ta ki başı gözlerimden birkaç santim ötede durana dek. Eğer isteseydi canımı alabilirdi, fakat bana gelmesinin nedeni bu değildi. Bana isminin Rosie olduğunu söyledi, ben asla böyle bir isim seçmezdim; bu yüzden bu yılanın benim imgelemin ürünü olmaktan fazla birşey olduğunu anladım.

Rosie bana tinsel nağmeler söylemeyi ve bedenimden özgürce akmasına izin vermediğim enerjimin büyük bir kısmını tuttuğum göğsümün üst kısmındaki engellerin önünü açmam için nasıl bedensel çalışmalar yapacağımı öğretti. O sıralarda iyi bir arkadaşımın gitmek üzere olduğu bir aşramda meditasyon yapmamı önerdi. Çok kesin konuşuyordu. Mesela şöyle diyordu, "Bunu beş defa yap," "Üç gün sonra beni görmeye gel".

Yeterince dikkat göstermezsem bazen öğretisi şaşırtıcı oluyordu. Rosie ile ilişkimin başlamasından dört ay kadar sonra, hafta sonunu bir arkadaşımın okyanus kıyısındaki evinde geçirmek için San Francisco'nun yukarı sahili boyunca arabamı sürüyordum. Bir virajı dönerken arabam yavaşça çimlere saptı ve küçük bir bayıra çıkarak, daha ben anlamadan, yan dönüverdi. Arkamdan gelen bir sürücü yardım çağırmaya giderken ben sürünerek arabadan dışarı çıktım. Yarım saat içinde arabam düzelmiş ve yeniden yola koyulmuştum. Tek hasar dikiz aynasının ayarının bozulmasıydı ve düzeltilmesi gerekiyordu. Fakat ben çok sarsılmıştım. Eve vardığım zaman oturdum ve Rosie'ye "Burada neler oluyor?" diye sordum.

Sert bir tavırla şöyle dedi, "Meditasyon yapmalısın ve bunu şimdi yapmalısın. Artık daha fazla oyalanmak yok. Yedi günlüğüne o

aşrama git ve bunu yapmadan beni görmeye gelme. Bu şana, eğer çalışmamıza odaklanmazsan neler olabileceği hakkında bir fikir verir!”

Bir yıl kadar Rosie'nin öğreniminde kaldım. Sonra biriyle tanıştım ve aramızda derin bir ilişki başladı. Bundan sonraki on yıl boyunca Rosie ile arada sırada temasa geçtim, ki bu süre zarfında ben Jung kuramını izleyen bir psikoanalist olmuştum ve eşimle beraber ailemize iki çocuk katmıştık. Başlangıçta ilişkiye odaklanmam doğruydu, fakat Rosie çalışmamıza yeniden başlanıya zamanının geldiğini söylemeye başlamıştı. Uzun süre sabretmişti. Üç ay aralıkla, her biri olası bir ölüm tehditi taşıyan iki ameliyat daha geçirdiğim için yine korkmuştum. Ölüm tehditleri geçince iyi talihim için Rosie'ye teşekkür ettim.

Arka tarafında beş güzel meşe ağacı olan bir eve taşınmamızın üstünden bir hafta geçmemişti ki, ciddi bir şekilde yaralanabileceğim ya da ölebileceğim bir araba kazası geçirdim. Zarar görmemiştim, ama çok sarsılmıştım. Birkaç hafta sonra, oğlum arabadayken bir kırmızı ışıktaki çamurluğu eğdim. Her iki kazaya da dikkatimin dağılması neden olmuştu. Yardım istemek için Rosie'ye gittim. Her gece gelip onu görmem gerektiğini söyledi. Kendi güvenliğim için olduğu kadar çocuklarımın güvenliğinden de korktuğum için, her gece sabaha karşı saat üç civarında kalkıp Rosie'yle konuşmak ve ağaçların enerjisini hissetmek için evimizin verandasına çıkıyordum.

Üç yıl boyunca her gece kalktım. Ağaçların derinleştirici, sakinleştirici enerjisi bana yardım ediyordu. Ağaçları hep sevmiştim ve onlarla aramda derin bir bağ hissetmiştim. Oniki yaşımdayken bana bir ip merdiven vermişlerdi, böylece ilk kez avludaki yirmibeş metre uzunluğundaki bir ladin ağacına tırmanabilmiştim. Bunu izleyen bir buçuk yıl

lı onu severek, onunla konuşarak ve onda sükun bularak bu ağaçta geçirmiştım. Evimizi Marin'de almamızın nedeni bu meşe ağaçlarıydı ve ben bu ağaçlarla da aramda benzer bir ruhsal bağlantı hissediyorum.

Geceleri, hafifçe gagalayıp şarkı söyleyen bir ağaçkakan olduğunu sandığım bir ses tarafından da çağrılıyordum. Her gece, beni verandaya çağıran bu yüksek ve net şarkıyı duyuyordum. 1980'de ilk kez bir görü arayışına başladım; o zaman bir ağaçkakan, tam önümden başlayıp gagalaya gagalaya gizli bölgemin etrafında tam bir daire çizmişti. Tam bir daire içinde hareket etmesi altı saat sürmüştü ve tekrar öne gelince uçup gitmişti. Ağaçkakanın benim için önemli bir şaman rehber olduğu biliyordum, ama birlikte nasıl çalışacağımızı bilmiyordum. Şimdi 1990 yılında da beni dışarı çağırmak için şarkı söylüyor. Bu ağaçkakanın Rosie'yle yaşadığım sürecin bir parçası olduğuna dair kuşkularım olduysa da, o yılın Şükran Gününde bir ağaçkakanın düz bir hat üstünde tam oturduğum yere doğru uçarak yatak odamın penceresine vurup verandada ölmesi üzerine bu kuşkularım silinmişti. Rosie'ye gittim ve "neden" diye sordum. Ağaçkakanın dikkatimi çekmesi gerektiğini söyledi. Ruh dünyasıyla bağlantımın gücü hakkında şüphelenmeyi kesmeliydim. Ağaçkakanın - kendi içimdeki ve bu dünyayla ruh dünyası arasındaki- kapalı bölgeleri açmama yardım ettiğini anladım. Bir kez kendimi açıkça bu gece uygulamalarına verince, ağaçkakan daha seyrek gelmeye başladı, daha yavaş şarkı söylüyordu ve sonunda hepten sustu. Şimdi ağaçkakanın sadece ara sıra şarkı söylediğini duyuyorum. Ne var ki hemen hemen gittiğim her yerde ağaçkakanların hafif gagalama seslerini işitiyorum. Bunu işittiğim her seferinde yüreğim kabarıyor, çünkü eski, değerli bir dostun selamı bu.

Son zamanlarda Rosie'ye başka içsel yardımcılar katıl-

dılar . Bir rüyamda sol omuzuma otuz santimlik bir sinek tünedi ve Rosie'yle çalışmamda bana yol göstermeye başladı. Sinek oluyordum ve o sırada üstünde uğraştığım şeyden uçup gidiyordum. Sinekler çok geniş bir açıdan görebilen gözlere sahip oldukları için, bu sinek görüşümü genişletmeme yardım etti. Görüşümü olağan gerçeklikten hafif bir trans durumuna geçirmeyi de öğrenmiştim.

Bir rüyamda bir mağarada bir ayı yaşıyor ve fiziksel şifa dağıtıyordu. Onu ziyaret etmek uygulamalarımın düzenli bir kısmı olmuştu, bedensel gerilimi üzerimden attığım, bedenimi yeniden hizaya soktuğum ve kendime şifa verdiğim bir zamandı bu.

Kayak yapılan eğimli bir alanda bir çakal bana doğru gelip sessizce durmuş ve bakışlarımız karşılaşmıştı. Tanı arkamda oğlum vardı, ama çakalı görmemişti. Çakal şimdi hilekar yanıma geliştirmeme yardım ediyor: yani herşeyi daha hafife almak, hayatın ironilerine gülmek, aksi halde çok ağır ve tüketici olabilecek şeylerle oynayıp bunları biraz eğip bükme gibi.

Nihayet, ikinci görüşüm sırasında, rüzgar ruhunun danseden ritimleri bana günlük dünyayla ruh dünyası arasındaki paylaşımı öğretti. Rüzgar, çoğunlukla tüm etrafımda danseden ritimler halinde hareket eden havanın dolaysızlığı aracılığıyla, bu dünyayla ruh dünyası arasındaki bağlantıyı bulmama ve her iki dünyayla bir paylaşımı hissetmeme yardım ediyordu sanki.

Rosie diğer hayvan yardımcılardan farklı. Şaman gelenğinde ayı, ağaçkakan, sinek ve çakal benim yardımcı hayvanlarım ve Rosie de benim dost ruhumdu. Jung kuramını izleyen bir psikoanalist olan Jeff Raff Rosie'yi sadece bir dost olarak değil, psişik alemden ayrı bir gerçeklik olarak adlandırıyor

Rosie, ben büyük bir tehlike içindeyken, kansere yaka-

lanmışken, ta içimin derinliklerine, yüreğime geldi. Onun kendisini bu dünyada ifade edebilmesi için ona odaklanmama ihtiyacı var, benim de şifacı olarak kabul edilmem için ona ihtiyacım var.

Rosie'yle ve yardımcı hayvanlarımla yaptığım çalışmalarından sonra arada sırada oluşan zonklama ve karıncalanma duyumsamalarını farketmeye başlamıştım. Bu duyumsamalar gittikçe güçlendi, her biri bedenimin belli bir bölgesinde oluşuyordu. En güçlü ve en sık ortaya çıkan enerjiler sırtımın üst kısmındaki çarpıntı, ki bu Rosie'ydi, ve başımın içinden geçip tepesinden çıkan enerjidi, ki bu da ayıydı. Jung kuramını izleyen bir psikoanalist olarak çalışmalarımda gittikçe daha fazla yardımlarını istemeye başlamıştım. Analiz ettiğim hastalarımınla yaptığım çoğu seansta bu hayvanların hastalarımınla ilişkilerimi derinleştirmeme yardım eden enerjilerini hissediyordum.

Analiz yaptığım hastalarımın güçlü rüyalarının, özellikle kabuslarının kapsamını genişletmelerine yardım etmek için hastalarımınla aktif imgelemi kullanıyordum, ki görünüşe göre bu rüyaların enerjileri ve genellikle tamamlanmamış olan eylemleri, ortaya çıkmakta olan yeni bir duruma dikkat çekmek amacıyla bilinçaltından gelen bir çağrıydı. Bunun sonucunda çok şey olabilir, çünkü bu aktif imgelem süreci son derece bireyseldir. Benimle çalışan gittikçe daha çok sayıda insanın hayvan rehberler keşfettiklerini farkettim- yılanlar, kurtlar, baykuşlar, hatta karıncalar. Hastalarımın rüyalarında her zaman hayvanlar olmuştum, ama bu süreç son zamanlarda bu hayvanların öğretmek için çok daha aktif bir biçimde öne çıkmalarını sağlıyor gibiydi.

Öyle görünüyordu ki enerjiyle imge arasındaki ilişkiyle gittikçe daha çok ilgilenmeye başlamıştım. Bazen biri

daha üstün geliyordu, bazen de diğeri. Kendi şamancı çalışmamda, Rosie ya da ayı benimle hem imge hem de enerji aracılığıyla iletişimde idirler. Hastalarım da ise imge rüyalar ya da aktif imgeleme yoluyla ortaya çıkıyor. Bu da benim kendi enerjime dikkat edip onların da kendi enerjilerinin yerini belirleyip bu enerjileriyle çalışmalarına yardım etmemi gerektiriyor. Enerjinin bedenimde nerede olduğuna, ne kadar güçlü olduğuna ve beni neyi görmeye ya da ne yapmaya yönlendirdiğine dikkatimi verebiliyorum. Hastalarım da enerjinin bedenlerinin neresinde en güçlü olduğunu ve bunun nasıl bir his verdiğini kontrol ederim. Bazen sadece bir süre sessizce dikkatimizi buna veririz ve değişip değişmediğine ve eğer öyleyse nasıl değiştiğine bakarız. Kimi zaman bu bir çocukluk deneyimiyle ilgili olur, hatta bir adı bile olabilir. Sonra onunla konuşabiliriz ve onun şimdi yetişkin olan hastam için elinde ne tuttuğunu ve bunu salıverilmesi için ne gereksindiğini bulabiliriz. Bu anlamda biz enerjiyle kişisel bir seviyede çalışıyoruz.

Enerji aktif bir şamanca durumun güçlü bir göstergesi de olabilir. Son zamanlarda analiz yaptığım bir hastam aramızdaki enerjinin kuvvetini hissetti ve kendisini bununla baş edemeyecek kadar küçük hissettiğini söyleyerek geri çekildi. Sesim, sanki arkamda biri konuşuyormuş gibi, yükseldi. Olağandan daha boğuk, daha yüksek ve daha sertti sesim ve "ben" şöyle dedim, "Kendini büyült!" He-men o anda her ikimiz de benim aracılığım la konuşan şamanca bir enerjiyi deneyimlediğimizi anladık.

Rosie'yle deneyimlediğim bu süreç boyunca, bunların benim başıma geldiğine inanmak zordu, ona sunacağım bir şeyimin olduğuna inanmak daha da zordu. Rosie'nin öğretisinin beni nereye götüreceği duygusu henüz açık değil, ama bu yolda devam etmekten başka seçeneğim

yok. Rosie sürekli bunu açığa vuruyor. Hastalarımı ilettiğim mesaj aynı zamanda kendim için ve belki Batı kültüründeki çok insan için de bir mesaj: Rosie gibi varlıkların dünyasının alıcısı olmak için "kendini büyült!".

NOT:

(1) Aktif imgeleme, bir rüyanın bilinçli ego açısından daha tatminkar bir şekilde sona ermesi için bilinçli zihinden bir telkin gönderilmesi olan duru rüya görme gibi, rüyalarla yapılan daha bilinçli çalışmalardan ayırdedilmelidir. Aktif imgeleme başarılı olduğunda kişi uyur ve rüya görür, bu kez rüyasının sonu çok daha pozitif ve güçlüdür. Aktif imgeleme bilinç altından çıkar ve bilinçli egonun çalışması ortaya çıkkanı yönlendirmek değil, onun alıcısı olmaktır.

HAPSOLMUŞ RUHLAR: RUH DÜNYASINA GİDEN BİR GEÇİT

Lori Cromer

Bazı insanların görüler, ruhlar ve ölmüş kişilerin canlanmış imgelerini görüp onlarla konuşmak gibi muhtemelen miras aldıkları bir yetenekleri vardır. Lori Cromer bu psişik medyumlardan biridir. Bu medyum görülerinin gerçekliği ya da doğruluğu üstüne pek çok tartışma yürütülmüştür. Ne tür bir gerçekliği açığa vuruyorlar? Pek çok kez medyumların öteki dünyadan , başka hiçbir şekilde bilme olanakları olmadığı bilgiler alıyormuş gibi görünmeleri nasıl açıklanıyor? Ben analitik çalışmalarımda bu türden pek çok olay duydüm. Bu sorulara kesin bir yanıt vermemiz uzun zaman alacak. Öte yandan, pek çok topluluğun, ihtiyaçları olduğunda ya da olağandışı koşullarda danıştıkları medyumları vardır. Burada, böyle bir durumda bir medyumun verdiği yanıtı anlatacağız. Medyumlar, kabile şamanının daha dramatik olan törenlerini uygulamazlar, fakat yaptıkları şamanizme o kadar yakındır ki çoğunlukla kendilerine kent şamanları denir.

Cürütlü bir şubat günüydü ve içim içime sığmıyordu.

Uzun süredir kayıplara karışmış olan canciğer arkadaşım Sarah'yla buluşmuştum. Saatlerce konuştuktan sonra, Sarah bana oturduğu evin üstündeki daireye bakmak ister miyim diye sordu. Sarah'nın yenilediği kiralık bir daireydi bu. Çok güzel tahta bir merdivenle yukarıya çıktık ve Sarah mutfaktan başlayarak evi gezdirmeye koyuldu. Bana mutfakı yenilerken karşısına çıkan zorlukları anlatırken, mutfak penceresinden dışarı baktım. Dağ yamaçlarının güzelliği karşısında sersemlemişken, Sarah'nın sesi silikleşmeye başladı ve yumuşak bir kadın sesinin konuştuğunu duydum. "Manzara ne kadar güzel değil mi? Yıllarca bu dağ eteklerinden mest olarak bu pencereden dışarı baktım ben." Söylediklerine hak vererek orada durdum, sonra bunun arkadaşımın sesi olmadığını kavradım. Öyleyse kimin sesiydi bu?

Kafam karışmış bir halde Sarah'ya hiç bu dairede bir ruhun sesini duyup duymadığını sordum. Asla bir ruh görmediğini ya da işitmediğini, fakat yıllardır geceleri yukarıdan gelen ayak sesleri işittiğini söyledi. Sarah, bir kadın kiracının sürekli olarak bir hayaletin ismini bağırdığını işittiği için taşındığını da hatırladı. Şaşkın bir halde daireyi dolaşmaya devam ettik. Yatakodasına adımımızı atınca, içimi kızgınlık ve korku duyguları kapladı. Saçlarını bir topuz halinde toplamış, çiçekli bir elbise giyen ince, zenci bir kadın imgesi belirdi. Yatağa yatırılmıştı ve zenci bir adam tarafından dövülüp ırzına geçiliyordu. Korkarak odadan dışarı fırladım.

Sarah beni izleyerek oturma odasına geldi. Korku içindeydim ve nefes nefese kalmıştım. Sarah ne olduğunu sordu. Gördüğüm imgeyi ona anlatırken yüzüne yansıyan şok ve korkuyu görebiliyordum. Kafama yüzlerce soru hücum etti. Bu gerçek miydi? Bu imge nereden gelmişti? Bu

insanlar kimdi? Sonra birdenbire bir düşünce netleşti: Bir şekilde bu ruha yardım etmeliydim. Hapsolmuştu ve bunun nedenini bilmiyordum.

Sarah'yla beraber dar merdivenleri inerken, başka bir korkunç imge geldi önüme. Zenci kadın aynı zenci adamla merdivenlerin tepesinde duruyordu. Adam sağlam yapıydı, üzerinde iş pantolonu ve lekeli beyaz bir tişört vardı. Kaşından ter akıyordu ve kolları bir kir tabakasıyla kaplanmıştı. Tartışıyorlardı. Adam çok kızmış görünüyordu ve kadına vurmaya başladı. Kadın kaçmaya çalıştı, ama adam onu dar merdivenlerden aşağı itti. Kadının basamakların keskin kenarına çarpan omurgası kırılınca, sırtımda ve boynumda bir acı hissi duyumsadım. Her yanı kırık ve cansız bir şekilde merdivenlerin dibine yığıldı -ölmüştü.

İçimde bir panik duygusunun kabardığını hissettim ve "Neden Sarah bunu göremiyor? Neden ben görüyorum?" diye merak ettim. Kendimi toparladığım zaman Sarah'ya terapistime danışacağımı ve ertesi gün tekrar geleceğimi söyledim. Sersemlemiş bir halde eve doğru sürerken, yavaş yavaş açığa kavuşan bu yolculuktan dolayı heyecanlanmalı mıydım, yoksa bir psikiyatri hastanesine mi gitmeliydim emin değildim. Terapistimi aradım ve uzun bir görüşmeden sonra bana meditasyon yapmamı, kendimi bir merkezde toplamamı ve beni koruyup yol göstermeleri için ruh rehberlerimi çağırmamı söyledi. Telefonu kapattıktan sonra, istemeden yere oturup meditasyon yapmak için gözlerimi kapattım. Ve hemen o anda, ardı arkası gelmeyen bir içsel konuşmayla mücadele etmek zorunda kaldım: "Nē yapıyorsun-sen? Deli misin? Neler oluyor?" Nihayet, sonsuzluk gibi gelen bir zaman sonra, içsel konuşmam kesildi. Bir sakinlik duygusu sardı beni ve bedenime bir kuvvet girdi. Kendimi hazır hissettim.

Ertesi gün öğleden sonra geç saatlerde arkadaşımın evine vardım. Kar yağıyordu, yağın sessizliğini hatırlıyorum. Kısa bir an için, çocukluğumun en iyi kısmına -evin dışında oynadığım oyunlara- geri döndüm. O zamanlar kendimi canlı, sakın ve güvenli hissettiğim zamanlardı. Bu anıların neden bana geri döndüğünden emin değildim, ama bunları engellememeye karar verdim. Huzursuzluğumu yatıştırmalarına izin verdim.

Sarah beni bekliyordu. Ruh rehberlerimizle ilişkiye geçmek için içimizdeki o sessiz yeri bulmak ve meditasyon yapmak için evindeki kanepeye oturduk. Benim geyik/panter ruhum önümde belirdi. İçsel dünyayla ilişkiye geçmeye başladığım zaman ilk tanıştığım ruhlardan biriydi bu. İki yanı vardı. Geyik yanı daha yumuşak başlı ve çevikti. Geyik bana koşulsuz sevginin desteğini ve rahatlığını ve şakacılığın önemini öğretti. Diğer yanı olan panter ise çok daha saldırgan ve korkusuzdu. Bana nasıl avlanılacağını, nasıl sebatkar olunacağını ve inanılmaz güçten nasıl yararlanılacağını öğretti. Görünüşü bana cesaret veriyordu ve bana yardım etmesi için onun değişik kuvvetlerinden yararlanmayı umuyordum.

Yukarıdaki daireye çıkma vaktimiz gelmişti. Merdivenlerden çıkıp yatak odasına gittik ve yatağın ayakucuna oturduk. Sarah'yla yanyanaydık. Gözlerimi kapattım ve zenci adamın imgesi belirdi. Sert bir şekilde onunla konuşmaya başladım. Sanki sözlerim yönlendiriliyor ve içimdeki derin bir yerden geliyor gibiydi. Ona iki ruh arasında açığa çıkan bu durumdan bahsetmeye başlayınca, ellerini kaldırıp yumruk yaparak bana saldırmak için üstüme doğru koşmaya başladı. Ne var ki bana ulaştığında, adamın imgesi dumanlaştı ve yukarıya yükselip gözden kayboldu.

Odanın öbür ucunda hafif bir inilti duydum. Köşeye bir göz attım ve zenci kadının ruhunu gördüm. Ona doğru yürüdüm ve kadın ağlarken onu kucakladım. İstirabını hissedebiliyordum. Orada oturup beraberce kadının korku ve suistimalle dolu yaşantısına tanık olurken aramızda büyük bir sevgi ve şefkat duygusu gelişti. İsmi Michelle Thomas olduğunu ve kocasının ismi Tim olduğunu söyledi. Dönüp duran, şifa verici bir enerji bizi birleştirirken şefkat duygusu yoğunlaştı. Tavandan dönen enerjinin ortasına parlak bir ışık düştü. Işık parladıkça Michelle'in imgesi silikleşti ve dönen enerjiden bir ruh kuvveti çıkarak ışığın içinden yukarıya fırladı.

Gözlerimi açtım ve arkadaşımın yanımda oturduğunu gördüm. Onun da birşey deneyimleyip deneyimlemediğini merak ediyordum. Sarah, tam ben yukarı çıkma zamanının geldiğini söylemeden önce inanılmaz bir güç ve korunma duygusu hissetmiş olduğunu söyledi. Aynı zamanda da, Sarah kedisinin gözlerinin normal halinden üç kat büyüdüğüne dikkat etmişti. Yukarı çıkıp yatak odasına girdiğimizde, ruhu avuttuğumuzu hissetmişti. Görüşü buğuluydu, fakat sonra tavandan çıkan belirsiz bir imge görmüştü. Kulaklarıma inanamıyordum. Deneyimi tıpkı benimkine benziyordu. Bütün bunlar ne anlama geliyordu? Ben de kendi deneyimimi anlattım ve uzun süre sessizce yanyana oturduk.

Üç ay sonra Sarah'yı tekrar ziyaret ettim. Ortak deneyimimiz üzerine konuştuk. Ruhların salınmasından beri kendini fiziksel ve zihinsel olarak farklı hissettiğini söyledi. Özellikle bu kadar çok sırt ağrısı veya nedensiz depresyon nöbetleri yaşamamıştı daha önce. Sarah bu fiziksel ve zihinsel belirtilerin belki de hapsolmuş kadının ruhunun acısıyla ortaya çıktığını düşünüyordu. Bunun doğru olup

olmadığını bilmiyordum, fakat deneyimin garip zamanlaşmasına ve belirtilerin azalmasına bakılırsa bu mümkün görünüyordu. Bu olumlu işaretlere rağmen, endişe duyuyordu, çünkü gece geç saatlerde yukarıdaki mutfakta ve oturma odasında ayak sesleri duymaya devam ediyordu. Daha önceleri yukarıda uzun zaman geçirmiş olan kedisi de yukarıdaki mutfakta görünüşe göre boşluğa tıslamış ve sonra da daireye geri dönmeyi reddetmişti.

Yukarı çıkmanın iyi bir fikir olduğuna karar verdim. Davulum da arabadaydı, böylece destek olması ve koruması için onu da yanıma aldım. Evin alt katındaki mutfığa gittim, ne bir ruh hissettim, ne gördüm, ne de işittim. Döndüm ve gönülsüzce alt kattaki yatak odasına girdim. Odaya adımımı attığım anda yine ıstırap ve terör hissettim. Oturma odasına gittim ve odanın ortasına oturdum. Gözlerimi kapatıp davul çalmaya başladım. O sırada birlikte çalıştığım ruh rehberi olan ejderhadan yardım istedim. Davulun ritmine uyarak danseden ejderhanın imgesi belirdi. Dansı, onunla birleşmemi sağlayan bildik törensel bir dansı. Yüzlerimiz birbirine dönük bir şekilde birlikte dans ettik. Döndüm ve ejderha beni merdivenlerden yukarıdaki daireye doğru izledi. Merdivenlerin tepesine vardığımızda ejderhanın içine girdim ve ikimiz bir olduk. Şimdi ejderhanın kırmızı gözlerinden bakabiliyordum. Görünün netliği ve algım öyle keskinleşmişti ki hapsolmuş ruhların boyutunda kalmış insanları ve nesneleri görebiliyordum. Ejderhayla beraber oturma odasına girdiğimde, üç ay önce görmüş olduğum aynı ruhu, Tim'i gördüm. Korkudan köşeye çömelmişti. Ejderhayla beraber ona yaklaşınca korkunç bir vahşet yaşattığını ve kurtulmak için kendisini affetmesi ve karısına yaptıklarını telafi etmesi gerektiğini söyledim. Döndüm ve diğer ruh olan Michelle'in odanın köşesinde durduğunu gördüm. Ona, kurtulması

için kocasını affetmesi gerektiğini söyledim. Erkek ruh di-
şiye doğru yürüdü ve köşede sessizce konuşmaya koyuldu-
lar. Bir süre sonra kucaklaşıp ağlamaya başladılar. Sonra
iki ruh birleşti. Şekilleri silikleşmeye başladı ve eski baca
deliğinden çıkıp gittiler. Ruhlar ortadan kaybolmuş olsa
da hala bir varlık hissedebiliyordum. Yatakodasına girdim
ve ağlayan bir çocuk sesi duydum, "Anne, anne, neredes-
sin?" Çocuğu korkutmamak için hemen insan biçimine ge-
ri döndüm. Bana annesinin gittiğini ve onu uzun bir süre-
dir bulamadığını söyledi. Elini tutup onu oturma odasına
götürdüm ve annesini bulacağımızı söyledim. Michelle'ı
çağırdık, ortaya çıktı. Bir sis içinde sadece dış hatlarını gö-
rebiliyordum. Çocuğu kollarına aldı ve gerisin geriye baca
deliğinden çıkıp gitti. Her ikisi de gitmişti.

Ertesi yıl Sarah'yla beraber özgürleşen ruhları onurlan-
dırmak ve Sarah ve evi için yeni bir başlangıcı kutlamak
için ne yapabileceğimizi tartışıyorduk. Tütsülemek deni-
len, geleneksel bir arıtma yolunu seçtik. Tütsüleme yapı-
lırken, arıtma yapmak istenilen bölgede adaçayı gibi kut-
sal bir malzeme yakılır.

Sarah'yı görmek için yerimde duramadığımdan, tütsü-
leme için biraz erken gittim. Sarah heyecanla, Michelle ve
Tim Thomas'ın özgürleşmesinden beri sırt ağrılarının ve
nedensiz depresyon hallerinin yatıştığını söyledi. Üst da-
ireye çıkmaya karar verdik. Oturma odasının köşesinde
yerde saklı duran bir tomar resim vardı. Biz konuşmaya
dalmıştık ki bir anda yığının altındaki resimler birbirine
çarpıp tıkırdamaya başladılar. "Sarah'nın kedisi olmalı," di-
ye düşündüm. Fakat kedi odada değildi. Pencere kapalıy-
dı ve kapılardan ya da pencerelerden gelen bir hava akımı
algılayamamıştım. Bu açıklanamaz tıkırtı bizi ürkütmüştü.
O sırada başka bir ruhun varlığının farkına vardım.

Kendimizi ve odayı adaçayı ve sedir ağacıyla sise boğarak törensel arıtmaya başladık. Davul çalmaya başlayınca, çok daha açık bir şekilde yeni bir erkek ruhun varlığını hissettim. Ruh keskin bir şekilde netleşti. Kızgınlık ve nefret içinde odanın bir kenarında duruyordu. İstenmeden oraya girdiğimizi hissediyordu. İngiliz benziyordu, kumsursuz bir şekilde giyinmişti, üstünde siyah çizgili bir takım elbise ve cebinde altın bir saat olan buna uygun ipek bir yelek vardı. Davul kendi ritmini tutturmuştu, daha hızlı ve daha yüksek çalmaya başladım. İngiliz ışıktan geçip gitmesini ve daireyi terketmesini söylediğimi işittim. Tartışmaya başladık. Bana gitmek isteğinde ya da ihtiyacında olmadığını söyledi. Ben de ona zamanı geldiğini ve burada onun için hiçbir şey olmadığını söyledim. Sonunda, nedeninden emin olamasam da, gönülsüzce tavandan parlayan ışığın içinde gözden kayboldu.

O gece evde yatağa uzanmış Sarah'nın kasabası hakkında bir tarih kitabı okuyordum ki kasabanın önemli bir kurucusunun resmini gördüm. Sarah'nın evinde gördüğüm İngilizdi bu! İsmi Dr.Stephen Mountain idi. Homeopati* tıbbi üzerinde uzmanlaşmış bir tıp doktoruydu. kendimden geçmiştım. Deli olmadığımı ya da yaşadıklarımı hayal etmediğimin kanıtıydı bu. Fakat ben böyle çöşmüşken, İngiliz aksanlı bir erkek sesi duydum. Sarah'nın evindeki ruhtu. Sabahleyin onun için yürüyüşe çıkmamı istiyordu. Benim aracılığım la en sevdiği dağ gezintisini son bir kez yaşamak istiyordu. Acaba delirdim mi diye düşünerek, gönülsüzce gitmeye razı oldum.

Ertesi gün onunla yürüyüşe çıktım, mükemmeldi. Dağa doğru çıkan dolambaçlı patika, her renkte, büyüklükte

---

* Homeopati: Hastaya, sağlıklı bir insana verildiğinde aynı hastalık belirtilerinin oluşmasını sağlayan bir ilaçtan azar azar vererek tedavi etme yöntemi.

ve şekildeki narin yaban çiçekleriyle dolu bir dağ yamacına çıkıyordu. Temiz serin havayı koklayabiliyor ve yanaklarımda ve kollarımda hissedebiliyordum. Sanki cennette gibiydim. Stephen dağları ve kasabasını özleyeceğini söyledi. Patikanın sonunda, kasabayı çevreleyen görkemli zirvelerin oluşturduğu fon üstünde dağ eteğinin ve vadilerin silüeti görünüyordu. Asla unutamayacağım bir manzaraydı.

Dağın tepesine vardığımda Stephen neden Sarah'nın evinde kapana kısıldığını açıkladı. Michelle cinayetinin üstünü örtmüştü, çünkü vahşetin kasabasının ününü lekelmesini istemiyordu. Bu çözümlenmemiş ve haksız durum onu Sarah'nın evinde hapsedmişti. Diğer hapsolmuş ruhlar serbest bırakıldığında neden onun da gitmediğini sordum. Gittikçe Sarah'ya daha çok hayran olduğunu ve onu koruduğunu hissettiğini söyledi. Hava birden ciddileşmişti. Alçak ve temkinli bir sesle şöyle sordu, "Seninle iki hafta kalabilir miyim? Sonra gideceğime söz veriyorum." Donakalmıştım. Böyle bir istek karşısında ne söyle-nirdi ki? Düşünüp taşındım ve şöyle cevap verdim, "Benimle kalmana bir şartla izin vereceğim: bedenimin, zihnimin ve ruhûmün üstünde tam hakimiyetimin olmâsı gerekiyor. Eğer herhangi bir şekilde kontrolü almaya çalışırsan, seni hemen bırakırım." Fakat daha bunları söylerken şöyle düşünüyordum, "Bunu nasıl yapacağımı biliyor muyum? Daha ben söylemeden o düşüncelerimi okuyabilir mi?"

Endişelerime rağmen, sonraki dört gün harikaydı. Etrafta başka bir ruhun olması anlatılması güç bir deneyimdi. Ben bahçede uğraşırken, o ellerimdeki serin toprağı, yüzümdeki sıcak güneşi ve alnımdaki terlemeyi hissetmekten hoşlanıyordu. Bu duygular onun için yeniydi, çünkü varlıklı bir aileden geliyordu ve asla kirlenmesine ve terlemesine izin verilmemişti. Ne var ki dördüncü gün, iki

ya da üç saattir Stephen'la ilişkiye geçmemiş olduğumu anladım; genelde sürekli ilişki halindeydik. Onu çağırdım, ortaya çıktı, fakat yaşlıydı ve kırılğan bir görünüşü vardı. Dehşet içinde sordum, "Ölüyor musun?" "Evet," diye yanıtladı. Korku ve ıstırap bana işkence etmeye başlamıştı. Ne yapmalıydım? Bana kim yardım edebilirdi? Benimle ilişkide olduğu için ben de ölecek miydim?

Hemen terapistimi aradım. Deli gibiydim ve ona neler olduğunu zar zor anlatabildim. Beni yatıştırdı ve Stephen'ın ölümüne tanık olmamın zamanı olduğunu söyledi. Terapistim sadece orada hazır olup Stephen için davul çalmamı önerdi. Ve davul çalmaya başladım. Gözlerimi kapattım ve hemen Stephen'ı gördüm. Elele tutuştuk ve büyük ve doğal bir banyosu olan bir odaya götürdüm onu. Oda yeraltındaydı, toprak duvarlardan sevgi yayılıyordu. Bedenini temizlemek onu sakinleştirdi, daha huzurlu görünüyordu. Daha sonra ince, narin bedenini taş ve kumdan yapılmış bir tünelden geçirerek başka bir odaya taşıdım. Odanın çevresine yerleştirilmiş mumlar bir mezarı aydınlatıyordu. Onu mezarın içine koydum ve bedenini ve çevresini adaçayı ve sedir ağacıyla tütsüledim. Uzun süre orada kaldım ve ruhunun ayrılışına tanık oldum. Ruhu gittikten sonra bedenini kumaşa sardım ve onu bir mağaranın ortasına inen merdivenlerden aşağıya taşıyıp orada yaktım. Yanan bedene bakınca üzüntü değil, sadece dinginlik ve sükunet hissettim. Başka bir ölüm sürecinde asla böyle bir huzur hissetmemiştim. Sönmeye yüz tutunca, birinin ölümünü onurlandırdığımı bilerek merdivenlerden yukarı çıktım.

Bir ölüm geçiti töreni bu hikayeyi sona erdirmenin tuhaf bir yolu olarak görünebilir, fakat ölüm bir geçiştir. Benim kendi geçişim de, şüphelerimi ve bazı durumlarda da

aklın sesini geride bıraktığımda başladı. Bu türden olağandışı deneyimleri onurlandırıp bunlara güvenmek, kendisini bilge ve dengeli hissedenden yeni bir yönümü kabul etme mi sağladı. Önümde neler olduğunu ya da daha başka ruhlarla karşılaşp karşılaşmayacağımı bilmiyorum, fakat bir kez ruhunuzu açıp kabul edince olağandışı bir serüvene başladığınızı biliyorum.

DÜNYA AĞACININ YENİLENMESİ:
PSİKOLOJİ, DİN VE ŞAMANLIKTA
ŞİFACILIĞIN TEMEL KAYNAĞI OLARAK
KUTSAL OLANIN DOĞRUDAN
DENEYİMLENMESİ

Margaret Laurel Allen ve Meredith Sabini

Bu bölüm çağdaş bir kadının gördüğü ve şaman görüsünün zamandan bağımsız arketip anlamını resmeden görkemli bir rüyayı anlatıyor. Çağımızın ruhsal yoksulluğunu gösteren imgelerle başlayan rüya, kurumsallaşma yüzünden şifacılık güçlerinin büyük kısmını yitiren ibadet biçimlerine yenilenmiş bir canlılık ve daha geniş bir bireysellik getiren arketip bir dönüşüm sürecini betimliyor.

Yoğun bir değişim dönemi geçiren böyle bir zamanda yaşayan kabile insanları olsaydık, yaşlıların, şamanın ve topluluğun rehberliğinin verildiği diğer başkalarının rüyalarını dinlemek için düzenli olarak bir araya toplanırdık. Bu makalede, çağımızın ruhsal ikilemini tanımlayan ve kutsal olanla aramızdaki bağı yeniden kurulması için ne yapılabileceğini öneren "büyük bir rüya"yı dinlemek için sizi çağdaş bir klan çemberi içinde bize katılmaya davet ediyoruz.

Modern zamanın ruhsal krizinin, ortak bir ruh kaybı ve bir beden, zihin ve ruh parçalanması yaşamamız olduğunu

söyleyebiliriz. O kadar değer verdiğimiz ussalık bizi gizemli olanın şifacılık lütfundan koparınca şifa için ne yana bakmalıyız? Bizim kutsallıktan uzak kurumlarımız bütünlüğün onarılmasını öneremezler, çünkü kutsal olanın şifacılık potansiyeline ve psişenin, ya da ruhun, gerçekliğine bunları bilmek bir yana- inanmanın kültürel anlamda tutarlı bir esası yoktur.

Modern hastalıklarımızı tedavi etmek için, her biri parçalanmış özün sadece bir kısmına odaklanan üç çaresiz meslek grubu çaba gösterir: beden üstünde tıp, zihin ve duygular üstünde psikoloji ve ruh üstünde de din.

Bununla birlikte görünüşe göre büyük bir değişimin ortasındayız, zira bu şifa meslekleri arasındaki sınırlar kalkıyor ve aralarındaki bağlantılar inceleniyor. Şimdilerde şamanlığa ve kabilelerin ruhsal uygulamalarına karşı yenedirilen ilgi bu değişimin tamamlayıcı bir parçasıdır. Bir din olmayan, fakat bugün hala yaşayan eski bir deneyim biçimi olan şamanlık, ruhsal gerçekliğin doğrudan doğruya kişisel olarak algılanma modelidir. Deneyüstü boyut parçalanmış değil, bütün olduğu için, bu algılama şekliyle kazanılan bilgi doğal olarak birbiriyle bağlantılıdır ve zihni, bedeni ve ruhu tek bir bütün olarak etkiler.

Şaman dünya görüşüne diğer psikolojik yönelimlerden daha yakın olan C.G.Jung'un yaklaşımı da bizi doğal şifa deneyimlerine ve varolan kabile uygulamalarını çalmadan ya da taklit etmeden gizemli olanla yeni bir bağlantı kurmaya doğru yöneltebilmektedir. Jung'un ortak bilinçaltı anlayışı kişisel olan kadar kişisel ötesini, içgüdüsel olan kadar kutsalı da kapsayacak kadar genişti. Jung'un gizemli, kutsal ya da ruhsal boyutla bağlantımızı yenilememiz için önerdiği temel yol rüyalar ve kendiliğinden gelen görülerdi.

1934 yılında Jung, yirminci yüzyılın ruhsal krizini ha-
la bugün de geçerli olan terimlerle analiz etmişti:

*Modern insan "ussallığının" (ki bu onun gizemli sembollere ve fikir-
lere tepki verme kapasitesini yıkmıştır) onu ne kadar psişik "yeraltının"
insafına bıraktığını anlamıyor. Modern insan kendisini "batıl inançtan"
kurtardı (ya da böyle olduğuna inanıyor), fakat bu süreç içinde, çok
tehlikeli bir düzeyde ruhsal değerlerini de yitirdi. Ahlaki ve ruhsal gele-
nekleri parçalanıp dağıldı ve şimdi dünya çapındaki bu şaşkınlık ve çö-
zülme içinde bu parçalanmanın bedelini ödüyor. (Jung 1964,94)*

Bu telaşlı ve stresli toplumumuzda gerçek bir sağlıklılık
durumu-kişinin tüm insanlığını doğal bir şekilde yaşaya-
bilmesi- çok nadir görülür. Çoğumuz her gün bir dizi "ra-
hat-sızlık" ve kötülükle baş etmeye çalışıyoruz; eninde so-
nunda inciniyor ve kendimizi yabancılaşmış, şaşırılmış ya
da umutsuz hissediyoruz.

Ruhsal anlamda yaşadığı karışıklıkla yüzleşirken geçir-
diği kişisel deneyimler ve hastalarıyla yaptığı çalışmalar
sonunda Jung öyle bir noktaya geldi ki hem kişisel hem de
ortak psişenin denge kurmaya ve kendini iyileştirmeye ça-
lıştığına güvendi ve bu sürecin yaratıcı bilinçaltı tarafın-
dan doğurulan sembolik simgeler aracılığıyla gözlemlene-
bileceğini buldu. Sonunda Jung aslen bu kutsal şifa imge-
leri tarafından tutulan libidonun, ya da yaşam enerjisinin,
asla kaybolmadığını ve geri dönmeye çalıştığını kavradı:

*Enerji asla yokolmadığı için, tüm gizemli olaylarda kendini gös-
teren duygusal enerji, bilinçten kaybolduğu zaman varoluşuna son
vermiş olmaz... Bilinçaltı görüntülerde, bilinçli psişenin rahatsızlığını
telafi eden sembolik olaylarda tekrar ortaya çıkar. (Jung 1961)*

Bilinçli bir seviyedeki rahatsızlıkları telafi eden "sembolik olayların" en yaygın olanları belirtiler, rüyalar ve kendiliğinden ortaya çıkan görülerdir. Bu makalede, kutsal olanın eski imgelerinin enerjisini geri getirerek rahatsızlığı telafi eden bir rüyaya tanık olacağız. Anlatacağımız bu rüya bireysel ve kültürel bir yenilenme sürecini resmediyor ve eski ruhsal uygulama biçimlerini terketmemize gerek olmadığını, daha ziyade, yeniden canlanmalarına izin verebileceğimizi gösteriyor.

Bunun gibi görü türünde bir rüya halk geleneğinde "etkili rüya", antropolojide "kültür rüyası" ve Jung psikolojisi-nde de "arketip rüya" olarak bilinir. Bütün bu üç görüş açısından da, bu rüyanın kişisel unsurlar taşımasına rağmen esas olarak bir topluluk ya da kabile hakkında olduğu kabul edilmiştir. Bu türden rüyalar ya da görüler egonun ya da kişisel bilinçaltının isteklerini değil, fakat denebilir ki Öz'ün isteklerini yansıtır. Jung bu tip rüyalardan şöyle söz etmiştir:

Mesela, iyi bir rüya bir lütuftur. Rüya temelde bir armağandır. Ortak bilinçaltı sizin için ya da benim için değildir, görünmez dünyadır, büyük ruhtur o. Ona ne isim verdiğim hiç farketmez: Tanrı, Tao, Büyük Ses, Büyük Ruh. (Jung in McGuire and Hull 1977).

Bu rüyadaki ana figür, evrensel ruhsal öğretmen ve usta şaman rolünü alan İsa'dır. Ana sembol, dünya ağacı olarak ortaya koyduğu evrensel yönüyle çarmıhtır. İsa çarmıhtan aşağıya iner ve artık başkalarının günahları için ısırtıp çeken ve onların kurtuluş umutlarını taşıyan kutsal günah keçisi rolünü oynamayacağını açıklar. Bunun, ortak araçlara dayanmaktan uzak, tüm dinlerde tarihsel bir dönüşüm zamanı olduğunu ve böylelikle bireylerin kendi günahlarından çok daha fazla sorumlu olabileceklerini ve

kendi kurtuluşlarına doğru çalışabileceklerini söyler. Rüyanın sonunda, İsa bir grup çağdaş arayıcıya çarmıh/dünya ağacının nasıl yenileneceğini ve dini deneyimin nasıl gelecekte çok daha dolaysız ve kişisel olarak değişti-
rilebileceğini gösterir.

Bu rüyanın kültürel içeriği çağımızın ruhsal krizidir. 1989'da Margaret Allen'ın gördüğü bu rüyanın kişisel içeriği kültürel ikilemin bireysel bir versiyonuydu. Rüya gören kişi Hristiyan Protestan geleneği içinde yetişmiş olsa da Hristiyanlığın gereklerini yerine getiren biri değildi. Bu rüya yaşamının orta safhasında, görü deneyimlerinin şifa gücüne karşı bir ömür boyu duyduğu ilgiyi bir psikoterapist olarak mesleki gelişimiyle bütünleştirmenin doğru yolunun ne olacağına dair bazı zor seçimlerle uğraştığı kritik bir dönemde ortaya çıkmıştı. Bu rüya, bireysel olarak belirlenen ruhsal yönelimin değeri hakkında anlamlı bir resim oluşturunuyordu ve çalışmalarının yönünü aydınlatmasına yardım eden birkaç rüyadan biriydi. Bizim buradaki tercihimiz rüyanın kendisini anlatmasıdır. Sizi bu rüyayı bir meditasyonu anlayacağınız şekilde anlamaya, hatta belki bunu yüksek sesle okumaya davet ediyoruz, böylece bu rüyayı bedeniniz ve ruhunuzla hissedebilirsiniz. Bu canlı birşey ve duyulduğu ve hissedildiği zaman tekrar hayat kazanıyor.

Doğayı kutsal bir yer olarak seven bir grup arkadaşla beraberim. Fiziksel bir meydan okumadan çok ruhsal bir macera olarak Yüksek Sierra'daki bir dağa tırmanmayı planlıyoruz. Geceyi hep birlikte zirvede geçireceğiz. Bu gizemli alanda yalnız başına olmanın olası tehlikeleri yüzünden geziye birlikte çıkmıştık.

Sonraki sabhede, kötü bir şekilde eğilmiş, eski bir kilisedeyiz. Ruh-

sal bir hizmette bulunacakmışız, ama bunun ne olduğu açık değil. Bir köşede toplanmak için yer açmaya çalışırken kazara terkedilmiş bir sunağı, üstünde anlaşılmaz birşeyler yazılı olan, koyu ağaçtan yapılmış ve kenarları budanmış eski bir haçı yıktık, güzel ve itinayla yapılmış bir haç değildi bu, kaba ve pürüzlüydü. Haçı yerden kaldırıp düzeltmek için elime aldım, yıpranmış bir görüntüsü ve duygusu vardı, kaba saba görüntüsüne rağmen sanki yılların yoğun bağlılığının odağı olmuştı. Haç düz durmuyordu, dengesizdi, eğiliyor ve neredeyse yana yıkılıyordu. Sallanıp durmasına rağmen içindeki doğüstü kuvveti hissedebiliyorum ve ona saygıyla davranıyorum.

Haç gayet kaba bir şekilde beyaz küllerle dolu bir kovanın içine saplanıyor. Bu bana İsa'nın ölümünü düşündürüyor ve bu haç için uygun bir taşıyıcı gibi görünüyor. Fakat küller haçı dik tutamayacak kadar yumuşak. Sanki bir saksı yumuşak toprağın içinde sallanan bir bitkiyi sağlamlaştırmaya çalışıyormuşum gibi, haçı aşığıya doğru itmeye çalışıyorum, fakat bu da işe yaramıyor. Bu şekildeyken haçım yatay eksenini ruhsal bir varlık gösteremeyecek kadar alçakta kalıyor. Böylece onu eski yerine getiriyorum. Bu sorunu nasıl çözeceğimi bilemiyorum ve yanları budanmış haçı temizleyerek ve bir alındı makbuzu gibi, yılların ihmalkarlığı içinde üstüne yapışmış olan çerçöpü ayıklayarak kendimi tatmin ediyorum.

Çalışırken, asık suratlı, yaşlı bir rahip görüyorum. Eleştiren bakışlarla beni izliyor ve eski bir sunağı yenilemeye çalışmakla kutsal birşeye hürnetsizlik ettiğimi söylüyor. Ona, "Hayır, saygısızlık etmiyorum. Esasında bu sunağı onarmak, bizim buraya yapmaya geldiğimiz ruhsal hizmet," diyorum. Benim tanrıya karşı gelen bir kafir olmadığımı anlayınca sakinleşiyor ve bunu kabul ediyor.

Sonra başımı kaldırıp bakıyorum ve işçi kıyafeti içinde hemen ön kapının dışında gözden kaybolmak üzere olan genç bir adam görüyorum. Adam arkadaşlarımın arkasında kalıyor. Bu haçım üzerinde çarmıha gerilmiş bir figür olmadığını farkedince, bu genç işçinin marangoz İsa Mesih olduğuna dair ani bir sezgi uyanıyor içimde. Ona ba-

ğırıyorum, "İsa, geri gel!" Bu dengesiz haç sorununu çözmemiz için onun yardımına ihtiyacımız var. Dönüp bana bakıyor, usulca başını iki yana sallıyor ve gözden kayboluyor. Hayal kırıklığına uğruyorum ve kafam karışıyor.

Fakat o sırada gizemli bir yenilenme süreci belirmeye başlıyor. Bu bizim yönetimimizde değil, kendi kendine oluyor ve hayret içinde bunu seyretmek için geri çekiliyorum. Eski kilise binası ortadan kayboluyor, onunla birlikte asık yüzlü rahip ve ihmal edilmiş haç da yok oluyor. Şimdi arkadaşlarımla ben eski sunağın yerindeki geniş bir vadede duruyoruz. Biraz önce ortadan kaybolan kiliseden ayrı olarak, bu bölge kendine has ruhsal doğaüstü bir kuvvete sahip. Durup beklediğimiz o eski sunağın yerine doğru yönelen ve vadeden aşağıya bize doğru gelen uzun beyaz bir nesne görüyoruz. Bu, bütün dalları sağlam olan, doğal biçimi değiştirilmeksizin bir heykel olacak şekilde cilalanmış uzun, beyaz bir ağaç. Ağacın gövdesinin altına ve dallarına bağlanmış uzun ipler var ve belli ki bu ipler aracılığıyla kullanılan özerk bir kuvvet ağacı bizim beklediğimiz yere doğru getiriyor. Her ipin ucunda beyaz bir cüppe içinde bir insan figürü var. Vadinin her iki yanındaki dağ yamaçlarında yürüyüp şarkı söylüyorlar.

İlk başta, cübbeli figürlerin ağacı iplerden çekerek hareket ettirdiklerini varsaymak mantıklı görünüyor. Fakat sonra bu figürlerin ağacın gerisinde yürüdüklerini ve ipler arkasından çekildiği halde ağacın gövdesi önde olmak üzere bana doğru geldiğini kavırıyorum. Görünmez bir kuvvet ağacı hareket ettiriyor, böylece ağaç besbelli bizler gibi bu harika olayın tanıkları olan cübbeli insanları çekiyor.

Ağaç yaklaştıkça, bunun sunağın yeni orta süsü olduğunu anlıyorum! Hareket kendiliğinden durduğu zaman, ağaç heykel eski dengesiz haçın önceden durduğu yerde dimdik durarak yere dikiliyor. Uzun, dikey gövdesi ve yere yatay uzayan dallarıyla yokolan haçın doğal, organik bir şekli gibi görünüyor. Ağacın cilalanmış yüzeyi kemik ya da mermer gibi bembeyaz parlıyor ve bunun, eski haçı tutan beyaz küllerle dolu kovanın özgün bir biçimi gibi, huş ağacı veya bel-

ki de dışbudak ağacı* olup olmadığını merak ediyorum. Tüm bu sahne çok gizemli ve dokunaklı.

(Bu noktada, kısmen uyanıyorum fakat rüya kendiliğinden bir görüşü, canlı bir aktif inceleme şeklinde devam ederken uykuyla uyanıklık arası derin bir transta kalıyorum.) İsa'nın geri gelmiş olduğunu ve ağaç-haçta meditasyon yaparak yanımda oturduğunu görüyorum. Ona yeni sunak süsünde neden çarmıha gerilmiş bedeninin figürünün asılı olmadığını ve buna nasıl ibadet edeceğimizi soruyorum. Bana şefkatle bakıyor ve bir daha asla haça asılmayacağı, zamanını bizim günahlarımız için Kutsal Günah Keçisi olarak hizmete sunduğu ve artık bu rolü oynamayacağı yanıtını veriyor. Yeni ağaç-haçım ortaya çıkışının, eğer insanlar gizemli olanı onun aracılığıyla değil de doğrudan doğruya kendileri için göreceklerse insanlık tarihinin bu çağının sona ermesi gerektiği anlamına geldiğini söylüyor. Bir dinin merkezinde ilahi bir şekilde takdir edilen, bir kurtarıcı olarak ibadet edilen bir günah keçisi-kurban olduğu sürece, insanların kendi karanlık yanlarının sonuçlarıyla, ıstıraplarıyla ya da kıyamet ve yeniden doğumun zaferiyle asla yüzleşemeyeceklerini açıklıyor. Bana Hristiyanlıktaki günah keçisi-kurtarıcı töreninin ve diğer dini sistemlerdeki buna eşit törenlerin kurumlaşmasının insanlığın ruhsal gelişmesinde gerekli bir safha olduğunu, fakat şimdi bunun geçtiğini anlatmaya çalışıyor. Hala tek bir insanı belirli bir şekilde bu aracı konuma yerleştirmeye devam eden topluluklar zorunlu bir dönüşümün önünü kesiyorlar.

Ona yeniden soruyorum, "Peki şimdi bu yeni zamanda bu çıplak ağaç-haçla nasıl ibadet edeceğiz?" Bunu bana kelimelerle anlatamayacağımı, fakat eğer başımı ondan çevirip ağaç-haçta bir süre bakarsam yanıtımı alacağımı ve sonra onun daha başka açıklamalar yapacağını söylüyor. Dediği gibi yapıyorum ve bir görüş yaşıyorum: eski Hristiyan başınının ağacın gövdesinde bulanık bir şekilde belirliğini görüyorum. Çarmıha gerilmiş İsa'nın olduğu yerde parıltılı altın

* Ash: kelimesi hem kül hem de dışbudak ağacı anlamına geldiği için metinde benzetme yapılmış.

renginde bir ışık çemberi belirliyor, öyle ki haçın bulunduğu bölgenin etrafını sarıyor. Dostumun bildik figürü, yani koruyucu hayvanım, başı ışık çemberinin içinde olacak şekilde eski haçın kaidesinde ve kol-larında belirliyor. Orada İsa gibi ıstırap çekip ölecek çarmıha gerilmiş ve kendi isteği dışında çivilenmiş değil. Tersine, hayat ve yaşam enerjisiyle parıltıdayarak, parlak ışık çemberinin içinde olmaktan memnun, özgürce yerleşiyor oraya. Birden sevinçli bir duygu ve mutlu bir huyyla dostumun ruhsal rehberim olduğunu anlıyorum.

Görüm sona erdiği zaman etrafıma bakıyorum ve grubumuzdaki diğer insanların da bu yeni ağaç-haçın dalgınlığından henüz uyandıklarını görüyorum. Cevabını zaten bilsem de, benim gördüğüm yarattığı gören birinin olup olmadığını soruyorum. Hepsi hayır diyor ve herkesin kendi dostunu ve ruhsal rehberini gördüğü ortaya çıkıyor.

Şimdi İsa gülümsüyor ve evet, bunu demek istediğini, yeni bir ibadet yolunun temelinin bu olması gerektiğini söylüyor. Kültürel olarak belirlenen hiçbir dini figür ortak olarak günah keçisi-kurtarıcı olarak seçilmeyince ve izlenecek kanunlaşmış ruhsal talimatları ve prensipleri olan dini kurumlar olmayınca, ibadet edenlerin kendi bireysel doğalarına uygun dini gelişimin yolunu öğrenmek için kendilerince anlamlı bir öğretimle çalışmaları gerekecektir. (Sabini ve Allen 1994, 26-28)

Bu rüya bize mükemmel bir öykü anlatıyor ve bunun pek yoruma ihtiyacı yok. Biz sadece bunu özetlemek ve ana unsurlarının altını çizmek istiyoruz. Rüyanın başlangıcı çağımızdaki ruhsal yabancılaşmayı resmediyor ve bu ihmal edilen sunak, yana eğilmiş haç ve asık yüzlü rahiple ifade ediliyor. Haç yapan bir grup gezgin kendilerini sunağı onarmak olan ruhsal görevlerine hazırlamak için klasik bir arayışa giriyorlar, yani bir dağı tırmanıyorlar. Çabaları etkisiz kalıyor, fakat kendilerini bunun altında yatan meydan okuyuşa adayışları sarsılmıyor. Sonunda kendili-

ğinden bir yenilenme süreci ortaya çıkıyor: görünmez bir kuvvet oraya muhteşem, beyaz bir ağaç-haç itiyor ve bunu eski haçın durduğu yerde sağlamlaştırıyor.

Eski dini kalıplar bizi ayakta tutamadığı ve hayatın yollarında bize refakat edemediği için, içinde yaşadığımız bu zor zamanda bize destek olması için daha geniş olan bu görüş açısına ihtiyacımız var. Bu rüyada resmedilen olayların sırası, bir yenilenme ihtiyacıyla ölüm ve yeniden doğum arketipi canlandığı zaman görülen karakteristik modeli izliyor. Ünlü din tarihçisi Mircea Eliade dindeki bu belirli modeli dünya ağacıyla özdeşleştiriyor, ki bu ağacın bir versiyonu da haçtır: "Bunun yıkılması yalnızca geçicidir... Dünya ağacı sadece yeniden doğabilmek için yıkılır" (Eliade 1964). Besbelli bu defa, dünya ağacının yeniden doğuşu ilahi alemden değil, doğadan gelecektir.

Jung tarafından tanımlanan bireyselleşme sürecine bir paralel olarak şamanlıktaki kabul edilme töreni hakkındaki makalesinde Downton da (1989), ölüm-yeniden doğum temasının merkezi olarak dünya ağacının yenilenmesi efsanesine ve bunun kabul edilme töreni ve şifacılıkla bağlantısına odaklanıyor. Dünya ağacına tırmanıp inmekle şaman, her defasında gerçekliğin tüm yönlerinin esas olarak tek (bölünmez) doğası hakkında gittikçe daha çok bilinçlenerek pek çok kabul edilme aşamalarından geçer. Bu zor parçalanma tecrübesi şamanlıkta kabul görmenin esasıdır; İsa'nın haç üzerinde çarmıha gerilişi şamancı parçalanmanın, dünya ağacına tırmanıp inmenin bir versiyonudur.

Bu rüyada, İsa önceki kutsal aracı rolünden çıkıyor ve bireyselleşme sürecinin şaman bir öncüsü oluyor. Ruhsal alemden evrim olup olmadığına dair ilahi soru olumlu bir şekilde yanıtlanıyor. İsa bu değişimin neden gerekli olduğunu açıklıyor: ortak figürlere ve salık verilen yöntemlere sürekli

olarak bağılı olmak gerekli olan bireysel ve kültürel şifayı engelleyecektir. Onun marangoz giysileri içindeki yeni rolü, kutsal olanla daha doğrudan ve bireysel bir bağlantı geliştirmek peşinde olanlar için evrensel bir öğretmen rolüdür. İsa'nın öğretisi bilhassa sözcüklerle değil, imgeler ve duygulardır: rüya gören kişiyi haçın merkezine, ışığın çevrelediği eksen noktasına bakmaya çağırır. Bu çember içinde, rüya gören kişi ve diğer arayıcıların her biri kendi koruyucu ruhsal hayvanını görür. Şaman geleneğinde bu dost olarak bilinir, insan ortağına talimat veren ve rehberlik eden, çoğunlukla hayvan biçiminde ruhsal bir varlıktır bu.

Dost, insan psişesi aracılığıyla deneyimlenen Öz'ün bireysel ruhunu ifade eder. Diyebiliriz ki İsa, çoğu insanın psişesinde bulunan paylaşılan bir figür, ortak bir dost olarak hizmet etmiştir. Aynı zamanda da, insan dünyasıyla ruh dünyası arasında bir aracı olarak yolculuk ederek, şifa bulma ve tanrıya günahlarını affettirme dileklerini taşıyarak ve ihtiyacı olanlara teselli ve rehberlik getirerek bir şamanın işlevlerini yerine getirdi.

Kendi rolünü değiştirenin ve insanlarla tanrısal olan arasında değiştirilmiş bir ilişki biçimi başlatanın İsa olması önemli görünüyor. Kabul görenleri, yaşamları boyunca kendilerine yoldaş olacak olan dostu bulmaları için bir görüş arayışına gönderen usta bir şaman gibidir o. Bu bireysel ruhsal öğretmen, yani dost ne bir tanrıdır ne de, kişinin onunla ilişkisi kesinlikle saygılı olsa da, ona tapılır. Rüya-daki arayıcıları yeni ağaç-haçın merkezine bakmaya çağırarak İsa, bireysel psişede bulunan Öz imgesinin algılanabileceği bu ışık çemberi içinde yansımaya olanak sağlıyor; böylelikle bu Öz imgesiyle bir diyalog başlayabiliyor ve zaman içinde her bireye uygun kişisel gelişimin yönü ayırd edilebiliyor.

İsa'nın bu rüyada öğrettiği yöntem esas olarak "yolculuk etme" denilen eski şaman yöntemidir ve Jung'un "aktif imgeleme" diye adlandırdığı sürece benzer. Gönüllü olarak değişik bir bilinç haline girip egonun normal durumunu dinlenmeye bırakarak, zihin ruhsal boyutta doğal olarak bulunan daha büyük bir bilgeliği algılamak üzere açılabilir. Böyle bir yöntem aracılığıyla, Öz'ün ruhu, yani dost, ruhsal dünyadan bilinçli ego kişiliğine rehberlik ve bilgi taşır. Bilinçli öze daha büyük Öz arasında, insanla kutsal olan arasında bir bağ kurulmuştur ve bu ilişkinin kendisi çözülme ve parçalanmanın şifasıdır.

Hem psikolojide hem de dinde şifacılığın özgün anlamı hissedilen bir bütünlük duygusunun kazanılmasını, zihin, beden ve ruh arasındaki karşılıklı ilişkinin hatıra-getirilmesini gerektiriyordu. Bedenin, zihnin ve ruhun ayrılığını aşan ve bir teklik -kutsallık- duygusunun geri dönmesine izin veren kutsal olanın doğrudan deneyimlenmesidir, ki burada derinden hissedilen bir duygusal tepkiyle gizemli bir imgeye huşu içinde bakmak şeklinde resmedilmiştir bu. Bu şifa bulma ya da bütünlüğün onarılması mutlaka üzüntülerin uzaklaştırılması demek değildir, fakat üzüntülerle ilgilenilmesini, onlara müsamaha edilmemesini ve edinilen bilgi ve bilgelik aracılığıyla bunların anlaşılmasını mümkün kılar; onarılan ego-öz bağlantısı bir kez insanla ruhsal dünya arasında yardımcı bir iletişim akışını sağlayınca bu doğal olarak olur.

Psikoloji sözcüğü gerçekte "Ruh bilgisi" anlamına gelir ve İsa'nın ortaya koyduğu imgesel yöntemle ruh kendisini bize gösterme yoluna sahîp olur. Şaman görünür dünyayı terkedip görünmez ya da ruhsal dünyaya yolculuk ederek ruhu, ruhun yaralarını ve şifa bulmak için ihtiyaç duyduğu şeyi algılayabilir. İsa arayıcıların, ışığın kutsal merke-

zinin içindeki ruh imgesini görmeleri için algının bu imgesel şeklini -"gözlerimin gözlerini"- kullanmalarını ister.

İmgesel boyuta karşı duyduğumuz saygı ve huşuya karşı tavrımızı değiştirmek, çağdaş ruhsal yoksunluğun şifa bulmasının özüdür. Çoğu insan bugün imgeleri "sade semboller" sayar ve bu tavır hayati bir duygusal bağlantının yokluğunu ortaya koyar. Jung'un imgesel kavramı o kadar organiktir ki sembolleri hakikaten anlayışın "organları" sayar:

Psişemiz, şimdiye kadar yaşantımızı düzen içinde tutan ahlaki ve ruhsal değerlerin kaybolmasıyla tamamen bozulmuştur... Bilincimiz, içgüdülerin ve bilinçaltının yardımcı katılımlarının özümsenebileceği organlardan kendini mahrum etti. Bu organlar, çoğunluğun rızasıyla kutsal tutulan gizemli sembollerdi. (Jung 1961, para.583).

Rüyada gizemli bir sembolün ortaya çıktığı her dönemde rüya gören kişi ve diğerleri huşu veya başka bir yoğun duygu yaşarlar; dini içgüdünün yardımcı katılımı, özümsebilmesi için, bilinçte güçlü bir şekilde varedilmiştir.

Bu rüya şamanizmle Jung'un analitik psikolojisinin, imgesel ya da ruhsal dünyaya ve bununla düzenli bir ilişki kurmanın önemine verdikleri değer açısından birbiriyle uyuşurlar. Jung modern dini sistemlerin ruhu ihmal etmesi hakkında acı bir şekilde konuşur:

İnsan psişesinin genel olarak hafifsenmesi o kadar büyük çaptadır ki ne büyük dinler ne felsefeler ne de bilimsel akılcılık buna iki kere bakmayı istememişlerdir. (Jung 1961, para.603)

Jung'un uyguladığı, imgesel dünyayı incelemeye daya-

nan bu saygıdeğer deneysel yöntem aracılığıyla (ki bu yöntem son zamanlarda sıradışı gerçekliği ayrıntılarıyla belirlemek için oluşturulan Michael Harner'ın Şamancı İncelemeler Kurumu'nda da kullanılmaktadır), arayıcılar kendi hikayelerini anlattıkça, bir gün Öz'ün ve ruh imgelerinin erimi hakkında daha çok şey bilebileceğiz.

Bu rüya yeni bir dine değil, kutsal boyut deneyiminin oluşumundaki bir değişime işaret ediyor. Çoğu büyük dini sistem gizemli olanla doğrudan doğruya temas etmenin önünü aldılar ve bu işi belirli ibadet modellerini izleyen seçilmiş rahiplere (din adamlarına) verdiler. Rüya da betimlenen ruhsal uygulama tarzı muhteşem bir meydan okuyuşu simgeliyor ve birey olarak çoğumuza gerek olacaktır: bizden "kendi haçımızı taşımamızı" ister, yani kendi gölge yanımızın (günahlarımızın) yükünü taşımamız ve kendi kurtuluşumuza doğru çalışmamız gerekmektedir. Fakat bu amaç, insan dünyasında cisimlenmeye çalışan bir ilahi varlık kavramına uymaktadır; kutsal ışık iki eksenin çakıştığı noktayı çevreliyor -ruhsal gerçekliğin kişisel olmayan dünyasının dikey eksenini (şamancı terimlerle aşağı ve yukarı dünyalar) ile olağan gerçekliğin insan-dünyasının yatay eksenini (şamancı terimle orta dünya).

Kimi geleneksel ibadet şekilleri geçerliliklerini koruyabilirler. St. Ignatiüs egzersizleri, Budist zazen uygulaması, mandala ve mantra ile yapılan Tibet meditasyonları ve diğer ruhsal gelişme yöntemleri dinsel içgüdüye yeterli sınırı koyabilir. Tıpkı bütün fiziksel egzersiz programları gibi, kültürel olarak belirlenen bu yaklaşımlar da, evrensel arketip bir modeli izledikleri için, nispeten tatminkar olmaya devam edeceklerdir. Fakat yine de sınırlı olacaklardır, öyle ki ne bireysel ihtiyaçlara tam olarak karşılık gelirler ne de bilinçli özle kendiliğinden bir Öz-imgesi arasında bir

diyalog oluşmasını teşvik ederler. Marie-Louise von Franz'ın simya üzerine verdiği derslerde vurguladığı gibi, "Normal olarak, insanoğlu bilinçaltına bireysel olarak yaklaşmamıştır, fakat birkaç istisna dışında, dini sistemler aracılığıyla dolaylı olarak onunla bağlantı kurmuştur" (Franz 1980). Ne var ki, şu ya da bu nedenle kişisel olarak kutsal olana yabancılaşmış olanlar, bu rüyada tanımlanan türde bireysel ruhsal çabaya girerek bu yaraya şifa vermeye çağrılabilirler. Rüyanın başlangıçta belirlediği gibi, patlama tehlikesi yüzünden kutsal olana yalnız değil de başkalarıyla birlikte yaklaşmak önemlidir.

"Tanrı'nın öldüğü" ve bizim bomboş ruhsal bir arazide terkedildiğimiz inancının yarattığı korkunç bir ıstırap var. Bununla birlikte, bu safha daha büyük bilincin ortaya çıkmasının gerekli bir ön şartı olabilir. Bu ve diğer benzer rüyalarından dolayı açıktır ki İsa bizi terketmedi, fakat bizi kutsal olanın yeniden doğumunu sürdürmeye teşvik ediyor. Doğum halindeki bir ilahi varlık efsanesi sanki canlı ve rüyaların ve görülerin sessiz nezaketi içinde bizimle iletişim kurmaya çalışıyor gibi görünüyor.

Bireyin içsel yaşamının zamanın ruhsal krizini geçirmede önemli bir rol oynayabildiğini öne sürmek itikatlara karşı gelmek gibi görünebilir. 1932'de verdiği "Psikoterapistler ya da Din Adamları Sınıfı" isimli seminerde Jung insan doğasının bu özelliğinden, yani insanın böyle bir değeri olabileceğinden bahsetmişti:

Modern insan ne şekilde İsa'yı taklit edebileceğini değil, kendi bireysel yaşamını, ne kadar yavan ve sıkıcı olursa olsun, ne şekilde yaşayabileceğini bilmek istiyor. Her şekil taklit ona donuk ve kısır göründüğü için geleneğin gücüne karşı ayaklanıyor... Bunu bilmeyebilir, fakat sanki kendi bireysel yaşamı, her ne pahasına olursa olsun

yerine getirilmesi gereken tanrı'nın özel iradesiymiş gibi davranır. (Jung 1958)

Bu iradeyi yerine getirmek bugün çoğumuz için engellenmiş bir çağrıdır. Fakat bunun gibi rüyalar bireysel yaşamlarımızın yeniden kutsallaşmasını ilham eder. Rüyadaki arayıcıların yerine getirmesi gereken ruhsal hizmet sunağı onarmaktır. Bu her iki tarafın, insanın ve kutsal olanın, birlikte çalışmasıyla gerçekleşir: insanlar yabancılaşmadan ıstırap çeker, dağa tırmanır, sorular sorar ve esrarengiz, görünmez bir kuvvet sunağın esas parçasını, yeni ağaç-haçı yerine koyar ve kutsal merkezi ışıklandırır.

Umud ediyoruz ki insan hizmetinin bir kısmı da, İsa'nın gizemli olanla aramızdaki bağı onarmanın bir yolunu gösterdiği bu olağandışı rüyanın sunduğu armağanı paylaşmamızda yatıyor; bu yol en eski insan şifacısı kadar eski ve en incelikli psikoloji kadar moderndir: imgesel dünyanın kutsal gerçekliğine saygıyla bakmak.

KAYNAKÇA

Downton, J. V. 1989. Individuation and Shamanism. *The Journal of Analytical Psychology*. Vol. 34, 73-88.

Edinger, E. 1972. *Ego and archetype*. Baltimore: Penguin.

Eliade, M. 1964. *Shamanism: Archaic Techniques of Ecstasy*. Princeton: Princeton University Press.

Franz, M. L. von. 1980. *Alchemy*. Toronto: Inner City.

Harner, M. 1990 [1980] *The Way of the Shaman*. Third edition. San Francisco: Harper and Row.

Jung, C. G. 1958. *Psychology and Religion: West and East*. Bollingen Series XX: The Collected Works of C. G. Jung, vol. 11. Princeton: Princeton University Press.

—. 1961. Healing the Split. In *The Symbolic Life*. Bollingen Series

XX: The Collected Works of C. G. Jung, vol. 18. Princeton: Princeton University Press.

———. 1964. *Man and His Symbols*. New York: Doubleday.

McGuire, W., and R. F. C. Hull. 1977. *Jung Speaking*. Princeton: Princeton University Press.

Sabini, M., and M. L. Allen. 1994. Christ Comes Down from the Cross: The Evolution of an Archetype. *Chrysalis: Journal of the Swedenborg Foundation* IX (1), 21-33.

TURİZMİN ÖTESİ: ŞAMANCA NİYETLE YOLCULUK ETMEK

Pilar Montero ve Arthur D.Colman

Jung'un analitik psikolojisinin merkezi olan bireyselleşme sürecinde, kişinin kendi yaşamına uyan ve ruhsal gelişimini kolaylaştıran kişisel bir efsane kurması gerekir. Bundan önceki bölümde Margaret Allen'in Meredith Sabini ile birlikte anlattığı rüyası bu süreci güzel bir şekilde resmediyor. Bunu yapmanın başka bir yolu da, yabancı bir kültürde kişinin kendi içsel görüşünü odaklayıp genişleten birşey bulup deneyimlemesi için Montero ve Colman'ın yaptığı gibi, "özel bir niyetle" yolculuk etmektir. Belli bir anlamda bu, aktif imgelemin- tüm bir kültürü, efsanelerini ve törenlerini içeren- daha geniş bir kullanımıdır. Ben buna efsanesel imgelem diyorum. Kişi buna ne kadar yakından ve yoğun bir şekilde katılırsa, o andaki deneyimi her zaman için hoş olmasa da, ödülleri o kadar büyük olur. Bu yazıda anlatılan yolculuk, eski törenleşmiş insan kurban etmenin güçlü yankılarını taşıyan muhteşem bir festivale tanık olmak için Peru'nun ücra köşelerine yapılan bir yolculuktur. Gerçek bir dönüşüm deneyimi örneğidir bu.

Bilinci genişletip derinleştirmekle ilgilenenlerimiz genellikle müzmin gezginlerdir, çünkü başka bir kültürel bölgeye yapılan dış seyahatlerin içsel dünyaya girişi genişlettiğini öğrenmişizdir. Fakat yolculuk genellikle turizmle eş anlamlıdır ve bir turist olmak çoğumuzun arzuladığı şekilde algı kapılarını açmayabilir. Pek çok turistik gezi programı tekliflerini belli ilgi gruplarına göre ayarlayarak bu isteğe karşılık verirler, mesela, belli bir entellektüel, estetik ya da ruhsal odaklanmayla geziler organize ederler. Bu makalede bireylere ve gruplara, geleneksel şaman "gezginlerinin" yaptığı gibi yolculuk olanakları sağlamaya çalışıyoruz. Biz bunu, bilinçli olarak yolculuğu bir dış dünyaya geçiş yolu olarak kullanarak, niyetle yolculuk etmek olarak düşünüyoruz. Gezilerimiz çok hoş olabilir, fakat bunların arkasındaki ciddi niyetten dolayı, bu kültürün kutsal ruhunu en hakiki anlamda uyandıran törenlere tanık olabileceğimiz, belki de bunlara katılabileceğimiz yerler bulmaya çalışıyoruz. Aynı zamanda tekrar kendi kültürümüze geçişi kolaylaştırmak ve gezginlerin öğrenilenleri bütünleştirip aktarmalarına yardım etmekle de ilgileniyoruz. Görüşümüzü açıklamak amacıyla, 1994 yazında katıldığımız Peru'daki yıllık Qoyllorrit'y festivalini ve And mistisizmine ön kabulümüzü anlatacağız.

İnsan kurban etme en eski tören biçimleri arasındadır. En yüksek birkaç And zirvesindeki arkeolojik buluşlar, korkunç ölümlerine rağmen yüzlerinde huzurlu bir kabuleniş ve rahatlık ifadesi olan iyi korunmuş çocuklar ortaya çıkardı (Tierney 1989). Qoyllorrit'y festivali Peru'nun eski bereket törenlerini ve sonrasındaki İnka'ların güneşe tapınma adetlerinin tipik bir örneği olan insan yaşamının zorlamasız teslimiyetini resmediyor. Festival deniz seviyesinden beşbin metre yüksekte bir buzul olan Nevado de Qolqepuncu'da yapıldı ve genç bir adamın törensel ölü-

müyle son buldu. Davulun hiç dinmeyen sesi, flüt, arp ve trampetin müziği ve yetmişbin And köylüsünün ibadet enerjisi eşliğinde bu buzlu ortamda üç gün üç gece kamp kurduk. Orada son gün şafağın sökmesini ve kabul edilen yüzlerce genç erkekten biri dışında hepsinin üzgün ve muzafferane inişini bekledik.

Qolqepunco dağlarındaki dramatik kurban töreni kabul edilişimizin doruğuydu, keza bizi törene katılmaya hazırlayan bundan önceki haftalar da. Yüzyıllar boyunca And rahipliğinin şarapla ekmek yeme ayininin bir parçası olan eski bir meditasyon yöntemi öğrendik. Bu teknikler çok karmaşık bir evren bilimin ve farklı gizemci gelenekler arasında karşılıklı bir takasa izin veren bir evrensel birlik özelliği içeren önemli bir gelenek kuran bir dizi gizemci ve meditatif uygulamaların bir parçasıdır. Kendilerini hazır hisseden ve buna ek olarak, rahip tarafından, resmi bir din veya kişisel bir ruhsal uygulama içinde, kendi yollarında yeterince yüksek bir başlangıç seviyesine ulaştığı kabul edilen kişiler özellikle bu amaç için yaratılmış olan kısa bir başlangıç yolculuğu deneyimleyebildiler. Bunu tamamlamak, tam anlamıyla kabul edilmeye eşdeğerti.

İsteklilerin bu riski göze almaya hazır olup olmadıkları, Cuzco'daki katedraldeki bir ayin sırasında kabul edilme töreninin ilk gününde bildirildi. Her birimiz ilerlememize izin vermesi için Meryem Ana'ya yalvardık ve çok saygı gören Çarmıha Gerilmiş Kara Deprem Tanrısı'nın önünde aynı isteğimizi tekrarladık. İçsel bir huzur ve sevinç deneyimi ve bir doğruluk ve ait olma hissi adayın ileriki haftalarda kuvvetli güçlerle karşı karşıya gelmeye hazır olduğunu gösteriyordu; fakat eğer korku hakimse, kabul edilme töreni iptal ediliyordu. Kabul edilme töreni sırasında grubumuzun birkaç-üyesi korku duydu, bazılarının ki büyük

ölçüde paniğe kapılmaya benziyordu ve bu yüzden kesti-ler. And Dağlarının ruhlarına, Qoyllorrit'y festivaline ve festivalin buzul kurbanına gömülmüş bir halde geçen üç haftadan sonra, katedrale ve Cuzco'daki Corpus Christi festivaline dönerek çemberi tamamladık.

TEORİ VE AMAÇLI NİYET

Jung teorisi, şaman uygulamaları ve bizim burada öngördüğümüz bu yolculuk türü, her yapının merkezindeki anahtar motiflerin etrafında birleşir. Tipik bir şekilde bireyi hapseden görüş açısından daha geniş bir görüş açısı oluşturmak aralarında köprü kuran bir prensiptir. Olağan ego farkındalığının psişe üzerindeki hakimiyetinin, birşeyin daha geniş olan psişeye girip onu etkilemesine izin vermek için gevşetilmesi gereklidir. Jung analizinde hasta, rüyaları ve hayal gücünün diğer ürünleri işi devralana dek bunlarla aktif bir şekilde diyalog kurmaya teşvik edilir. Bunun sonucu, egonun kısıtlayıcı ve sınırlayıcı görüş açısından, bilinç ve bilinçaltı olanakların bütünlüğünü içine alan ve Öz'den gelen daha kapsamlı bir görüş açısına doğru gelişen sürekli bir davranış değişikliğidir. Şaman şifacılığı da bu sürece paraleldir. Tüm dünyadaki şaman uygulamalarını niteleyen renk, biçim ve yapılarındaki büyük farklılıklara rağmen, tüm şamanlar hasta insanlara ya da gruplara şifa vermekle uğraşırlar. Bu çalışma tipik bir şekilde davul çalma, ilahiler okuma v.b. yoluyla müziğin sabit ritmiyle başlar ve topluluk üyelerinin hazır bulunmasıyla ya da aktif bir şekilde katılımıyla sürer. Teşvik edilen trans durumu hem düzenli ego bilincini azaltır hem de ruh alemine giden eşiği açar. Öteki dünyayla karşılaşmak değiştirici faktördür. Tüm şifacılık sistemlerinde niyet sonuç için çok önemlidir, ki bu sonuç katılımcıların öteki dünya deneyi-

miyle bunu izleyen günlük yaşantılarını bütünleştirme kapasitesini içerir.

Bu geçiş için bilfiil yolculuğu kullanmak istememiz kısmen bireysel bilinci olduğu kadar, ortak bilinci de uyardırma kararımıza dayanmaktadır (Colman 1995; Montero 1992; Montero 1995). Bunu yapmak için, bireysel bilinçteki yansıtıcı kapasiteye benzer şekilde, ortak bilincin yansıtıcı bir organının geliştirilmesi gerekir (Colman 1995). Ortak kimlik bilinci, bu yüzyılın bireysel farkındalığı geliştirmeye doğru attığı adımların gerisinde kalmış gibi görünen psikolojik bir işlevdir, eğer bu bilinç kuvvetlendirilmezse, bunun sonucunda ortaya çıkacak dengesizlik türümüzün ve gezegendeki yaşamın büyük kısmının sonu olabilir. Yaşamdaki asıl arketip ölüm ve yeniden doğumdur, fakat zamanımızda yeni yeni ortaya çıkan arketip yeniden doğum olmaksızın ölümdür (Colman 1995). Bunun panzehiri grupların, bir ortaklık içindeki çeşitlilikle bir olma duygusunu beslerken, bireyselden-daha-geniş bir ekolojik ayakta kalma perspektifini desteklemek için yeterli bilinçle işlev görme kapasitesini geliştirmektir. Tüm yaşamın birbiriyle bağlantısı ve karşılıklı bağımlılığını farkındalığımızda tutarken, maddi ve gizemci alemlerinin sentez noktalarında nasıl sağlam duracağımızı daha iyi öğrenmemiz gerekiyor. Bizim yolculuk yöntemimiz kişiyi, bilinmeyen bir kültürde, özellikle temelde yatan kutsal yapılar düzeyinde, bir gözlemci ve bir katılımcı olmaya çağırıyor.

YOLCULUK VE YOLCULUK ORTAMI

1994 mayısında Peru'da And Dağları'nda yaptığımız inceleme bu bölgeye yaptığımız ikinci geziydi. İnka imparatorluğunun eski başkenti olan Cuzco'daki ana meydana hakim olan katedralde rehberimiz ve kabul töreni ustamız

olan Victor Nuñez del Prado'ya, onun çömezi Elizabeth Jenkins'a ve on kişilik bir gruba katıldık. Deniz seviyesinden 3350 metre yükseklikte olan Cuzco esas olarak bir puma şeklinde tasarlanmıştı. Etrafındaki harabeler jaguarın beden uzuvlarını belirliyordu, mesela, başı doruktaki muhteşem Sacsayhuaman kalesiydi. Peru dikey olarak açıkça ayrılmış üç bölgeye bölünebilir: plajları, çölleri ve vadileriyle kumsal, ortada And sıra dağları ve doğuda genellikle geçit vermeyen Amazon ormanı. And Dağları bir imparatorluğun gelişimi için en uygun ortamı sunar. Yükselen doruklar ve aşağıya doğru inen dağ geçitleri arasında, içinden yolları eninde sonunda kıvrılarak Amazon havzasına çıkan, ırmaklar akan geniş vadilerin verimli düzlükleri uzanır. Mistik eğitimimizin büyük kısmı Cuzco'yu ormanla birleştiren Urubamba nehrinin kutsal vadisini kuşatan dağlık surlarda ve Cuzco'yu çevreleyen etkileyici harabelerde yer almıştı. Yol üstündeki, ruhsal ayinleriyle iyi tanınan Machu Picchu çalışmamızın kilit noktasıydı.

Yolculuğun Cuzco'da başlaması çok yerindeydi, çünkü görünüş olarak bu kent, onaltıncı yüzyıldan itibaren İspanyol fethinin ve mirasının travmatik bir düzeninin ve benzeşiminin düzgün bir minyatürüdür. Mesela, pek çok sokağın ve yapının temelinde yerli Peruluların ünlü oldukları ince taş işçiliği vardır. Bunların üstündeyse muhteşem ve olağanüstü güzellikte Avrupa mimarisi yükselir. Büyük yerel festivaller, kültürlerin benzer şekildeki bozuk üst tabakasını ortaya koyarlar. İspanyollar ve And'lılar, kaynakları ne kadar az olursa olsun ya da giriştikleri iş ne kadar kutsal olursa olsun, büyüğü, çok renkliliği ve estetik açıdan zenginliği sevmeleri yönünden birbirlerini etkilerler. Mesela, Qoyllorrit'ten döndüğümüz gün son kabul töreni gösterisine tanık olduk. Corpus Cristi festivali o gün büyük meydanda yapılıyordu ve bu büyük Katolik olay İnka-

ların ve bu soydan gelenlerin güneşe adadıkları en kutsal festivalle çakışıyordu. Corpus Cristi, mücevherlerle süslenmiş ve gösterişli bir şekilde giydirilmiş ondört tane İsa, Meryem Ana ve en önemli azizlerin heykellerinin izlediği gümüş kaplama büyük bir limuzinin ana meydanda şarap ve ekmek yeme ayını yaparak yavaş yavaş geçmesiyle kutlanıyordu. Görünüş, bu tipik katolik geçit töreninin yapı ve anlam açısından kuvvetle And'lı seleflerinden etkilendiği ve şimdi de o tür törenlerden biri olduğu olgusunu yalıyor.

İnka İmparatorluğu, güneşe tapınmayı ve bu tapınmanın dağ zirvelerindeki evlerini, sudaki ve yeryüzündeki ruhlara tapınan daha önceki pek çok eski ve gelişmiş bereket kültürlerine empoze eden bir teokrasydi. Bu yüzden İnka ilahi doğumdu, hükümdar ve devletti. Güneş festivalinde, önceki İnkaların bütün mumyalanmış bedenleri, şu anki katedralin taş temeli olan Viracocha mabedindeki gece ibadetinden sonra ana meydanda geçit töreni yapıyorlardı. İspanyolların İnkaların yerine İsa'yı, Meryem Ana'yı ve azizleri koyduktan sonraki yıllar boyunca, bu geçit töreni sırasında And'lılar İnkaların kalıntılarını Katolik heykellerin giysilerinin altına sakladılar ve yeni tanrılarla beraber, ya da onların yerine, gizlice kendi tanrılarına tapındılar. Benzer şekilde, Viracocha ilk metafizik tanrısıydı ve tapınaklarındaki en güçlü tanrıydı, İnka Viracocha da en ünlü hükümdarlarından biriydi. Bu denli farklı dini ve kültürel geleneklerin birleşimindeki paradokslara rağmen, Viracocha ibadeti Tanrının oğlu İsa'ya ibadetin yerine geçmiş gibi görünüyor. Bununla birlikte, İsa'nın önemli bir görsel imgesi, haç üzerindeki çok esmer tenli bir adam olarak ortaya çıkar. İsa katedralde çok saygı görmüştür ve Qoyllorrit'y'de mabedin bulunduğu taş duvardaki süslenmiş bir görüntü olarak tekrar ortaya çıkar. And'lıların psi-

şesinin bu kutsal karışımı barındırma yeteneği takdire değer ve onların bu iki farklı türde tanrıya aynı anda tapınma kapasiteleri Batılılar için büyük bir ders ve ikilemdir.

Mesela, bu kültürel eğilim bizi rahatsız etti, öyle ki kendimizi esas yerlileri alçaltmış ve Avrupalının önemini yüceltmış gibi hissettik. Üzülerek gördük ki bir zamanlar Viracocha'nın ikonu olarak saygı gören yumurta şeklindeki büyük bir taş katedralin ana kapılarında bir kapı pervazı olarak unutulmuştu, oysa Zenci İsa ve ona adanan ayin besbelli çok daha önemliydi. Fakat bizim katıldığımız gizemci eğitim pek çok Hıristiyan tarzını onurlandırırken eşit ölçüde eski yollar ve geleneklerle de ilgileniyordu. Böylece, kabul töreni yolculuğumuzun başlangıcında ve sonunda taşın ruhuyla enerji alışverişi yaparken, aynı zamanda da bu tören deniyiminin bir parçası olarak kiliseyi ve kilisenin sembollerini kullandık. Çoğumuzun tersine, And'lı rahip rehberimiz, bizim bakış açımızdan fetheden ve fethedilen kültürler olan iki ruhsal gelenek arasındaki zıtlıktan rahatsız olmamış görünüyordu. Onu kendi mücadelemize çekme çabamıza rağmen, gerçekte bu çatışmayı kavramamış görünüyordu. Yavaş yavaş anladık ki onun bize öğrettiği sistem, başlıca inançlarından biri olarak, zıtlığın üstündeki bütünlüğü içeriyordu; daha sonra, yardımcıların bu prensibi mümkün olduğunca derin bir şekilde kavramalarına yardım edecek şekilde tasarlanmış olan kabul törenlerine katıldık.

GİZEMCI AND RAHİPLİĞİNE KABUL EDİLME EĞİTİMİMİZ

Gizemci And geleneğinin ortaya çıktığı çok karmaşık olan bu evrensel görüntüde, And evrenini kapsayan üç dünyada bulunan ve bu dünyaları birleştiren pek çok ruh

vardır. Nuñez del Prado'nun tanımladığı gibi, iç dünya, *uyu pacha*, mağaralarda, nehirlerde ve şelalelerde yaşayan ve katil ve kana susamış nitelikten bir şakacının yaramaz, zeki ve zararsız oyunbaz niteliğine kadar değişen karakteristikleri olan varlıklar tarafından mesken tutulmuştur (Nuñez del Prado, 1993). Bu dünya, *kay pacha*, bitkilerden, hayvanlardan, yağmurdan, doludan, kardan, rüzgardan, gökkuşaklarından, yıldırımdan ve insanlardan oluşmuştur. Yaşamın dinamosu her yerde ve her zaman hazır olan annedir, Pacha Mama. Anneye, özel kaya oluşumlarının içinde yaşayan daha küçük bir dişi ruh olan Nusta ve onun dağların ruhu olan ve insanları koruyan ve onlara rehber olan kocaları *Apu*'lar eşlik eder. Üçüncü dünya olan *hanaq pacha*, Baba Tanrı tarafından başkanlık edilen ve Oğul İsa Mesih, Kutsal Ruh, Meryem Ana, azizler ve ölünün ruhlarıyla bütünlenen daha yüksek bir dünyadır. Bu üç dünya arasında bağlantı vardır. Mesela, bu dünyadan okyanuslar, göller, gölcükler ve kaynaklar aracılığıyla iç dünyaya ve çarmlılar, gömütler ve dini ikonlar aracılığıyla da daha yüksek dünyaya geçmek mümkündür. Bu üç dünya arasındaki iletişim, toplumsal müştereklik ve karşılıklılık üstüne kurulu And varoluşunun en yüce etik prensipleri aracılığıyla sağlanır.

Rahiplikte hiyerarşi vardır ve çömezliğin pek çok seviyesinde bir ustanın yönetiminde eğitim gerekir. Başlangıçta ayrıntılı dini işlevler, bağışlar ve kurbanlar üstüne odaklanılır, ta ki ruhlarla doğrudan doğruya iletişime geçme kapasitesi kazanılana dek. Bu yol daha yüksek dünyayı görme ve Yaratıcıyı ortaya çıkarma yeteneği kazanılınca sona erer. Bu yoldaki gerekli aşamalardan biri de, kostümlü bir dansçı olarak, Qoyllorrit'y gibi büyük dini haclardan birine katılmak ve alçakgönüllü bir şekilde, bu yolu izle-

mek için mabedin tanrısından izin istemektir. En yüksek kabul edilme seviyesine çıkmak isteyen kişi de bir dağın tepesinde tek başına üç gün üç gece geçirir, sonra da törenlerini tamamlamak ve onu bu üç dünyanın ruhlarıyla birleştiren görüler aracılığıyla takdis edilmek için Qoylorit'y'e katılır.

Bizim kabul törenimiz kabaca isteklilerin rahipliğin üst seviyelerine yükselmesi için belirlenen modeli izledi, yalnızca çoğunlukla zaman ve öğrenme gerekleri üstünde yoğunlaşmıştı. Çömezliğimiz yıllar yerine sadece birkaç hafta sürdü ve tümüyle rehberimizin tüm gerekli bağışları yapmasına ve bizi törenlerden geçirmesine dayanıyordu, ki bu bizi her iki dünyaya geçme deneyimine karşı hassaslaştırmıştı. Eğitim çok deneyse ve iç dünyanın bu dünyayla bağlantıda olduğu mağaralar, gölcükler, dağ dorukları ve dağ geçitleri, harabeler ve Katolik ikonlar gibi yerlerdeki ruhsal varlıklarla enerji alışverişinden ibaretti. Yemek yemek hem bir metaforu hem de enerjinin bu yolla kendi hareketini kopyaladığı gerçek bir uygulamaydı. Karın bölgemiz, *cosco*, aracılığıyla kutsal yerin daha artırılmış ruhsal enerjisini içimize alıyor, bu şekilde bedenimizdeki kilit merkezleri açıyor ve sonra da içimizdeki daha ağır artıkları yere bırakıyorduk. Harabelerin çoğunda, en kutsal noktaların yakınında sadece bu amaç için, ağır enerjiyi yeryüzüne salıvermek için bir oturma ya da yatak şeklinde oyulmuş bir kayayla işaretlenmiş bir bölge vardı.

Bu sistemde, bizim zıtlıklardan oluşan Batılı düşünce-mizin tersine, dinin dayandığı felsefenin esas ilkelerinde olduğu gibi, yer ve gök tanrıları arasında birbirine karşıt olmaktan çok bütünleştirici bir ilişki vardır. Cinsiyet farklılıkları bile karşılıklılık ve benzerlik prensiplerine dayan-dırılmıştı. Hem birey hem de grup çatışmasız bir arada va-

rolabiliyordu. Tören, içsel deneyimimiz üstüne yüksek düzeyde meditatif bir şekilde yoğunlaşmamızı gerektiriyordu, fakat bu tören grubu kapsayan dış dünyaya odaklanmıştı. Mekanın ruhlarıyla olduğu kadar biribirimiz arasında da enerji alışverişi yapıyorduk. Uygulamamızda, And'lıların görüş açısının bir parçası olan, grupların önceliğini yansıtıyorduk. And'lılar için, ruhsal alem bile gerçektekilerine karşılık gelen sosyal gruplanmaların sembolik canlandırılması halinde düzenlenmiştir. Birim birey değil, topluluktur; ve sonunda sadece katı bir ait olma duygusu kalmış olmakla kalmaz, aynı zamanda kişinin kendi sosyal evreni de oluşmuş olur.

QOYLLORRIT'Y FESTIVALI

Qoyllorrit'y Cuzco'dan doksan mil uzaklıktadır, fakat tehlikeli yol koşulları ve gecikmeler yüzünden ana kampa ulaşmak tam bir gün alır. Köylüler buradan Qolqepunco'nun zirvesine doğru yılanvari kıvrılan yolu tırmanmaya koyulurlar. Festival tüm ülkeden yetmiş bin insanı kendine çekebiliyor, katılanların çoğu buraya gelebilmek için engebeli dağlık araziye aşan köylülerden oluşur. Köylüler tipik renkli kıyafetler giyerler ve pek çok köy kendileri için anlamlı olan sembolik bir canlandırmayı sahneleyen müzisyen grupları ve kostümlü dans ekipleri gönderirler. Bölgesel müzik, dans ve davuldan oluşan bu organik doku günler ve geceler boyunca hiç kesintisiz sürer gider. Biz de onlara katıldık ve onlar gibi, dramatik ve stratejik bir şekilde yolumuza dikilen büyük taş haçların önünde eğilmek için zaman zaman bu dik tırmanışımıza ara verdik. Bu kutsal yerlerin herbirinin önünde durduk ve ağır, hazin bir havayla başlayıp canlı ya da parıltılı bir havaya dönüşen bir ezgi çalan müzisyenler gibi tanrıyla ağır ve

hafif enerjileri değiş tokuş ettik. Tıpkı her yıl Kudüs'te ha-
çın oniki merkezinin ziyaret edildiği gibi, bizler de And
tarzında İsa'nın Calvary'deki* acısını tekrar canlandırdık.

Qoyllorrit'y, Kolomb öncesi dönemlerde bitki ve hay-
van kurbanlarını kendine çeken koruyucu bir tanrısallık
olduğu düşünölen bir zirvede yer alır. İnka yönetimi sıra-
sında buraya tapınmak kurumsallaştı ve gücünü ve zengin-
liğini şaşaalı festivallerle ortaya koyan en yüksek toplum-
sal kastın hizmetine sunuldu. Daha önce de değinildiği gi-
bi, And toplumunu Hristiyanlıkla tanıştıran İspanyol fet-
hi yerel uygulamalar ve inançlarla yumuşatılmıştı ve Peru
tanrılarına ve azizlerine ait tapınaklar Avrupa kökenli ta-
pınakların yanında yer almıştı. Qoyllorrit'y'nin esmer ten-
li İsa'sı bu karışımlardan biridir. İsa'nın ortaya çıkışını an-
latan hikaye ve doğal bir kayanın üstündeki çarımıha geri-
lişini gösteren baskı tipik Katolik bir tarzdadır. Özet ola-
rak, İsa çok fakir, acı çeken ve itaatkar bir yerli oğlana ge-
lir. Pek çok olaydan sonra, birkaç yetişkinin tanık olduğu
nihai karışılaşma gelir ve İsa'nın belirmesi çarımıhta kana-
yan ve can çekişen İsa'ya dönüşür ve oğlan ölür. Bu işaret-
li kayayı çevreleyen dağın tepesine çok büyük fakat basit
bir mabet kuruldu. Festival günleri boyunca, buraya haç
yapanlar ellerinde yanan mumlarla sağlık, para ya da ne
bahşedilmesini istiyorlarsa onu dileyerek bu mabedin için-
de toplanırlar. Ne varki bu tapınmanın kalbinde *ukukus*'lar,
ayı adamlar vardır. Bu kişiliklerin yarı tanrı yarı insan ol-
duğu düşünölür ve bu rolü oynayan kişiler her köyün en
iyi genç erkekleri arasından seçilir. Bu insanlar karakter
sağlamlığı kadar fiziksel cesarette de üstün olmalıydılar,
çok çevik olmalı ve yükseklerdeki az havaya ve şiddetli so-
ęuęa karşı dayanıklı olmalıydılar, çünkü amuda kalkmak-

---

* Calvary: İsa'nın çarımıha gerildiği yer.

la, buzul üstünde zıplayıp koşma gibi en cesaret isteyen ustalıklar yaparak büyük güçlere meydan okuyup teslim olarak geceyi geçirdikleri mabedin ötesindeki buzula onlar tırmanırlar. Hayatta kalanlar sırtlarında yükselen güneşin ışığını yansıtan bir buz kütlesi taşıyarak şafakta aşağı inerler. Yarı tanrılar gibi gökten koparıp aldıkları yıldızları aşağı getirmekle yükümlüdürler. Buz mabetteki İsa'ya teslim edilir. Tören sırasında genç adamlardan birinin öldüğünü duyunca şoke olduk ve önceki yıl da beş adamın ölmüş olduğunu öğrendik, bunu bize rehberimiz ve And mistisizmi öğretmenimiz sakın bir şekilde söyledi ve her yıl birinin bu şekilde öldüğünü de ekledi. Şafakta dönen erkekleri arayarak buzulun yarısına kadar çıkıp toplanan köylülerin gözlerindeki sabırsız ve araştıran bakışlar bu kabullenmişlik havasını yalanlıyordu. Gözleri açıkça bir oğulun, yeğenin, arkadaşın ya da sevilen birinin yaşamı için duyulan umudu ve korkuyu yansıtıyordu. Yine de daha iyi bir ortak varoluş umuduyla her yıl bu erkekleri sunuyorlardı.

Bu üç gün boyunca bizi çevreleyen festival topluluğunda yaratılan çarpıcı sosyal düzen de neredeyse bu ölümler kadar ağırdı. Sağlık durumu ne olursa olsun her yaştan erkek, kadın ve çocuk bir şekilde bu yüksek dağa tırmanıyorlar ve hiçbir tür imkan, yiyecek ya da sağlık teçhizatı olmaksızın buzulun yamacına yerleşiyorlar ve barış ve uyum içinde çeşitli dini ve toplumsal değiş tokuşa girişiyorlardı. Bu; bizim çoğu Batılı sosyal psikolojik açıklamalarımıza meydan okuyan yüce bir topluluk vakasıydı. Belki ki bu hacılar kendilerine rehberlik edecek yüzyılların gelenek ve âdet ritmine şahiptiler. Bu büyük kalabalığın içindeki her birey ve her küçük grup, usdışı fakat zeki bir şekilde, birbirine-kenetlenmiş iki ruhsal merkeze görünmez ipliklerden oluşan bir ağ ile bağlanmış gibi görün-

yorlardı. Biri, Kolomb-öncesi bir sunaktı, *ukukus* olarak bedenlenmişti, yani hepsinin uğruna buzulun güvenilirmez yamaçlarında dans eden geleneksel kurbanlar olan ayı adamlardandı. Diğeri ise, hem her yerde hazır olan herkesin günahını çeken kurbanın bir imgesi olan hem de insan yaşamına ve ruhuna boyun eğdirilişin ve fethin bir simgesi olan çarmıha gerilmiş İsa idi.

Ne var ki bu festival sırasında bizi ve hacca gelenleri üçüncü bir enerji merkezi cezbedti. Meryem Ana'ya takdis edilmiş olan mabetten çok uzak olmayan bir dağ, çok faal, sembolik bir ticari işe adanmış büyük bir bölgenin merkezi olarak görülüyordu. Burada insan uydurma parayla gönlünün istediği küçük bir faks makinesi alabilirdi. Taş tezgahların üstünde, basit bir şekilde kilden ya da tahtadan yapılmış ve renkli bir şekilde süslenmiş küçük yük arabaları, tarım alanları, meyva sepetleri, insan figürleri v.b. satılıyordu. Pek açık olarak kutsalla kafir, ibadetle ticaret arasında bölünmüş olan tipik Batılının bulunmadığı bir hayal ve düş alanı, bir tür kutsal pazardı burası. Bu oyun oldukça karmaşıklaşılabiliyordu. Biz sahneye girer girmez, Amerika'ya gitmek için vize isteyen heyecanlı köylüler yaklaştı yanımıza. Pasaporta benzer şekilde düzenlenmiş defterlere vize girişlerine yazıp imzaladık, oradaki başka bir satıcı da bunları onayladı. Bunun karşılığında, Güneş Yolu'nda ve bir And Mistisizmi Üniversitesinde bir gezi kazandık. Paramızın geri kalanını yoğun bir alışveriş günündeki New York tüccarları gibi davranan pek çok yerlinin bulunduğu Meryem Ana bankasına yatırdık. Bu ticaret alanına hoş bir mizaç ve umut yayılmıştı, fakat mali işlerin doğurduğu tüm o çılgınlık ve ciddiyet de sergileniyordu.

ÇİMENTODAKİ RUH

Cuzco'da grubun diğer üyelerinin içimizdeki gerçekliğinin tümüyle bilincinde olmakla birlikte paylaştığımız kabul töreni boyunca bizi bir arada tutan ve biçimlendiren grup bağlarını koparıp onlardan yolumuzu ayırdık. İçimizde büyüyen tüm insanlıkla aramızdaki toplumsal bir bağ duygusu kişisel bağlantılarımızı koparmamızı kolaylaştırmıştı. Burada sadece kısaca kendimiz adına konuşabiliriz; And'lardaki deneyime karşı duyduğumuz yoğun dolaysız tepkilerimiz farklı olmuş olsa da, bunun ertesinde bu deneyimin günlük yaşantımızda bütünleşmesinin etkisi benzerdi.

Her ikimiz de Musevi-Hristiyan geleneğinde yetiştik, birimiz Yahudi, diğerimizse bir Katolik, fakat hiç birimiz hali hazırda asıl inancımızda ibadet etmiyoruz. Ne var ki her birimiz kişisel ve ortak tarihlerimizde aile üyelerinin ve sosyal grupların Avrupa'daki ve Peru'daki politik karmaşalar karşısında feda edilmesiyle yüz yüze gelmiştik. Yaşamının büyük kısmında derin bir şekilde modern İsrail'in ölüm-yeniden doğum destanıyla ve Nazilerin musevi kıyımıyla ilgilenmiş bir Yahudi olarak Arthur, And insanlarının yaşadığı Hristiyan zulmüne karşı son derecê hassastı. Çok gelişmiş İnka kültürünün fatihleri ve yağmacıları olarak Katoliklerin tarihi ve süregelen rollerine karşı duyduğu o ilk öfkesi Qoyllorrit'y'de tanık olduklarıyla daha da alevlenmişti. Ona öyle geliyordu ki yerli gelenekleri Katoliklik sınırları içine dahil olmuştu, bu hakimiyetin bir sembolü, mabette İrlandalı bir rahip tarafından yapılan Katolik ayininde *ukukuş*'ün zor kazanılmış yıldız/buz hazinelerinin teslim edilmesi idi. Fakat Arthur sonunda daha büyük bir gerçekliği kucaklamak durumunda kaldı, bu gerçeklikte ne kadar zayıf ve mağdur olurlarsa olsunlar yerli-

ler ruhsal bir mucizeyi etkilemişlerdi: İnka ve Hıristiyan ayininin, onlara tesir eden ve paradoksal bir şekilde hem kendi gelişimini hem de meslektaşlarınınkini etkileyen yeni bir inanç oluşturarak evlenmesiydi.

Yıllarca Amerika'da ikamet eden Pilar, ülkedeki İspanyol hükümdarların soyundan gelen üst-sınıf bir Perulu olarak doğmuştu. Çocukluğu sırasında zenginle yoksul arasındaki ırk ve sınıf engelleri aşılmazdı. Bu ayrımın bir parçası olarak yerliler onun hizmetkarları olmuşlardı ve sanki kendi çocuklarıymış gibi sorgulamadan, hatta şikayet etmeye bile hakları olmadan onun bedenini beslemişlerdi. Kendi çevrelerinde, en azından doğuştan kazandığı Avrupalı haklarının verdiği estetik ve entellektüel yetenekler kadar gizemli ve baştan çıkartacak kerte tuhaf olan güçleri öğrendi. Daha genç bir kadinken 1960'ların askeri ayaklanmasının, kendi sınıfının ve ailesinin zenginliği büyük ölçüde yok olurken, ekonomik ve politik gücün yerlilere ve karışık ırklı diğer daha alt sınıflara geçtiğini gördü. Şimdi, yıllar sonra bir And kabul törenine katılması ona gereken şifayı vermişti. Sembolik insan kurban etme onun kendi sembolik kurbanı -yüzyıllar süren toplumsal suistimaller düzeltilmiş olsa bile ailesinin ve kendi kişisel ıstırapının ve doğuştan kazandığı hakkın kaybedilmesi- yerine geçmişti. Qoyllorrit'y festivali onun kızgınlığını geçirmiş ve ülkesinin tarihsel dramasına katılan herkese karşı duyduğu şefkati derinleştirmişti.

Belki de en kritik olana Qoyllorrit'y olaylarının, ikimizin içinde yaşayan farklılık ve kurban için canlı bir ayna sağlayarak ilişkimizi derinleştirme şekliydi. Geçmiş dünyalarımıza ve geçmiş ve şimdiki önyargılarımıza, karşıtlıkları birbirine bağlılığa ve zıtlığı bütünlüğe dönüştüren kutsal bir ortamda tanık olabilmıştık, yüksek And buzulunu

terkettikten uzun süre sonra bile ilişkimizde pozitif sonuçlar doğurmaya devam eden bir armağandı bu.

Hepimiz için - bir grup, bir çift ve bireyler olarak- yapılan çağrı, ölüm-yeniden doğum arketipini daha derin ve geniş bir şekilde anlamaktı, yaşamın sürekli olarak tekrarladığı kendisini kendi yenilenmesine teslim etme talebiydi. Öğrenimimizin merkezinde kutsalla kafirin, bireyle topluluğun ve maddeyle ruhun tek bir bölünmemiş bütün olduğu deneyimi yatmaktaydı. And'larda çevremizde gördüğümüz yoksulluk Kaliforniya'da içinde yaşadığımız madde dünyanın kutsallığının daha çok farkında olmamızı sağlamıştı. Sadece doğanın değil, aynı zamanda doğaya yaptığımız teknolojik eklemelerin de tanrının yüzü olduğunu açıkça anlamıştık. Bir kez Amerika'ya geri dönünce, düzenli çevremizde kutsallıkla paylaşımımıza adanmış bu eşikleri çok daha rahat bir şekilde belirleyebildik. Mesela, hastalarımız ve meslektaşlarımızla iyileştirme seanslarına katıldığımız güya dini olmayan terapi ofislerimiz, And yolculuğumuzda ruh alemine geçmek için kullandığımız araçlardan, dağ zirvelerinden, mağaralardan, ikonlardan ve diğer yerlerden hiç de farklı olmayan sunaklardır. Jung terimleriyle söylersek, Öz'den gelen görüntü, her-günkü deneyimimizin olağan gerçekliğinde kurulmuş ve onâylanmış oldu.

Her ikimiz de yirmi yıldan fazla bir süre, şimdide ortaya çıkan ve insanların yaşamları boyunca devam eden bilinçaltı kuvvetlerle bilinçli bir diyalogu geliştirmek için bireylerle ve gruplarla çalıştık. Yolculuğu ortak bilinci uandırma misyonumuza hizmet edecek bir "geçiş" tekniği olarak inceleme kararımız yaptığımız bu zengin yolculukla ve başka yolculukların geleceği umuduyla alevlendi. Nihayetinde iç görüş dış görüşten ayrılabilir değildir, tıpkı bed-

nin psişeden ayrılabilir olmadığı gibi. Yukarıda tanımlandığımız türde yolculuk bu ayrılamazlıklar hakkında güçlü bir öğretmendir, çünkü bu deneyimlerde geçişler sadece şamancı-türde rüyalar, hayaller ve aktif imgelemler değil, fakat başa çıkmanın kritik olduğu başka güçlü dünya ortamlarına tüm organizmanın gerçek geçişidir. Niyetle bir kültürün coşkulu törenlerine katılırken, bedensel varoluşla yeni bir mekanın gerçek fiziksel, estetik, ticari, toplumsal ve ruhsal yanına geçmek başka bir dünyaya giden eşiği aşmanın, öğrenmenin ve iyileştirmenin ve belki de içinde insanların kendi rollerini oynadıkları birleşik bir varoluş görüşüne yaklaşmanın olağanüstü kudretli bir yoludur.

KAYNAKÇA

Colman, A. D. 1995. *Up from Scapegoating, Awakening Consciousness in Groups*, Wilmetre, Ill: Chiron.

Montero, P. 1992. *The Imaginal at Crossings: A Soul's View of Ornanizational and individual analysis*. Wilmette, Ill: Chiron Puplications.

—. 1995 "The Altar in Human Groups: A Path to the Living God." In Zurich, in press.

Nunez del Prado., J. V. 1993. "The Cultural State of the Inca Empire: The Andean Priesthood." Unpublished mansuscript.

Tierney, P. 1989. *The Highest Altar: Unveiling the Mystery of Human Sacrifice*. London, Penguin.